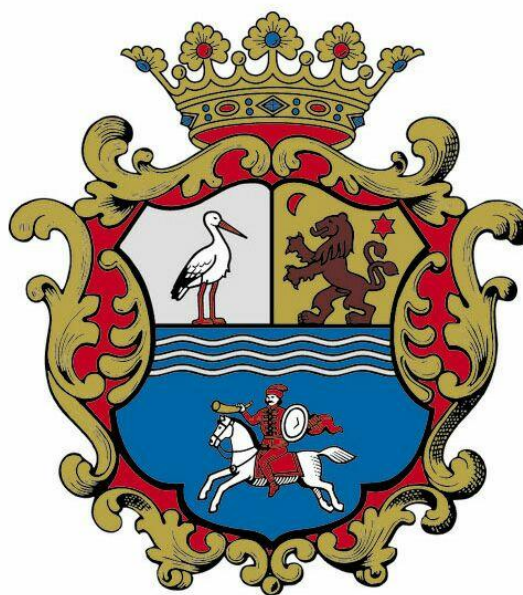

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

TERVEZET

Szolnok

2005. szeptember

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Konceptió

Készítette:

**Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács**

Készítette:

**a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzati Hivatal és a
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht
a kistérségi munkaszervezetek és
külső szakértők bevonásával**

**Elfogadta
a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács
...../2005.(.....) számú határozatával**

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

A. HELYZETFELTÁRÁS

I. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK - KÖRNYEZETI ÁLLAPOT	6
II. A MEGYE TÉRSZEKEZETE ÉS KAPCSOLATRENDSZERE	7
II.1. TELEPÜLÉSRENDSZER – TÉRKAPCSOLATOK	7
II.1.1. Településhálózat, térségi központok	7
II.1.2. Gazdasági szerepkörök	9
II.2. TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEK	10
II.3. REGIONÁLIS KAPCSOLATOK	12
III. HUMÁN ERŐFORRÁS ÉS SZOLGÁLTATÁSOK HELYZETE	13
III.1. DEMOGRÁFIAI VISZONYOK	13
III.2. EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT	14
III.3. ISKOLÁZOTTSÁG, MŰVELTSÉG	15
III.3.1. Alap- és középfokú oktatás, iskolázottság	15
III.3.2. Felsőoktatás	16
III.3.3. Kultúra, közművelődés, közgyűjtemények	16
III.4. LAKHATÁS KÖRÜLMÉNYEI	17
III.5. JÖVEDELMI VISZONYOK	18
III.6. FOGLALKOZTATOTTSÁG – MUNKANÉLKÜLISÉG	19
III.7. SZOCIÁLIS VÉDELEM, TÁRSADALMI KIREKESZTETTSÉG	20
III.7.1. Szociális védelem	20
III.7.2. Társadalmi kirekesztettség	21
IV. A GAZDASÁG JELLEMZŐI	22
IV.1. A GAZDASÁG TELJESÍTŐKÉPESSÉGE ÉS SZERKEZETE	22
IV.2. ÁGAZATI JELLEMZŐK	25
IV.2.1. Ipar	25
IV.2.2. Mezőgazdaság	28
IV.2.3. Turizmus	30
IV.2.4. Gazdasági szolgáltatások, kereskedelem	33
V. MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA	33
V.1. KÖZLEKEDÉS	33
V.2. ENERGIAELLÁTÁS	35
V.3. KOMMUNIKÁCIÓ	36
V.4. TELEPÜLÉSI INFRASTRUKTÚRA	36
VI. A MEGYE HELYZETE AZ ORSZÁGBAN	40
VII. A KISTÉRSÉGEK FŐBB JELLEMZŐI	41
VII. 1. JÁSZBERÉNYI KISTÉRSÉG	41
VII. 2. KARCAGI KISTÉRSÉG	42
VII. 3. KUNSZENTMÁRTONI KISTÉRSÉG	42
VII. 4. MEZŐTÚRI KISTÉRSÉG	43
VII. 5. SZOLNOKI KISTÉRSÉG	44
VII. 6. TISZAFÜREDI KISTÉRSÉG	45
VII. 7. TÖRÖKSZENTMIKLÓSI KISTÉRSÉG	45

B. KONCEPCIÓ	
VIII. SWOT-ANALÍZIS	47
IX. CÉLOK – PRIORITÁSOK	48
IX. 1. JÖVŐKÉP	48
IX. 2. CÉLRENDSZER	48
IX. 3. TEVÉKENYSÉGEK, PROGRAMCSOPORTOK	50
X. FEJLESZTÉSI JAVASLATOK	55
X.1. VERSENYKÉPES MEGYE	55
X.2. LAKHATÓ MEGYE	66
X.3. KIEGYENSÚLYOZOTT MEGYE	72
XI. A KONCEPCIÓ TÉRSÉGI VONATKOZÁSAI ÉS KISTÉRSÉGI FEJLESZTÉSI JAVASLATOK	81
XI. 1. JÁSZBERÉNYI KISTÉRSÉG	83
XI. 2. KARCAGI KISTÉRSÉG	85
XI. 3. KUNSZENTMÁRTONI KISTÉRSÉG	87
XI. 4. MEZŐTÚRI KISTÉRSÉG	89
XI. 5. SZOLNOKI KISTÉRSÉG	91
XI. 6. TISZAFÜREDI KISTÉRSÉG	93
XI. 7. TÖRÖKSZENTMIKLÓSI KISTÉRSÉG	95
XII. A KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSÁBAN ÉRINTETTEK	97
XIII. A MEGVALÓSÍTÁST SEGÍTŐ INTÉZMÉNY- ÉS ESZKÖZRENDSZER	99
XIV. A KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSÁNAK HATÁSAI	101
XV. AJÁNLÁS A II. NEMZETI FEJLESZTÉSI TERVBE BEÉPÍTHETŐ PROGRAMOKRA	103
XVI. AJÁNLÁS A JÁSZ-NAGYUN-SZOLNOK MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI PROGRAMBA BEÉPÍTHETŐ PROGRAMOKRA	105

Bevezetés

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. sz. törvény, valamint a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeit szabályozó 18/1998. (VI.25.) KTM rendelet alapján a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács 160/2002. (X.16.) számú határozatával fogadta el a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Koncepciót. A koncepció alapul szolgált a különböző megyei jellegű térségfejlesztési tervdokumentumok, kistérségi koncepciók és programok készítéséhez.

A koncepcióra alapozva, az Európai Unió csatlakozásra történő felkészülés során készült el a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei középtávú (2000-2006) Területfejlesztési Stratégiai Program, amely tartalmat adott a koncepcióban megfogalmazott célok, elképzelések megvalósításának.

A folyamatos tervező munka, az 18/2004. (XI.29.) számú megyei közgyűlési rendelettel elfogadott Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területrendezési Terv, a megye ezredfordulós állapotának értékelése (Jász-Nagykun-Szolnok megye az Európai Unió kapujában, Szolnok, 2004.), az Európai Unió csatlakozásra való felkészülés jegyében kialakított és megvalósítás alatt lévő Nemzeti Fejlesztési Terv, a készülő Európa Terv (1076/2004. (VII.22.) Korm. határozat), az Észak-Alföldi Régió fejlesztési koncepciója, valamint az ezt követő további programalkotási tevékenység egyrészt lehetővé, másrészt szükségessé teszi a Jász-Nagykun-Szolnok megye területfejlesztési tervdokumentumok aktualizálását. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács 40/2005. (II.24.) számú határozatával döntött a 2007-2013 közötti programozási periódusra való felkészülés keretében a megyei területfejlesztési tervdokumentumok megújításáról, kidolgozásáról.

A koncepció egyeztetési anyagát a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács 88/2005.(IV.21.) számú határozatával bocsátotta vitára. A koncepció a területfejlesztési koncepció és program egyeztetési rendjét szabályozó 184/1996. (XII.11.) Korm.rendelet alapján került kiküldésre és 60 napos egyeztetésre. 48 szervezettől érkezett észrevétel és javaslat a koncepcióval kapcsolatban, amelyek jelentős része a feldolgozás után beépítésre került.

A határozat és a megfogalmazott javaslatok alapján elkészült Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Koncepció megújított változatához alapul szolgáltak a különböző megyei jellegű térségfejlesztési tervdokumentumok és a kistérségi koncepciók és programok. A koncepció - az alulról jövő építkezés elveit szem előtt tartva - kiemelt figyelmet fordít a kistérségi, települési érdekek markáns megjelenítésére, igazodva a nemzeti, regionális tervezési folyamatok rendszeréhez. Az ágazati fejlesztési elképzelések illeszkednek az országos tervezésben is prioritásként megjelölt irányokhoz.

A megújítás alatt lévő Országos Területfejlesztési Koncepcióval (OTK) összhangban, a készülő Európa Tervhez, az Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Koncepcióhoz és a Tisza-tavi fejlesztési koncepcióhoz igazodva a területfejlesztési koncepció az alábbiak megvalósítását jelöli meg:

- hosszú távon meghatározni a megye területfejlesztésének irányait, amelyekkel orientálja a területfejlesztés szereplőit a megyében, illetve a megyével kapcsolatosan,
- részletezni az ágazati kompetenciába tartozó területi célkitűzéseket, amelyekkel az ágazati fejlesztési politikákra kíván hatni,
- elősegíteni a kistérségi területfejlesztési elképzelések összhangjának megteremtését,
- teret adni a megye kiemelt térségei fejlesztésének.

A koncepció időhorizontja - a hosszú távú tervezésnek megfelelően - a 2005-2020 közötti időszakot fogja át, ezzel is biztosítva a tervezés folyamatosságát, a helyi, térségi, megyei érdekek céltudatos megjelenítését, a társadalmi-gazdasági fejlesztési folyamatokban való érvényesíthetőségét. A koncepció alapvetően a hosszú távú tervezés dokumentuma, azonban az egyes konkrét célkitűzéseknél ennél rövidebb is lehet a tervezett megvalósítás időhorizontja. A koncepcióban a rövid táv 1-2 évet, a középtáv 2-5 évet, a hosszú táv 5-15 évet jelent.

A. HELYZETFELTÁRÁS

I. Természeti adottságok - környezeti állapot

Jász-Nagykun-Szolnok megye az Alföld közepén helyezkedik el, hét megyével határosan. Területe 5.582 km², az ország területének 6%-a. Legnagyobb része a Közép-Tiszavidék középtájon fekszik, de perifériái átnyúlnak az Alsó-Tiszavidék, az Észak-alföldi hordalékkúp síkság, a Körös-Maros köze és a Berettyó-Körösvidék középtájakra is. Legjelentősebb kistájai a Szolnoki ártér, a Jászság, a Tiszafüred-kunhegyesi sík, a Szolnok-túri sík és a Tiszazug.

Tengerszint feletti magassága 81-105 m között változik, nagyrésze feltöltött síkság, felszínét a folyók alakították ki. A talajok többsége vályog és agyag, infúziós lösz, agyagos lösz, valamint agyag. A genetikus talajosztályozás szerint a talajok mezőségi (csernozjom), réti, szikes és öntés fő típusokba sorolhatók.

A megye a mérsékelt meleg éghajlati övezetbe tartozik, a napsütéses órák száma évi 1.970-2.050, az évi középhőmérséklet 9,9-10,4 °C. Az uralkodó szélirányok É-ÉK-ÉNY-iak, az éves csapadékmennyiség általában 500-550 mm között változik, eloszlása egyenetlen. Gyakori a vízhiány és aszály, máskor kiterjedt ár- és belvizek jönnek létre.

A jó termőképességű mezőgazdasági terület 86%-án szántóföldi művelés folyik. Az erdőszültség 11% körüli, amelynek aránya folyamatosan növekszik.

Természetvédelem alatt áll a megye területének mintegy 5%-a. A megye területén öt nemzeti park igazgatóság lát el természetvédelmi feladatokat. A legnagyobb védett területek a Hortobágyi Nemzeti Park és a Körös-Maros Nemzeti Park kezelése alá tartoznak. Kiemelkedő országos jelentőségű védett terület a tiszakürti és a tiszai arborétum. A helyileg védetté nyilvánított területek és védett értékek száma folyamatosan nő, jelentős az országos védelemre vagy átminősítésre tervezett területek nagysága. A megye területét is érinti a NATURA 2000 európai természetvédelmi területek hálózata.

A megye területét átszeli a Tisza, a Hármas-Körös, a Zagyva, a Tarna, a Hortobágy - Berettyó. A Tisza-tó az ország második legnagyobb állóvíze. A folyószabályozások során számos holtág keletkezett, amelyek többsége elhanyagolt állapotban van, nagymértékben függve a vízutánpótlástól. A holtágak egy része természetvédelmi besorolást kapott. Jelentős a termálvízvágyon is, egyedi értéket képvisel a kolopi gyógyiszap.

A folyók vízminősége igen változatos. A Tisza vízminősége „jó-tűrhető”, a Zagyva vize „szennyezett – erősen szennyezett”, a Tarna „tűrhető víz”, a Hortobágy-Berettyó „szennyezett víz” kategóriába sorolható. A belvízcsatornák általában erősen szennyezettek, míg az öntözővíz csatornák minősége a vízbázis minőségét tükrözi.

A Tiszán az elmúlt években jelentős árhullámok és rendkívüli szennyeződések vonultak le. A 2000-ben a Tiszát ért cianmérgezés és nehézfém-szennyezés jelentős ökológiai károkat okozott, amelynek hatása fokozatosan megszűnt.

A megyében a felszíni bányászat keretében homok- és agyag, valamint kőolaj- és földgáz (pl. Kenderes, Fegyvernek térsége) kitermelése folyik, Szolnok környékén széndioxidmezők találhatóak. A megújuló energiaforrásokon belül jelenleg a biomassa energetikai hasznosítása képviseli a legnagyobb részarányt.

A megyét érintő – döntően nyugat-keleti irányú – közutak és vasutak környezeti hatása a közlekedési sávok mentén érvényesül.

A legjelentősebb helyhez kötött légszennyező források Szolnokon, Jászberényben, Martfűn és Törökszentmiklóson találhatóak. Szolnok levegője „megfelelő”, míg Jászberény „megfelelő –

mérsékelt szennyezett” kategóriába sorolható. A nyári időszakban előfordulnak levegő portartalom határérték túllépések. A nitrogén-oxidok elsősorban közlekedési eredetűek. A légszennyezés általában csökkenő tendenciát mutat, amihez hozzájárult a gázprogram is. Az ipari nagy zajkibocsátások folyamatosan csökkentek. A megelőzés egyik legfontosabb eszköze az ipari területek elkülönítése a lakóövezetektől.

II. A megye térszerkezete és kapcsolatrendszere

II. 1. Településrendszer – térkapcsolatok

II. 1.1. Településhálózat, térségi központok

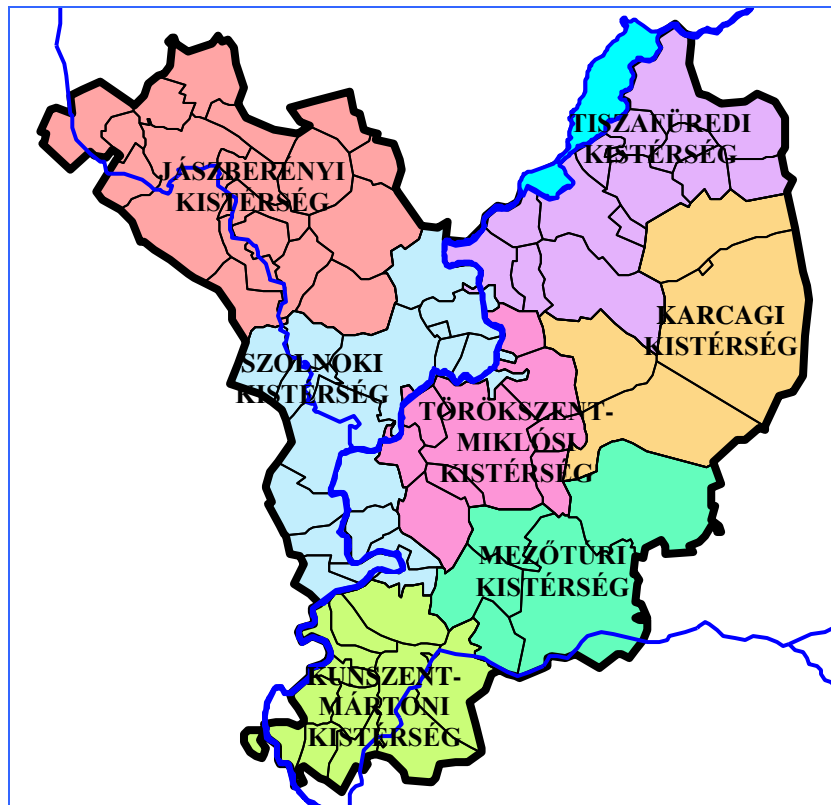
Jász-Nagykun-Szolnok megye 2004. év végén 411 ezer fős népességével az ország lakosságából 4,1 %-ot képviselt. Népsűrűsége - 74 fő/km² - valamivel alacsonyabb az országos vidéki átlagnál (91), így az ország ötödik legalacsonyabb népsűrűségű megyéje.

A megye a társadalmi-gazdasági jellemzők alapján sajátos térszerkezeti törésvonalon fekszik. A meghatározó kelet-nyugati fejlettségi különbségek a megye egészét tekintve és a megyén belül is a Tisza folyóhoz kötődően érvényesülnek. A megye nyugati felében erőteljesen érvényesül a főváros vonzása, a tiszántúli részeken jelentős periférikus területek alakultak ki, meghatározóak a kelet-nyugati tranzitvonalak. A megye térségileg tagolt, kistérségei, települései nyitottak, a sokirányú együttműködések természetes kezelésére képesek. A területfejlesztési-statisztikai kistérségi területbeosztás rendszerének felülvizsgálata alapján a megyében 2004-től 7 kistérség jött létre: jászberényi, karcagi, kunszentmártoni, mezőtúri, szolnoki, tiszafüredi és törökszentmiklósi kistérség. A kistérségek a területfejlesztés tényleges tervezési, szervezési és intézményi egységei.

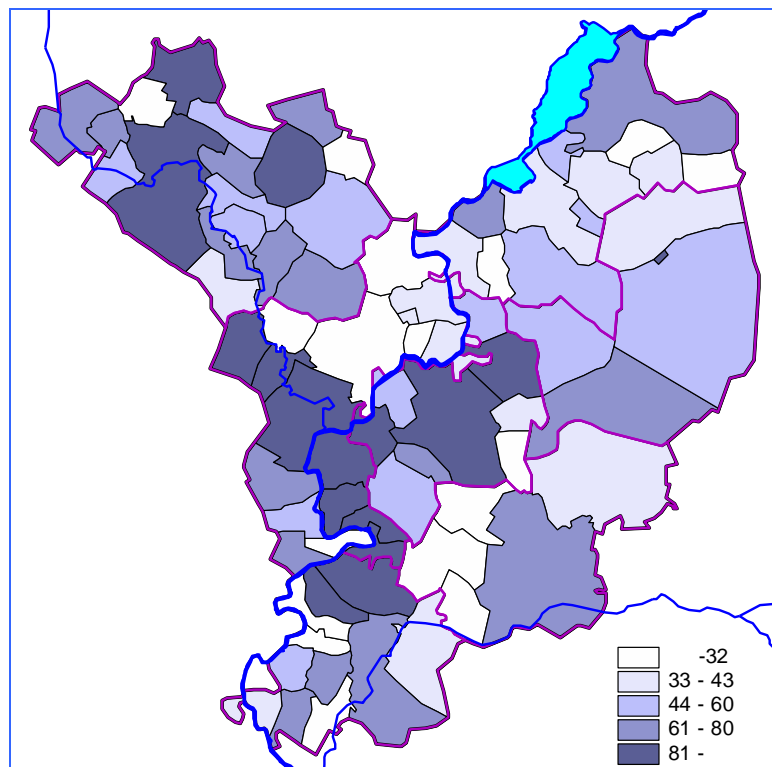
A megye 78 települése között 18 város és 60 község található. A települési hierarchia alakulásában jelentős szereppel bír a közlekedési hálózatban elfoglalt központi-periférikus helyzet és az ehhez szorosan hozzátartozó gazdasági-foglalkoztatási szerepkör.

A városokban él a népesség 68, a községekben 32%-a. A településsűrűség viszonylag alacsony, 1000 km²-re 14 település jut. A települések átlagos nagysága több mint 1,5-szöröse a magyarországi átlagnak, 52%-uk 1-5 ezer fő közötti lélekszámú. A kisebb népességű települések a kunszentmártoni és a tiszafüredi, míg a legnagyobb lélekszámúak a karcagi kistérségre jellemzőek.

Jász-Nagykun-Szolnok megye kistérségei, 2004. január 1.

Jász-Nagykun-Szolnok megye népsűrűsége (fő/km²), 2003. január 1.

A megyeszékhely Szolnok erőteljes megyén belüli és kívüli vonzást gyakorol, teljes körű ellátást biztosít közvetlen környezete számára, miközben térségközpont szerepkört is betölt. A környező településekkel együtt (Besenyszög, Újszász, Zagyvarékas, Szászberek, Szajol, Rákóczi falva,

Rákócziújfalú, Tószeg, Tiszavárkony, Tiszajenő, Vezensy) agglomerálódó térséget alkot.

Jászberény szintén határozott vonzáskörzettel rendelkezik, minden ellátási formát biztosít térsége számára. Törökszentmiklós gazdasági szempontból meghatározó település, teljes körű központja vonzáskörzetének, Martfűvel együtt Szolnok társközpontjának tekinthető.

Kunszentmárton és Tiszafüred kistérségi szervezőközpontok, csak részleges középfokú funkciókat látnak el. Foglalkoztatási központ szerepük gyengült. A Tiszazug és a Közép-Tiszavidék számára a szomszédos megyék fejlettebb városai (Eger, Kecskemét, Szentes, Csongrád, Szarvas) vonzáskörzet alternatívát jelentenek néhány ellátási funkció tekintetében.

Karcag, Kisújszállás, Túrkeve és Mezőtúr középfokú ellátást nyújtanak környezetük számára. Karcag és Mezőtúr teljeskörű középfokú intézményhálózattal rendelkezik és ellátja a térségi központ szerepét. Karcag mellett Kisújszállás, Mezőtúr mellett pedig Túrkeve a kistérség másodlagos ellátó központja.

A kistérségi központok vonzáskörzetéből egyes esetekben elkülönülnek a különböző funkciókkal rendelkező alközpontok. Ilyen Martfű, mint jelentős foglalkoztatási és középfokú intézményi központ, Tiszaföldvár, mint kereskedelmi és szolgáltatási vonzásközpont, Abádszalók, mint turisztikai szolgáltató központ, valamint Kunhegyes, Jászapáti, Jászárokszállás és Kenderes mint kistérségen belüli középfokú ellátó központok.

A községek nagy részében az alapellátás teljes körűen biztosított, ez alól kivételt jelent Csataszög, Hunyadfalva, Jászivány, Tiszainoka, Mezőhék, Kétpó, Kuncsorba és Vezensy.

II. 1.2. Gazdasági szerepkörök

A gazdasági funkciókon belül a szervezőközpontok között egyfajta munkamegosztás körvonalazódik. Az ipari parkok körzetében ipari és az azt kiszolgáló terciér, quaterner szektor kiteljesedése várható. Az idegenforgalmi térségekben fejlettebbek és gyorsabban fejlődnek a turizmus infrastrukturális elemei, így ezek a területek turisztikai ellátó központokká válhatnak. A mezőgazdasági termelésnek és az azzal összefüggő szolgáltató funkcióknak minden településen meghatározó szerepe van, így nem alakulnak ki külön központok.

Ipari centrum települések Szolnok és Jászberény mellett elsősorban az ipari parkokkal rendelkező települések lesznek.

Ipari parkkal rendelkező ipari centrum: Szolnok, Jászfényszaru, Martfű, Karcag, Kunszentmárton, Mezőtúr, Törökszentmiklós, Szászberek, Jászapáti és Jászárokszállás.

Ipari centrumok, ipari park telepítési szándékkal rendelkező települések: Túrkeve, Tiszafüred, Kisújszállás és Kunhegyes.

Iparterület fejlesztési lehetőséggel, szándékkal rendelkező települések: Abádszalók, Alattyán, Cserkeszölő, Fegyvernek, Jászsószentgyörgy, Jászboldogháza, Jászdózsa, Jászkóhalma, Jászkisér, Jászládány, Kenderes, Kengyel, Kisújszállás, Kunmadaras, Öcsöd, Örményes, Pustamonostor, Rákócziújfalú, Rákócziújfalú, Szajol, Tiszaföldvár, Tiszavárkony, Tószeg, Újszász, Zagyvarékas.

A termál- és gyógyturizmus központjai a 12 minősített gyógyvízzel rendelkező település: Berekfürdő, Cserkeszölő, Jászapáti, Karcag, Kisújszállás, Martfű, Mezőtúr, Szolnok, Tiszaföldvár, Tiszafüred, Túrkeve, Törökszentmiklós, továbbá Jászárokszállás, Jászberény, Jászboldogháza, Jászszentandrás, Kunhegyes és Tiszaörs. Gyógyvizet palackoznak Tiszajenőn. A vízparti turizmus helyszínei a Tisza, a Tisza-tó, a Zagyva és a Hármaskörös, a holtágak, a medertavak, valamint az egykori bányatavak települései.

Az üdülés, idegenforgalom kiemelkedő fogadó települései: Abádszalók, Berekfürdő, Cserkeszőlő, Jászapáti, Jászberény, Szolnok és Tiszafüred.

Jelentős idegenforgalmi központok: Jászárokszállás, Jászszentandrás, Karcag, Kétpó, Kisújszállás, Kőtelek, Kunhegyes, Mezőtúr, Nagykörű, Szajol, Tiszaderzs, Tiszaföldvár, Tiszaörs, Tiszaroff, Tiszavárkony, Törökszentmiklós, Túrkeve, Zagyvarékas.

II. 2. Területi egyenlőtlenségek

2003. január 1-jétől a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések közül a megye 30 települése minősül társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradottnak – és tartozik az ország településeinek legkedvezőtlenebb helyzetű 1/3-ához –, 29-ben a munkanélküliség meghaladta az országos átlag 1,75-szörösét, (10,41%-ot), mindkét szempontból hátrányos helyzetűnek pedig 20 település számít. Ezen települések a területfejlesztés szempontjából kedvezményezettnek minősülnek, felzárkóztatásukra, fejlesztésükre külön központi forrás biztosított. 2004. januártól a Tiszazug 11, a Közép-Tiszavidék 13 települése, valamint Kétpó, Kuncsorba, Mesterszállás, Mezőhék és Tiszabó pedig a leghátrányosabb települések közé került.

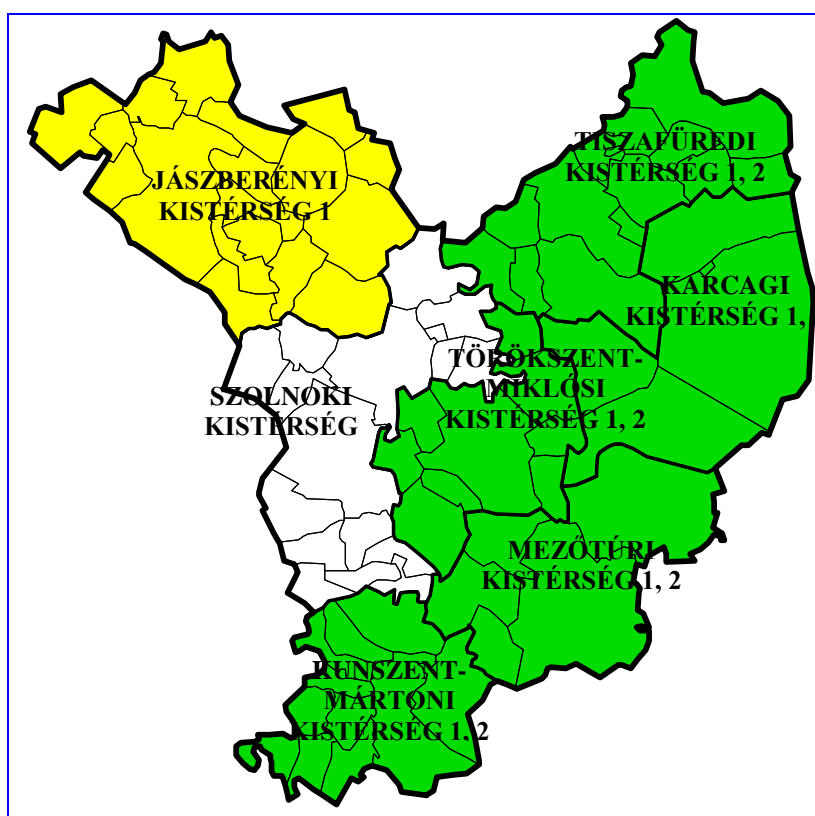
A kistérségek főbb adatai, 2004. január 1.

Megnevezés	Kistérségek száma (db)	Lakónépesség (fő)	Települések száma (db)
Elmaradott térségek	6	291 930	61
Vidékfejlesztési térségek	5	203 493	43
Kedvezményezett térségek összesen	6	291 930	61
Nem kedvezményezett térségek összesen	1	121 244	17
Összes kistérség	7	413 174	78

A kistérségek a szolnoki kivétellel kedvezményezettek, s egyben országosan társadalmi-gazdasági szempontból elmaradottnak minősülnek, közülük öt – a jászberényi kivétellel – a vidékfejlesztés célterülete. Ezekben a térségekben a megye 78 települése közül 61 található, a megye népességének több mint 7/10-ét tömörítve.

A vidékfejlesztés térségei közé a megye keleti részének kistérségei tartoznak, az 5 érintett kistérségben 43 település van, 203 ezer fős népességük a megye lakosságának közel felét teszi ki. Ez a lakossági arány a megyék között a legmagasabbak közé tartozik.

**A megye területfejlesztési szempontból kedvezményezett
kistérségei 2004. január 1.**

1. Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott kistérség
2. Vidékfejlesztés térsége

A gazdasági fejlettséget jól érzékelteti – a 4-40% között mozgó – munkanélküliség ráta szerinti területi különbség. A munkanélküliségi ráta 13% felett van 35 településen, ezek összefüggő térséget alkotnak a megye tiszántúli felén a Tisza és a Nagykunság között. Ennél alacsonyabb a munkanélküliség a Jászságban, Szolnok térségében és a nagykun városokban.

Az infrastrukturális különbségek legjobban a szennyvízkezelés meglétével jellemezhetők, ez még 34 településen megoldatlan. Ezek a települések elsősorban a Jászságban, a Közép-Tiszavidéken és Törökszentmiklós térségében találhatók. A szennyvízrendszerek valamennyi településen kiépültek Szolnokon, Karcag és Mezőtúr térségében, valamint a Tiszazug településeinek többségében.

A települések fejlődési lehetőségeit tükrözi a népességszám változása is. 2000-2004 között a megye 37 településén nőtt a népesség, ezek a szolnoki, a jászberényi és a törökszentmiklósi kistérségben alkotnak összefüggő térségeket. Legnagyobb mértékű (3% feletti) népességcsökkenés a Közép-Tiszavidéken tapasztalható. A Kunszentmárton – Kisújszállás közötti településsávban a lakosság száma lényegében stagnált.

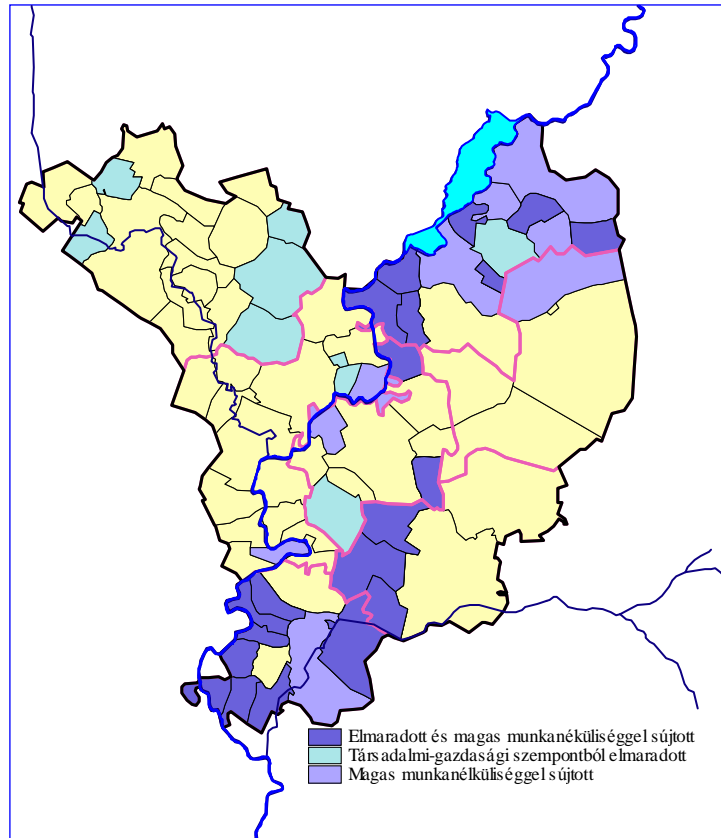
A települések 2/3-ában él cigányság, a legmagasabb arányú és lélekszámú roma kisebbségű települések a megye 4-es számú főúttól északra eső felében, azon belül is a Heves megyével határos peremeken találhatók.

A területi különbségek a gazdasági folyamatokban is megmutatkoznak:

- kialakulóban van egy észak-déli fejlődési tengely Jászfényszaru-Jászberény-Szolnok-Martfű-Kunszentmárton vonalán kapcsolódva az ipari parkok megjelenéséhez és az ipari termelés átstrukturálódásához,

- stabilizálódni látszik a 4-es számú főútra felfűzött települések – mint hagyományos fejlődési tengely – helyzete (ehhez kapcsolódik Mezőtúr és Túrkeve),
- a legnagyobb társadalmi-gazdasági problémák a Tisza, a Hortobágy és a 4. számú főút közötti háromszögben lévő településeken (a Közép-Tiszavidéken), valamint a Tiszazug kistéleplésein jelentkeznek

Elmaradott és magas munkanélküliséggel sújtott települések, 2003

II. 3. Regionális kapcsolatok

Az Európai Unióhoz való csatlakozással az önkormányzatok tevékenységében fontosabb szerepet kap a külföldi partnerekkel való együttműködés. 42 település rendelkezik külföldi testvértelepülési kapcsolattal. A nemzetközi kapcsolatok kialakítását nehezíti, hogy a megye nem érintkezik országhatárral. 1993 óta a megyei önkormányzat 13 megyével alakított ki kétoldalú munkakapcsolatot, többségükkel együttműködési megállapodás aláírására is sor került. A testvérmegyei kapcsolatok elmélyülése jó alapot szolgáltat a két- és többoldalú nemzetközi programokban való részvételre.

A megyei önkormányzat teljes jogú tagként vesz részt az Európai Régiók Gyűlése bizottságaiban. A megye tagja a Kárpátok Eurorégióinak.

A területfejlesztési törvény módosítása nyomán 2000-ben megalakult az Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, amelyet Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye alkot. Szolnoki székhellyel jött létre az Észak-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság és munkaszervezete. A megyében működő regionális intézmény a tiszafüredi Tisza-tavi Regionális Idegenforgalmi Bizottság és munkaszervezete.

A dél-alföldi megyékkel aláírt együttműködési megállapodás keretében létrejött a Tiszazug Térsége Programtanács. 2003-ban megalakult a Tisza-tavi Térségi Fejlesztési Tanács és munkaszervezete. A 7 Tisza menti megye 2000-ben hozta létre a Tisza Vízyűjtő Programrégió Önkormányzati Társulást.

III. Humán erőforrás és szolgáltatások helyzete

III. 1. Demográfiai viszonyok

2005. január 1-én 411 ezren (az ország lakosságának 4,1%-a), az 1990. januárinál 3,4%-kal laktak kevesebben a megyében. 2001 és 2003 között növekvő ütemben, évente 1600 – 2100 fővel csökkent a megye lakossága. Az időszakot a születések számának fokozatos csökkenése és a halálozások számának növekedése jellemezte. 2004-ben a természetes népességfogyás üteme mérséklődött, az újszülöttek számának kismértékű növekedése együttjárt a halálozások számának 5%-os csökkenésével. Ennek ellenére a megyei mutatók még mindig kedvezőtlenebbek az országos és régiós mutatóknál. 2004-ben 1.000 lakosra 9,6 fős élveszületés és 13,7 fős halálozás egyenlegeként –4,1 fős természetes fogyás (1.700 fő) jutott a megyében.

A népességváltozások következtében csökkent a megye népsűrűsége, egy km²-en a 2004. év elején átlagosan 74 fő élt, 2-vel kevesebb, mint 1990-ben. A térség mutatója az országos népsűrűség 68%-a.

A belföldi vándorlás évek óta népességvesztést okoz a megyében. 2003-ban az utóbbi évek legnagyobb vándorlási vesztesége következett be, 1.068 fővel csökkentve a lakosság számát. 2004-ben 900 fő negatív belföldi vándorlási egyenleg regisztrálható.

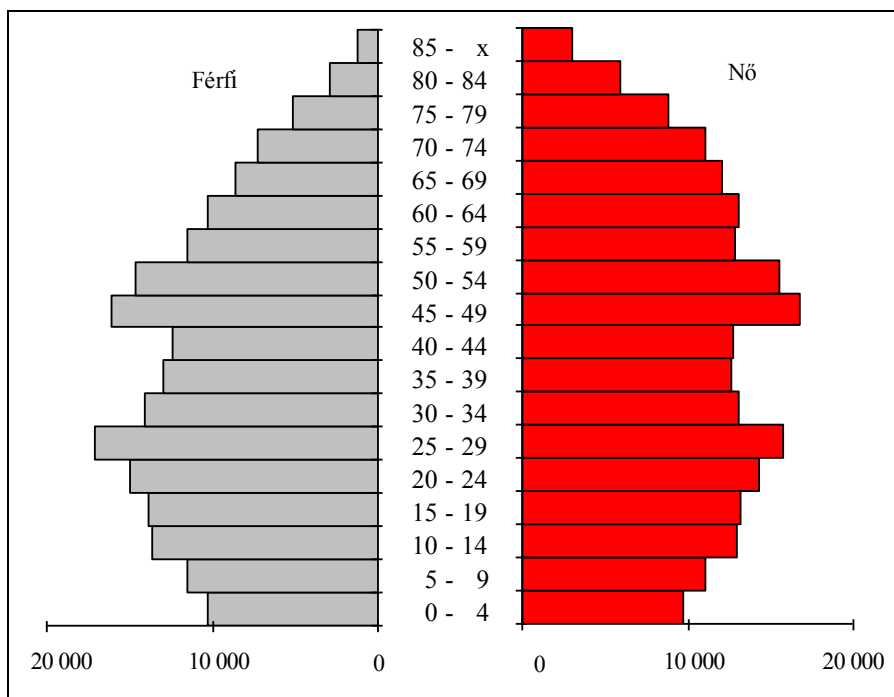
A megyei népesség termékenységi mutatói kedvezőtlen irányba mozdultak el. A termékenykorú nők fiatalabb korcsoportjaiban jelentősen visszaesett az élveszületések száma, a 30-tól 39-ig terjedő életkorban ugyanakkor enyhén fokozódó a gyermekvállalási kedv. Ez összefüggésbe hozható a családalapítási szokások megváltozásával, a fiatalabb generációk szakmai pályaalapozás iránti növekvő igényével és a karrierépítéssel.

Településcsoportonként vizsgálva megállapítható, hogy a városok átlagosnál rosszabb élveszületési arányszámait a községekénél kedvezőbb halálozási mutatókkal jártak együtt, ami közel azonos mértékű természetes fogyást eredményezett. A belföldi vándorlás hatását is figyelembe véve 2004 elején a városok lakossága 2,1 %-kal kevesebb, a községeké 0,2 %-kal több volt, mint 2002 elején.

Népesség, népmozgalmi események kistérségek szerint, 2004. január 1.

Megnevezés	Lakónépesség az év elején		1000 lakosra jutó			
	fő	változás a 2002 elejéhez (%)	élveszületés (fő)	halálozás (fő)	természetes szaporodás (fő)	belföldi vándorlási különbözet évi átlaga 2000-2003 (fő)
Jászberényi	88 437	-1,2	9,6	16,3	-6,7	2,8
Karcagi	46 957	-1,7	9,6	15,0	-5,4	-4,1
Kunszentmártoni	39 040	-1,6	8,6	15,2	-6,6	0,9
Mezőtúri	31 024	-2,2	8,9	14,3	-5,4	-4,7
Szolnoki	121 244	-0,7	9,0	12,4	-3,4	-2,5
Tiszafüredi	40 499	-1,9	9,7	15,8	-6,1	-3,3
Törökszentmiklósi	45 973	-1,3	10,5	13,5	-3,0	-3,2
Összesen	413 174	-1,3	9,4	14,4	-5,0	-1,5

A megye népessége nem és életkor szerint (fő), 2004. január 1.

2004. januárjában 1.000 férfira 1.081 nő jutott a megyében. A nőtöbblet a 2001-es népszámláláskor jellemzőhöz képest mérséklődött, ami a férfiak utóbbi években tapasztalt javuló életkilátásaival magyarázható. A várható életkor nemek szerinti különbözőségei (nők 75,9 év, férfiak 67,8 év) különösen az idősebb korosztályokban eredményeznek aránytalan összetételt. A 60 év felettiak között több mint másfélszer annyi a nő, mint a férfi. A lakosság átlagos életkora a nőknél 2003-ban 41,6 év, a férfiaknál 37,8 év volt.

A megye lakosságán belül folyamatosan csökken a gyermekkorúak aránya, míg az idősek és öregkorúak részesedése tovább növekszik. Az öregedési index (a 65 éves és idősebb népesség a gyermek népesség %-ában) az ezredfordulóra jellemző 84-ről 2003-ban 96 %-ra változott.

III. 2. Egészségi állapot

A megyében a lakosság egészségügyi alapellátását 200 házi orvos és 60 házi gyermekorvos biztosítja. Nem helyi orvos biztosítja az egészségügyi alapellátást Csataszögön, Hunyadfalván, Jásziványban, Kétpón, Kuncsorbán, Mezőhéken, Tiszainokán és Vezensyben. Az egy házi orvosi praxisra jutó lakosságszám 1.636 fő, az egyik legmagasabb az országban. Az 1.000 főre jutó szakorvosi órák száma viszont jóval az országos átlag alatti.

A megye járóbeteg-szakellátása 6 kórház- és rendelőintézetben (Szolnok (2), Jászberény, Karcag, Mezőtúr, Szentes) és 6 önálló rendelőintézetben (Törökszentmiklós, Tiszafüred, Kunszentmárton, Kunhegyes, Kisújszállás, Túrkeve) biztosított. A megyében 13 mentőállomás üzemel. Nem biztosított a megye nyugati fele minden településének 15 percen belüli elérhetősége.

A megyében 5 kórház és egy ápolási otthon (Kunhegyes) működik. A kórházi ágyszámán belül alacsony a rehabilitációs, a krónikus, illetve az ápolási ágyszám. Egyre nagyobb gondot jelent a szakemberek hiánya is. Az intézmények felszereltsége elmarad az országostól, a gép- és műszerállomány elavult, az informatikai eszközökkel való ellátás hiányos. A közelmúltban a megye kórházaiban cél- és címzett támogatásból megvalósult beruházások részlegesen javították az intézmények működési színvonalát.

A halálhoz vezető megbetegedések és a halálozás okai között ugyanazok a tényezők szerepelnek. A betegcsoportokban a keringési rendszer betegségei vezetnek (magas vérnyomás, valamint szív-ér, agy-ér megbetegedés stb.), ezt követik a mozgásszervi megbetegedések és a szerzett cukorbetegségek. A vezető halálokok is a keringési rendszert érintő betegségek. A halálozások több mint fele a szív- és érrendszer betegségeinek tudható be, ezek után következnek a daganatos megbetegedések (24,6%). A halálozási ráta a legmagasabbak egyike az országban, ráadásul folyamatosan emelkedő (a férfiak halálozását tekintve kiugróan magas: 1,7%).

III. 3. Iskolázottság, műveltség

III. 3.1. Alap- és középfokú oktatás, iskolázottság

Az elmúlt 10 évben tartós tendenciává vált az óvodások számának csökkenése. A gyereklétszám csökkenésének arányához képest viszont kevésbé csökkent a csoportok száma. Az óvodai ellátás Csataszög és Hunyadfalva kivételével valamennyi településen biztosított. A 151 önkormányzati, a 2 egyházi és az 1 alapítványi fenntartású intézmény közel 14 ezer óvodás ellátását biztosítja.

Az általános iskolai oktatást 123 önkormányzati és a 12 egyházi fenntartású intézmény biztosítja. Nincs általános iskola Csataszögön, Hunyadfalván, Tiszainokán, csak alsótagozatos oktatás van Jásziványban, Mezőhéken és Vezsenyben. A csökkenő tanulói létszám ellenére, az utóbbi 10 évben nőtt az általános iskolák és az osztálytermek száma. Bővül az idegen nyelvi és a számítástechnikai oktatás szerepe. A jövőben a tanulói létszám folyamatos csökkenése prognosztizálható és így új típusú településközi együttműködések jönnek létre az alapfokú oktatás biztosítására.

Az iskolák működési feltételei különbözőek, ami elsősorban a tanulók eltérő összetételével és az iskolák felszereltségével magyarázható. Egyre több vidéki szülő járattja gyermekét a jobbnak tartott városi és szomszéd községi iskolákba. Ez a tendencia kedvezőtlenül hat egyes iskolák működésére és bővítheti a szegregációt. Figyelmet kell fordítani azokra a diákokra is, akik 14-16 éves korig nem végzik el az általános iskolát.

A megyében 72 középiskola van, ebből 31 intézményben folyik gimnáziumi oktatás. A hat- és nyolcosztályos gimnáziumok száma fokozatosan csökken. 2005-től bevezetésre került a kétszintű érettségi, egyúttal létrejöttek azok a vizsgacentrumok is, amelyek a folyamatos érettségiztetést biztosítják. A megyében 47 db akkreditált felnőttképzési intézményt tartanak nyilván, a ténylegesen felnőttképzéssel foglalkozó intézmények száma ennek 2-3-szorosára tehető. A felnőttképzési intézményekben vizsgázók száma meghaladja az iskolarendszerű képzésben tanulók számát.

A 41 szakképzéssel foglalkozó iskola OKJ-s szakképesítésre készít fel. A technikus képzés színvonala többnyire jó, ugyanakkor a megye egyes szakképző intézményeiben komoly gond a tanműhelyek elavult, hiányos felszereltsége, a szaktanári ellátottság, a kisszámú jelentkező, a párhuzamos képzések és a széttagoltság. A gyakorlati képzést az iskolák többségében önállóan szervezik a partnerüzemek hiánya és a szakoktatók megtartása miatt. Szolnoki és túrkevei központtal a közelmúltban megfogalmazódtak a szakképzés térségi integrációjára vonatkozó szakmai programok. A szakképzési intézmények együttműködését segíti a Szakképzési Koordinációs Bizottság.

A 14-18 éves korú tanulói létszám 25,3%-a szakmunkástanuló, 27%-a gimnazista és 47,7%-a szakközépiskolás. A szakmunkástanulók aránya továbbra is csökkenő, míg a gimnáziumi létszám 7%-os, a szakközépiskolai létszám 8-10%-os növekedése várható.

A megye középfokú iskolái a városokban (kivéve Jászfényszaru és Abádszalók), valamint Fegyverneken és Tiszaörsön találhatók. A tanulók számát tekintve meghatározó Szolnok, Jászberény, Törökszentmiklós, Karcag, Mezőtúr, Kisújszállás, Tiszafüred és Jászapáti szerepe.

Az általános iskolai diákokthonok száma minimálisra csökkent. A középiskolai kollégiumi férőhelyek száma az igényeket kielégíti, azonban az intézmények rekonstrukcióra szorulnak. A megye iskoláinak nagyobb része 50 évnél idősebb. Ezek az iskolák jelentős felújításra, átépítésre, esetleg új épületbe költözésre várnak.

A megyében élők iskolázottsága még mindig elmarad az országotól, bár az elmúlt évtizedben növekedett a népességben belül a közép- és felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők aránya. Az iskolázottság növekedését többek között a fiatalabb korosztályokkal szemben támasztott egyre magasabb iskolai végzettség és szakmai képzettség iránti igény motiválta, az alacsonyabb végzettségűek számának csökkenését pedig a kevésbé iskolázott generációk természetes lemorzsolódása okozta. Az érettségizettek száma közelíti a 100 ezer főt, ami a megye megfelelő korú lakosságának 3/10-ét teszi ki. A középiskola 12-15. évfolyamát befejezettek hányada 15%. A megye népességének 8-9%-a rendelkezik felsőfokú iskolai végzettséggel vagy végezte el a felsőfokú tanintézet legalább első évfolyamát.

III. 3.2. Felsőoktatás

Az elmúlt 10 évben felértékelődött a felsőfokú végzettség, így a legdinamikusabban fejlődő oktatási ágazat a felsőoktatás lett. A felsőoktatásban résztvevők aránya a megfelelő korú népességben országosan 11,9%, a megyében pedig 8,5%. A 20-24 éves korosztályon belül viszont a nappali tagozatos hallgatók aránya alföldi viszonylatban az egyik legkedvezőbb. A hallgatók között továbbra is magas a főiskolások aránya, alacsony az egyetemistáké.

A gazdasági profilú Szolnoki Főiskolát kivéve megyén kívüli központokhoz tartozik a jászberényi pedagógiai, a mezőtúri agrárfelsőoktatási és a szolnoki katonai intézmény. A megyei felsőoktatási intézmények együttműködését segíti a Felsőoktatási Koordinációs Bizottság. Folyamatosan napirenden volt a megyei felsőoktatási intézmények kapcsolatának rendezése. A közeljövőben megvalósul a Szolnoki Főiskola és a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőtúri Főiskolai Kara integrációja.

A megyei felsőoktatási intézményekben 2004-ben 6.306 fő tanult, közülük 3.300 fő nappali tagozaton. A főiskolák hallgatói létszáma 10 év alatt csaknem 4-szeresére növekedett. A legdinamikusabb fejlődés a Szolnoki Főiskolán volt, amely 7 év alatt 10-szeresére növelte hallgatói létszámát.

A megyei felsőoktatási intézmények kínálata hatással van a megyei lakóhelyű hallgatók iskolaválasztására. Az országos létszámhoz viszonyítva legmagasabb a mezőgazdasági jellegű intézményben (9,2%) és a tanítóképzőben (6,1%) tanuló hallgatók aránya.

III. 3.3. Kultúra, közművelődés, közgyűjtemények

Az ezredfordulóra differenciáltan fejlődtek a közgyűjtemények és a közművelődési intézmények lehetőségei. A megyében több mint 90 kulturális, művészeti és közművelődési céllal alakult egyesület működik. Az egyesületek 3/4-e a megyeszékhelyen és a nagyobb városokban tevékenykedik. A közművelődési tevékenységet folytató szervezetek számát tekintve a megye közepes szintet mutat, több mint 150 kulturális civil szervezet működik.

Közművelődési intézményt a 78 önkormányzatból 68 tart fenn, amiből 16 általános művelődési központként (ÁMK) működik. 9 települési önkormányzat közösségi színteret működtet, amellyel a helyi közösségi élet feltételeit biztosítják. A közművelődési intézményeknek jelentős szerepe van a lakossági és közösségi kezdeményezések felkarolásában, a kulturális örökség megőrzésében, a kulturális vidékfejlesztés megvalósításában, valamint a kulturális esélyegyenlőség megteremtésében. A megyében összesen 83 közművelődési intézmény és közösségi színtér működik, melyből 77

önkormányzati fenntartású, 2 egyesületi fenntartású, 2 közhasznú társaság egy pedig egyházi fenntartású intézmény. A megyei közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás feladatait a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Művelődési, Továbbképzési és Sport Intézet látja el.

A Versegly Ferenc Megyei Könyvtár több mint 50 éve szolgálja a megye és Szolnok város lakosságát. A megye valamennyi településén található önkormányzati könyvtár. A Versegly Ferenc Megyei Könyvtár Európai Információs Pontot működtet az olvasói igények kielégítése érdekében.

A Megyei Múzeumok Igazgatósága 8 tagmúzeum, 14 kiállítóhely és 4 tájház munkáját hangolja össze és ezzel az ország egyik meghatározó múzeumi szervezete. A települési önkormányzatok, civil szervezetek által fenntartott múzeális jellegű gyűjtemények és kiállítóhelyek száma közel félszáz. A Megyei Levéltár nyilvános közgyűjtemény. A megyei szervezet szoros kapcsolatra törekszik a megye területén működő egyéb múzeumi szervezetekkel is. A kulturális és a művészeti életet a Megyei Művészeti Közalapítvány támogatja. A szolnoki Szigligeti Színház regionális hatókörrel rendelkezik.

A megyei napilap, a közel 40 helyi újság, a több mint 20 kábel televíziós hálózat, a szolnoki, a jászberényi, az abádszalóki és a törökszentmiklósi rádióstúdiók a lakosság információval való ellátását biztosítják.

III. 4. A lakhatás körülményei

A a megye lakásainak száma 2004 elején meghaladta a 169 ezret, amely csaknem 2.500-zal több az 1990. évinél, és így az országos 4%-át adja. A lakók közérzetét és életkörülményeit jelentősen befolyásoló laksűrűség, a 100 lakásra jutó lakók száma a megyében 267, ami közel azonos az országgal (266). A 100 szobára jutó lakók száma 101, alig több mint az országos átlag (96).

A lakásállomány 1/4-e 1945 előtt épült, közel 3/10-e pedig az azt követő 25 évben. A lakásállomány 4/10-e 1970 és 1989 között létesült. Az országoshoz képest a megyében így kissé kedvezőbb a lakások korösszetétele.

A lakásépítés szempontjából mélypontot jelentő 1999-es év után a megyében is fellendülés kezdődött. Országosan a lakásépítések 1.000 lakosra jutó száma évről évre nőtt, 2003-ben már elérte a 3,5-et, a megyében pedig a 2,4-et. A lakásépítések dinamikus növekedése 2004-ben is folytatódott, bár a 20%-os növekedés valamivel alacsonyabb volt az országosnál.

A 2004-ben használatba vett 1.182 új lakás 4/10-e Szolnokon épült, 31%-a a megye többi városában, fennmaradó része pedig a községekben. A megyeszékhelyen közel 1/3-ával több lakást adtak át, mint egy évvel korábban, a megye többi városában ezzel szemben az eladás 2 %-kal csökkent. A kisvárosi új lakások több mint fele 3 településen – Jászberényben (79), Tiszafüreden (78) és Karcagon (32) épült. 2004-ben 366 lakást szüntettek meg a megyében, a megye lakásállománya az év során összességében 816 otthonnal gyarapodott.

2001. év elején már a 60-79 m²-es lakások képviselték a legnagyobb (28%) részarányt a lakások között, és az 50-59 m²-esekkel együtt az állomány közel felét tették ki. Minden negyedik lakás alapterülete 80-99 m² közé esett, az ennél nagyobbak 15%-ot tettek ki. Az ezredfordulóra így már csak a lakásállomány 14 %-ának alapterülete nem érte el az 50 m²-t.

A népszámláláskor a lakott lakások 73%-a összkomfortos és komfortos volt. 1990 óta a lakott lakások felszereltsége, közművekkel való ellátottsága jelentősen javult. A mai felszereltségi szint 80-90% körüli. Az egyik legmagasabb értéket a vezetékes vízellátás (93,2%-os bekötöttség) mutatja, míg a lakásállomány 42%-a kapcsolódott rá a szennyvíz-csatorna hálózatra. A legnagyobb előrelépés a vezetékes gázellátottságban (72,2%-os rákapcsoltsági szint) következett be.

Az Észak-Alföldi régióban, 2003-ban egy átlagos lakás piaci értéke 6,1 millió forint volt. A 2003-ban a lakások fajlagos piaci ára a régióban egy m²-re vetítve 76 ezer forintot tett ki, ami 63%-a az országos átlagnak, és mindössze 40%-a a Közép-Magyarországnak. Az elmúlt években a városok és községek ingatlanjaiban meglévő árkülönbség tovább növekedett. Az átlagosnál gyorsabban drágultak az agglomerációs települések és a megyeszékhelyek lakásárai. Fajlagosan a legmagasabb lakásárak a régióban a megyeszékhelyeken (132 ezer Ft/m²), legalacsonyabbak a kisközségekben voltak.

Az elmúlt négy év alatt a lakásszektorba történő nagyarányú pénzbeáramlás következtében a lakáspiaci árak növekedése meghaladta a jövedelmekét, így jelentősen romlott a lakások megfizethetőségi mutatója. Jelenleg egy átlagos háztartás hatévi összes jövedelme szükséges egy átlagos lakás megvásárlásához (1999-ben 3,7 évi jövedelemre volt szükség.)

A megyében 13 településen található romák lakta telep, további 4 településen vannak jellemzően romák lakta településrészek, utcák. Kirívóan rossz helyzetben levő település Tiszabő, ahol szinte az egész település teleszerű.

III. 5. Jövedelmi viszonyok

A megyei lakosság jövedelmi viszonyai kedvezőtlenebbek az átlagosnál. A megyében a SZJA-alapot képező jövedelem egy állandó lakosra számított összege 2003-ben 427 ezer forint volt, ami az országos átlag (527 ezer) 81%-át tette ki. A SZJA térségi átlagát képező 78 ezer forint az országos 68%-ának felelt meg.

Az Észak-Alföldi régió háztartásainak egy fője jutó jövedelme 2003-ban valamivel kevesebb volt, mint az országos átlag 86%-a. A régióban élők és az ország más területein lakók jövedelmei közötti különbség az utóbbi 3 évben folyamatosan nőtt. Az itt élő háztartások eladósodottságának növekedésére utal, hogy a bevételek közé tartozó felvett hitelek, kölcsönök összege (25.661 Ft/fő), ebben a régióban volt a legmagasabb, majdnem duplája az országosan jellemzőnek.

2005 első három hónapjában a megyében a teljes munkaidőben foglalkoztatott dolgozók havi bruttó átlagkeresete az előző évihez képest átlagosan 15%-kal nőtt és 131.000 forintot tett ki. A növekedés üteme meghaladja az országos átlagot (13,7%-ot), de az átlagkereset így is a legalacsonyabb a régióban.

Ebben az időszakban a fizikai alkalmazottak átlagban 87.000, a szellemiek 194.000 forint havi bruttó keresettel rendelkeztek, amelyek az előző évit 7,7, illetve 18,5%-kal haladták meg. A havi bruttó átlagkeresetek a versenyszférában átlagosan 104.800, a költségvetési szerveknél 182.800 forintot értek el. A keresetnövekedés mindkét esetben 6,7%-os volt.

Az alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete 2005 első negyedévében 89.400 forintot tett ki. Egy év alatt a növekedés 14,1% volt, ami a fogyasztói árszínvonal emelkedése mellett 10,1%-os reálkereset növekedést jelentett.

2004 elején a megyében 135 ezer fő részesült nyugdíjban, járadékban, illetve rendszeres nyugdíjszerű ellátásban. Részarányuk a népességből 33%-ot képviselt, 3%-kal többet, mint országosan. Az ellátottak között másfélszer több a nő (79 ezer), mint a férfi (56 ezer). Az ellátás átlagos havi összege 46.500 forint, az országos 9/10-e. A saját jogú öregségi nyugdíjak összege 56 ezer forint, a hozzátartozói nyugdíjak ugyanakkor mindössze 37.500 forintot értek el. Az árvaellátásban, rokkantsági járadékban és a megváltozott munkaképességűek járadékában részesülők kevesebb mint 30 ezer forint havi juttatást kaptak.

A rendszeres TB-járadékból és nyugdíjszerű rendszeres ellátásból élők 1/5-e 30 ezer forintnál, több mint 1/3-a 40 ezer forintnál kevesebb havi összegből gazdálkodhatott.

III. 6. Foglalkoztatottság, munkanélküliség

A lakossági munkaerő-felmérés adatai szerint 2005. első negyedévében a megye 311,8 ezer fős 15-74 éves népességéből 136,7 ezret foglalkoztattak, 14,2 ezer maradt munka nélkül és 160,9 ezer nem minősült gazdaságilag aktívnak. A foglalkoztatottsági és aktivitási arány 43,8 és 48,4%-ot, a munkanélküliségi ráta 9,4 %-ot tett ki, ami 2,3% ponttal magasabb az országos adatnál.

Foglalkozási főcsoportonként nézve 36%-ra nőtt a vezető, értelmiségi és egyéb szellemi foglalkozásúak aránya, amely még így is 5%-kal elmarad az országostól. A mezőgazdaság térvesztése a foglalkoztatásban is számottevő. 1992-ben az összes foglalkoztatott 18%-a, 2005. első negyedévében az összes foglalkoztatott 6%-a tevékenykedett ebben az ágazatban. Az iparban és építőiparban dolgozók aránya 39% körül stabilizálódott, míg a szolgáltatási ágazatok az összlétszám 55%-át foglalkoztatták, ami az országosnál 6%-kal kisebb.

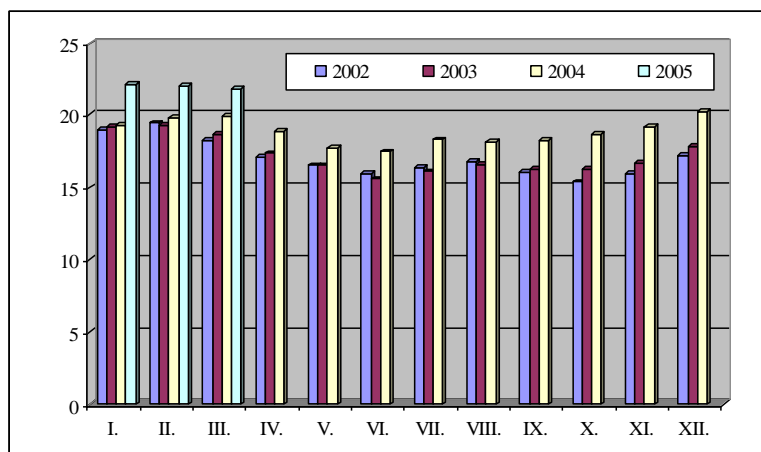
A mikro- és kisvállalkozások szerepe a foglalkoztatásban növekvő, a közepes és nagy cégeké mérséklődő. Az előbbiek a létszám 1/4-e, az utóbbiak pedig 3/4-ét foglalkoztatták. A jelentős munkanélküliség mellett 2004-ben havi átlagban 1.300 bejelentett betöltetlen álláshely várta a munkát keresőket. A vállalkozások elsősorban varrodai, illetve cipőipari munkakörökre, illetve néhány vasipari és építőipari szakmára kerestek szak-, illetve betanított munkásokat.

A regisztrált munkanélküliek száma 2005. márciusában 21.792 fő volt, amelyek 56%-a férfi, 44%-a pedig nő. A regisztrált munkanélküliek 86%-a fizikai foglalkozású volt, 33,5%-uk szakmunkás, 44,5%-uk 8 általános vagy azt el sem érő végzettséggel rendelkezett. A regisztrált munkanélküliek között a pályakezdő fiatalok aránya 8,7% volt.

2005. első negyedévében átlagosan 21.970 állástalan szerepelt a regisztrációban. Számukra havi átlagban 1.511 álláshelyet tudtak kínálni a munkaközvetítők, 43%-kal többet, mint egy évvel korábban. Egy-egy betöltetlen állásra 14-15 munkanélküli jutott, ami 2-3 fővel kevesebb, mint az egy évvel korábban.

Munkanélküli járadékban 2005. márciusában 5.727 fő részesült, számuk egy év alatt 4,2%-kal növekedett. Rendszeres szociális segélyt 15%-kal többen, 7.675-en kaptak, álláskeresőt ösztönző juttatásra 891 fő jogosult. Ezekhez az ellátási formákhoz a nyilvántartott munkanélküliek 66%-a jutott hozzá. Az aktív foglalkoztatási eszközökkel támogatottak köre egy év alatt 30%-kal 3.325 főre csökkent, közülük munkaerőpiaci képzésben 582-en vettek részt. Közhasznú foglalkoztatás keretében 503 fő vállalt munkát, bér- és járulék támogatással pedig 743 főt alkalmaztak a gazdálkodó szervezetek.

A regisztrált munkanélküliek számának alakulása

III. 7. Szociális védelem, társadalmi kirekesztettség

III. 7.1. Szociális védelem

A megyében magas a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek aránya, ugyanakkor egyre növekvő az idős, egyedülálló emberek és a fogyatékkal élők aránya is.

A gyermekjóléti szolgálatot - ami a megelőzést, a gyermekek családban maradásának segítségét szolgálja - 3 települést kivéve mindenhol megszervezték. A 18 év alattiak közel fele rendszeres gyermekvédelmi támogatásra szorul. Gyermekvédelmi szakellátásban több mint 1.100 fő részesül, akik között 200 fölötti a nagykorúak száma. Összesen 72 szolgálat működik, melyekben a gyermekjóléti feladatokat 116 családgondozó szakember látja el. A szolgálatok túlnyomó többsége önkormányzati fenntartású.

A szakellátásba bekerült fiatalok nevelésének elsődleges eszköze a nevelőszülőknél történő elhelyezés. A megyei Gyermek- és Ifjúságvédelmi intézet működteti a 300 fős nevelőszülői hálózatot, amely mintegy 600 gyermek nevelését, gondozását végzi. A nevelőszülőknél élő gyermekek száma az elmúlt öt évben lassú, de folyamatos emelkedést mutatott.

A megyében elsők között, még 1997 előtt megkezdődött a nagy létszámú gyermekotthonok átalakítása a családiasabb nevelést biztosító lakásotthonos formára.

A szociális alapellátások keretében elsősorban az időseket látják el. Az étkeztetés és házi segítségnyújtás megszervezését és működtetését jellemző mutatók az országos átlagnál kedvezőbbek. Egy kivétellel valamennyi településén biztosított az étkezés a rászorulóknak számára.

A megyében 40 tartós bentlakásos ellátást nyújtó szociális intézmény működik, 3.319 férőhelyet biztosítva a rászorulóknak. Az intézmények többsége összetett profilú.

A tartós bentlakásos szociális intézményekben gondozottak 10.000 lakosra jutó aránya a megyében az elmúlt években az országos átlagot meghaladó mértékben emelkedett, és annál abszolút értékben is magasabb.

Az önkormányzatok által nyújtott, rászorultságtól függő, nem rendszeres pénzbeli és természetbeni szociális ellátások összege közel 400 millió forintot tett ki 2002-ben. Ennek 1/3-a a lakásfenntartási problémákkal küszködők megsegítését célozta, további harmada pedig 22 ezer lakos átmeneti szociális gondjait enyhítette.

2003-ban a megyében közel 50 ezer lakos - az előző évinél 2.650 fővel kevesebb - kapott rendszeres önkormányzati támogatást. Közülük a szociális segélyben részesülő 6.700 fő átlagosan 14.800 forintot kapott. Mintegy 300 időskorú részesült havonkénti 19.300 forint körüli járadékban, 42.900 fő részére folyósítottak az önkormányzatok rendszeres gyermekvédelmi támogatást 4.600 forint átlagos összegben. A rendszeres támogatásokon túl 2003-ban a megye önkormányzatai rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni szociális ellátást 48 ezer fő számára folyósítottak.

Az időskorúak számára rendelkezésre álló bentlakásos férőhelyek száma országos összehasonlításban is jó, az idősek számára nyújtott alapellátások (házi segítségnyújtás, étkeztetés) szinte teljes egészében lefedik a megyét. Jelentős a települési önkormányzatok önkéntes részvétele az idős korúak tartós bentlakásos ellátásában.

Nem eléggé differenciáltak az elhelyezési körülmények és a nyújtott szolgáltatások, gyakori az „intézménycentrikus” szakmai tevékenység. Kevés a speciális nappali gondozás kapacitása és valamennyi ellátotti csoport tekintetében hiányzik az átmeneti elhelyezés lehetősége. Kevés a munkajogviszonyt is biztosító foglalkoztatás lehetősége a megváltozott munkaképességűek számára, nem elég eredményes a rehabilitációs tevékenység sem.

III. 7.2. Társadalmi kirekesztettség

A tartós munkanélküliek, a roma népesség, a kedvezőtlen lakóövezetben élők, a hajléktalanok, az egyedülálló idősök, az egyszülős háztartások és a fogyatékkal, illetve mentális problémákkal élők társadalmi csoportjainál a legnagyobb a társadalmi hátrányok halmozódásának és a szegénységnek a kockázata.

1990 és 2000 között 13%-kal csökkent a házások és 50%-kal nőtt az elváltak száma, emelkedett az egyszemélyes háztartások, valamint az egyszülős gyermekes családok száma. A családszerkezetek kedvezőtlen változásaira is visszavehetően egyre többen keresték fel a családsegítő szolgáltatásokat.

A rendszeres szociális segélyben részesülők száma az elmúlt 5 évben megduplázódott. Ez idő alatt mintegy 1,5-szörösére nőtt az ápolási díjban részesítettek és a közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma. A kirekesztettségben érintetteként kezelhetjük a megközelítőleg 5% arányú fogyatékkal élőket, akik társadalmi integrációja gyenge, foglalkoztatásuk töredéke az össznépszerűség átlagának. A középületek és a közintézmények akadálymentesítése még igen alacsony szintű.

A rokkantnyugdíjra jogot szerzők aránya más megyékhez képest magas, ez a megye lakosságának 7,5%-a. A nyugdíjszerű ellátásban részesültek 28%-a a létminimumként kezelt 25.000 forintnál alacsonyabb havi jövedelemmel rendelkezik. Növekszik az egyedül élő, alacsony jövedelmű, tartósan beteg idősök száma. A mentális betegségben szenvedők száma az utóbbi 10 év alatt közel 3-szorosára növekedett. A hajléktalanok száma az 1995. évihez képest 2000. évre 32%-kal nőtt, számuk több mint 500.

A cigányok aránya az összlakosságon belül 7-8%-ra tehető, amely a fiatalabb korosztályban lényegesen magasabb. A települések többségében élnek cigányok, de területi eloszlásuk nem egyenletes.

A cigányság várható életesélyei rosszak. Átlagosan 10-15 évvel élnek rövidebb ideig, lakásaik alacsony komfortfokozatúak, jellemzően elkülönített, egészségtelen környezetű telepeken élnek. Az egy főre jutó lakóter nagysága esetükben rendkívül alacsony.

Legnagyobb arányban a cigányok váltak munkanélkülivé, sokan közülük nem rendelkeznek piacképes tudással és nem tudnak az átalakult munkaerőpiacon tartósan beilleszkedni. Ezt tovább nehezítik a diszkriminációs jelenségek is. A cigány családok többségének fő bevételi forrását a szociális transzfer jövedelmek képezik, illetve az alkalmi (illegális) munkából származók.

A megye egyes településein a cigány óvodáskorúak óvodáztatási aránya alacsonyabb az átlagnál. Az általános iskolában jelentős részük beilleszkedési gondokkal küzd. Közülük az átlagosnál háromszor többen járnak eltérő tantervű általános iskolába. A cigány családok egy része nem érzékeli az iskola és az iskoláztatás fontosságát.

Az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya körükben rendkívül magas, az általános iskolát végzettek között is nagy az ún. funkcionális analfabéták száma. Az érettségig adó középiskolákban a cigány lakosság kb. 2%-a tanul, szakmával 13%-a rendelkezik, a felsőoktatásban pedig mindössze az 1,2-1,4%-a vesz részt.

A cigány lakosság egészségi állapota rosszabb az átlagosnál. Jelentős részük egészségtelenül táplálkozik, körükben elterjedtebbek a szenvedélybetegségek is.

IV. A gazdaság jellemzői

IV. 1. A gazdaság teljesítőképessége és szerkezete

A megyei gazdaság ágazati, tevékenységi szerkezete főbb vonalakban az előállított hozzáadott érték megoszlásával, a foglalkoztatási arányokkal, továbbá a vállalkozások főtevékenység szerinti besorolásával jellemezhető. Az évtized elejéig visszatekintve megállapítható, hogy lényegében a korábbi tendenciák folytatódtak, és csak kismértékű aránymódosulás történt a fejlettebb piacgazdasági struktúra irányába.

Jász-Nagykun-Szolnok megye gazdaságának fejlődésében markáns áttörés az utóbbi években sem következett be. Ennek döntő okai a kedvezőtlen megközelítési viszonyokban, az agrárium folyamatos térszűkítésében és az ipar privatizációs folyamatának alakulásában jelölhetőek meg.

A gazdasági folyamatokat leginkább jellemző GDP a rendszerváltást követően 2001-ig csökkenő, ezt követően bizonyos mértékű növekvő tendenciát mutatott. A megye hozzájárulása a magyar nemzetgazdaság egészében előállított GDP-hez az elmúlt évtized közepén 3,2%-os volt, ez az arány 2002-re 2,8%-ra mérséklődött, ami jóval alacsonyabb, mint a népesség 4,1%-os hányada. Vagyis a megyei GDP egy lakosra jutó összege az országos átlag 77%-áról 67,5%-ra mérséklődött. A megyék fejlettségi rangsorában 2002-ben Jász-Nagykun-Szolnok a 15. helyet foglalta el. (A 2002. évi GDP egy lakosra jutó összege 1.112 ezer forint, az országos 2/3-a, a főváros nélkül számított megyei átlagnak pedig 87,6 %-a volt.).

A megyében a mezőgazdaság szerepe a GDP előállításában a 2000. évi 8%-ról 2002-ben 6,5 %-ra mérséklődött, a természeti adottságoknál fogva ez az arány azonban a vidéki átlag 1,2, az országosnak pedig 1,8-szorosa. Az ágazat részaránya a hozzáadott értékből az EU-15 országainak többségében 1-3%-ot képvisel. A mezőgazdasági ágazat térszűkítése a foglalkoztatásban is számottevő, 2003-ban az ágazatban 6.350 fő dolgozott, ez az összes alkalmazott 6,6%-át jelentette (szemben a 1992-es 18%-kal). Az ágazatban 2004. év végén 1.581 vállalkozás – a megyében tevékenykedők 6,3%-a – működött.

Az ipar és építőipar együttes gazdasági súlya (megyei GDP 36%-át állítják elő) a vidéki átlagnál 0,5%-ponttal, az országosnál kerekén 6%-ponttal magasabb. A két gazdasági ág szerepe az EU-15 tagállamok közül a magyarországinál háromban magasabb, több mint felében 25-30% közötti. A megyei ipar és építőipar munkaerőpiacon játszott szerepe az utóbbi években stabilizálódni látszik, a foglalkoztatottak 4/10-e talál munkát e területen. E gazdasági ágakban a megyei vállalkozások 1/5-e tevékenykedik, közöttük vannak nagy termelési tradíciókkal bíró, többszáz főt alkalmazó szervezetek.

A szolgáltatások részaránya és a gazdasági fejlettség szorosan összefügg, ez utóbbi magasabb foka általában a szolgáltatások növekvő hányadát eredményezi. 2002-ben a megyében a GDP 57,3%-át a szolgáltató ágazatok hozták létre. Ez az arány a vidéki (58,7%) és az országos (66,1%) átlagtól is elmarad, az EU-15 tagállamaiban általában magasabb, kisebb arány mindössze két országban jellemző.

A kifejezetten piaci jellegű szolgáltatások a megyei GDP 1/3-át hozták létre, 2/10-ét meghaladó részét pedig alapvetően a nem piaci jellegűek, mint például az igazgatás, egészségügy, oktatás stb. 2003-ban a megyei foglalkoztatottak 53%-a a szolgáltatások ágazatcsoportban dolgozott. Ugyanakkor a működő vállalkozások számán belül az ágazat 75 %-os részarányt mutat. 2004. végén a megye 25.253 vállalkozása közül 18.716 e tevékenységi körben működött, melyek nagy része 10 fő alatti létszámot foglalkoztatott. A megye gazdasági fejlődésének új irányát tükrözi a GDP ágazati szerkezete, mivel ebben meghatározó a szolgáltatások által megtermelt hozzáadott érték.

Az elmúlt években a megyei teljesítmények növekedésének üteme az iparban, építőiparban mérséklődő tendenciát mutatott. Az ipari termelés volumenének évtized eleji dinamikája lelassult. Az évtized elején a növekedés üteme még az országos átlagot is meghaladta, 2003-ban és 2004-ben már

alatta maradt. A 2004. évi előzetes adatok szerint az ipari vállalkozások telephelyein 528 milliárd Ft termelési értéket állítottak elő, ami összehasonlító áron számítva lényegében nem változott az előző évihez képest. Az egy lakosra jutó ipari termelés összege 1.281 ezer forintot tett ki, ez az országos átlag 83 %-a.

2004. decemberében a megyében 36.000 gazdasági szervezetet tartottak nyilván, melyek 78%-a (28.300 db) folytatott gazdasági tevékenységet. A vállalkozások 26-26%-a a kereskedelemben, gazdasági szolgáltatásban, 13%-a az iparban, 11%-a pedig az építőiparban dolgozott. A szolgáltatás kényszerjellegű, öneltartó vállalkozási struktúrája mellett az ipar vállalkozási szerkezete tekinthető a legfejlettebbnek. A mezőgazdaság gazdasági súlyának csökkenését tükrözi a vállalkozási szerkezet is.

A megye gazdaságának vállalkozási szerkezetében az elmúlt években jelentős átstrukturálódás nem következett be. A vállalkozások 2/3-a egyéni és csak 1/3-a társas vállalkozás. A gazdasági szereplők közel 95%-a mikrovállalkozás, 5%-a kis- és középvállalkozás, míg a nagy vállalkozások aránya 1% alatti.

A megye gazdasága viszonylag nyitott és exportérzékeny, 2004-ben a közepes és nagyméretű megyei székhelyű ipari vállalkozások termelésének 57,7 %-át külföldön értékesítették. Ebből az is következik, hogy a külföldi eladásokat, a megyében bejegyzett vállalkozások helyzetét a külgazdasági konjunkturális hatások igen érzékenyen érintik. Az export eladások volumenének növekedése a termelés változásával összhangban folyamatosan csökkent. 2004. évben az előző évinél 5 %-kal kevesebb terméket tudtak eladni külföldön. Ennél valamivel kisebb mértékben mérséklődött a belföldre történő eladások volumene is. A kivitel néhány ágazatra, viszonylag kevés településre – elsősorban Jászberény, Szolnok és Törökszentmiklós körzetére – koncentrálódott.

A megye TOP-50 vállalkozásának több mint 80%-a a szolnoki és jászberényi kistérségben, 16%-a a karcagi, mezőtúri és törökszentmiklói kistérségben működik, amelyek közül a tiszafürediben egy, a kunszentmártoniban pedig egy sem található. A TOP-50 vállalkozások bonyolították le a megyei kivitel 84,2%-át. A TOP-50 vállalkozások egyenetlen eloszlása is mutatja a hátrányos helyzetű kistérségek tökeszegénységét és vállalkozási bázisának hiányát.

Az investíciók az elmúlt négy évben hullámzóan alakultak. 2000 és 2002 között évente átlagosan 13%-kal bővültek, 2003-ban és 2004-ben azonban csökkenés következett be. A fellendülés és az innováció térségi forrásai relatíve szűkösek tekinthetők. Erre utal, hogy a beruházások országos teljesítményértékének 3%-a került az utóbbi években a megyébe, és az egy lakosra jutó fejlesztések összege a vidéki átlagnál is alacsonyabb – annak 80-95%-a – volt. A tudományos kutatásra, fejlesztésre fordított magyarországi pénzeszközöknek mindössze 1%-a jutott az utóbbi években a megyei kutatóhelyekre. Ez a térségben előállított GDP-nek kevesebb mint 0,5 %-át jelenti.

2004-ben a megyében bejegyzett gazdasági szervezetek 54 milliárd forintot fordítottak beruházásokra (az országos 2%-a), amely több mint fele az iparból származik. Az egy lakosra jutó beruházási összeg az országos 48%-át sem éri el. Az országosnál szerényebb növekedési ütem mellett a fellendülés és az innováció térségi forrásai relatíve szűkösek tekinthetők. A jelenleg ismert adatok alapján 2004-ben több mint 32,5 milliárd Ft értékű pályázati támogatás érkezett a megye önkormányzataihoz, vállalkozásaihoz, amelyek közel 2/3-a Európai Unió forrásból származik.

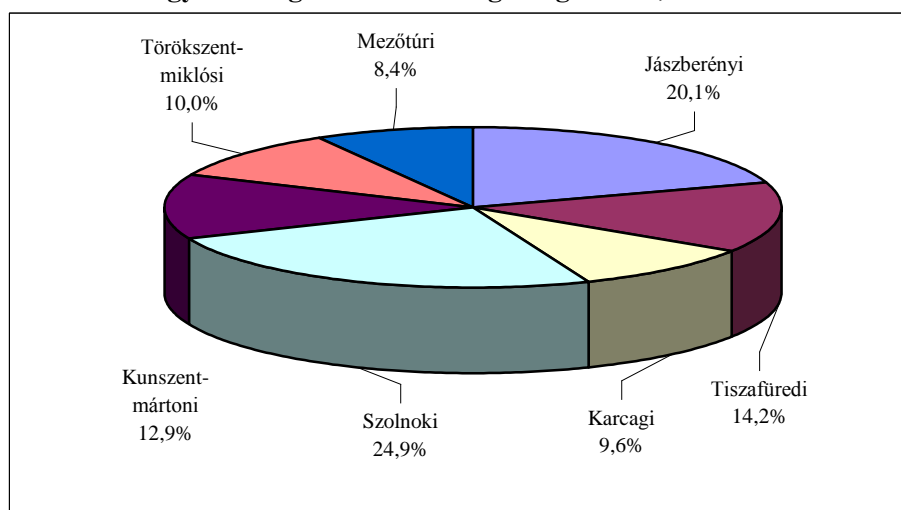
Állami támogatások alakulása (millió Ft)

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
12.774	20.445	26.699	23.773	26.000	26.251	32.531

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács 1998-2004 között mintegy 11,4 milliárd Ft támogatást ítél meg a megye önkormányzatainak, vállalkozásainak és civil szervezeteinek. A megítélt

támogatások 46,3%-a területi kiegyenlítést szolgáló fejlesztési célú keretből származott.

Megyei támogatások kistérségi megoszlása, 1998-2004

Az összes támogatás 1/4-e a szolnoki, míg 1/5-e a jászberényi kistérségbe érkezett. A megye két leghátrányosabb kistérsége a megítélt támogatások 27,1%-át kapta.

A termelés korszerűsítését, szerkezetváltozását, a termékek nemzetközi versenyképességének javítását a külföldi tőke beáramlása elsősorban az ország nyugati és középső részén segítette. A külföldi érdekeltségű multinacionális cégek szerepe a GDP előállításában ezekben a régiókban a legjelentősebb. A megyében az utóbbi évekig 235 külföldi érdekeltségű vállalkozás telepedett meg, amely az országos érték csupán 1%-a.

Hasonló a helyzet a befektetett tőke nagyságát és a beruházások mértékét illetően is. A szerény mértékű külföldi befektetések ellenére is nagyon lényeges e befektetések térségfejlesztő hatása. Ezt támasztják alá a külföldi érdekeltségű vállalkozások nagy volumenű beruházásai. Igen jelentős beruházások valósultak meg a kereskedelemben, a raktározásban, a távközlésben és az iparban. 2003 végén a megyében működő külföldi érdekeltségű vállalkozások saját tőkéjéből 137,2 milliárd forint volt külföldi részesedés, ez az országos 1,6 %-át jelenti.

2003-ban 228 külföldi érdekeltségű vállalkozás volt Jász-Nagykun-Szolnok megyében. A külföldi érdekeltségű vállalkozások saját tőkéjének mindössze 1-2%-a került a térségbe. Az egy vállalkozásra számítható külföldi tőke átlagosan 602 millió forintot tett ki. A megyében a legtöbb nem hazai befektetéssel működő cég – szám szerint 92 – a kereskedelem és javításban tevékenykedett. Más szempontból nézve a megyébe irányuló külföldi befektetések 97%-a az ipari ágazat lehetőségeit gyarapította.

A fenti gazdasági teljesítményekhez a lakosság viszonylag alacsony vállalkozási és gazdasági aktivitása kapcsolódik. 2004 végén 1.000 lakosra 61 vállalkozás jutott, amely az észak-alföldinél is alacsonyabb és az országos 7/10-ét teszi ki. Az alacsony vállalkozói aktivitás nagyfokú tőkeszegénységgel és forráshiánnyal párosul, ami elsősorban a kkv-k körét érinti. A nemzetközi ajánlások alapján készült munkaerő-felmérések szerint 2004 végén a 15-74 éves népesség fele (156 ezer fő) volt gazdaságilag aktív, azaz dolgozott vagy keresett munkát. Ez az arány 6-10%-ponttal elmarad a legfejlettebb dunántúli megyéktől és 4%-ponttal az országostól is.

A térségben működő gazdasági szervezetek gazdasági potenciálja meghatározó jelentőségű a terület fejlődése szempontjából. Ezt egyfelől jellemzi, hogy a cégek 2003-ban összesen 80 milliárd forint körüli beruházást valósítottak meg, amely az országos érték mindössze 2,9 %-ának felelt meg. A fejlesztések két ágazatban koncentráltak: a szállítás, raktározás, posta, távközlés ágazatba irányult a

beruházási teljesítményérték több mint 1/5-e, az iparba 1/3-a. Egyenként 5-11 % közötti arányt képviseltek a mezőgazdasági, kereskedelmi, közigazgatási, egészségügyi és egyéb közösségi, személyi szolgáltatási ágazatba tartozó beruházásra fordított összegek.

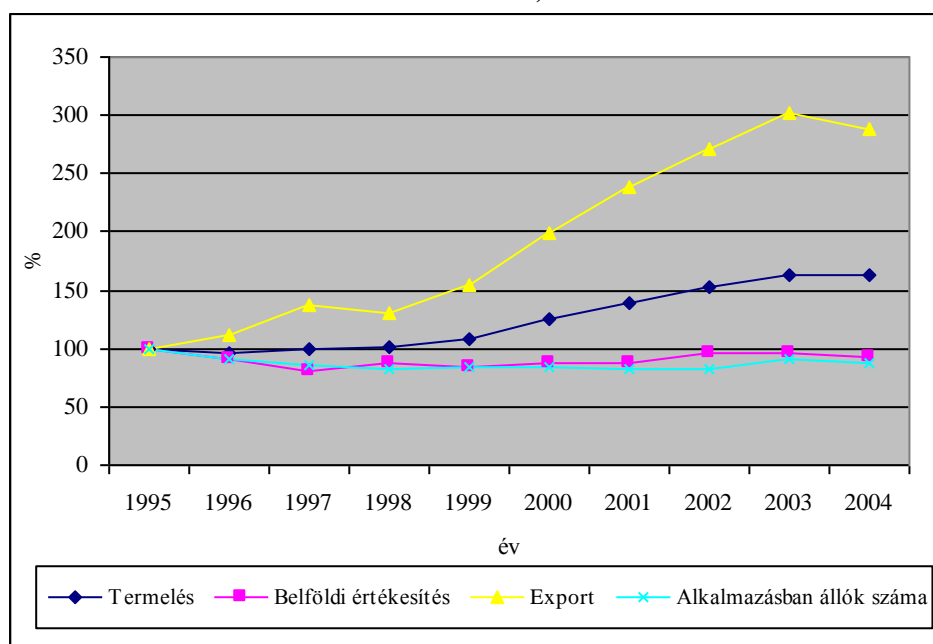
IV. 2. Ágazati jellemzők

IV. 2.1. Ipar

A megye gazdaságának megítélésében fontos szerepet játszik az ipar által megtermelt bruttó hozzáadott érték alakulása. 2002. évben a megye ipari szervezetei 130,7 milliárd forinttal járultak hozzá a hazai GDP létrehozásához. A megye iparának jelentőségét mutatja, hogy az itt keletkezett bruttó hozzáadott érték 32%-a ebből a gazdasági ágból származik, miközben ennél alacsonyabb – 25%-os – részarány jellemzi a hazai ipar egészét. A megye a népességre vetített termelés alapján az ország egyik legiparosodottabb megyéje.

Az 1990-es évek közepétől a közepes és nagyobb vállalkozások körében tapasztalható volt, hogy az ipari termelés volumene évről évre számottevően emelkedett, az évi átlagos növekedési ütem meghaladta a 6%-ot. A termelés bővülése a foglalkoztatottak csökkenése mellett történt, így az egy alkalmazásban állóra jutó termelés, a termelékenység 8 év alatt összességében csaknem megkétszereződött. Az említett nagyságú vállalkozói kör a megyében 2004-ban 305,6 milliárd forint értékű terméket produkált, egy alkalmazásban állóra 12,2 millió forint termelési érték számítható.

**A megyei székhelyű ipar termelése, értékesítése és az alkalmazottak száma ^{a/}
1995 = 100,0**

a/ A 49 főnél többet foglalkoztató szervezetek adatai, összehasonlító áron.

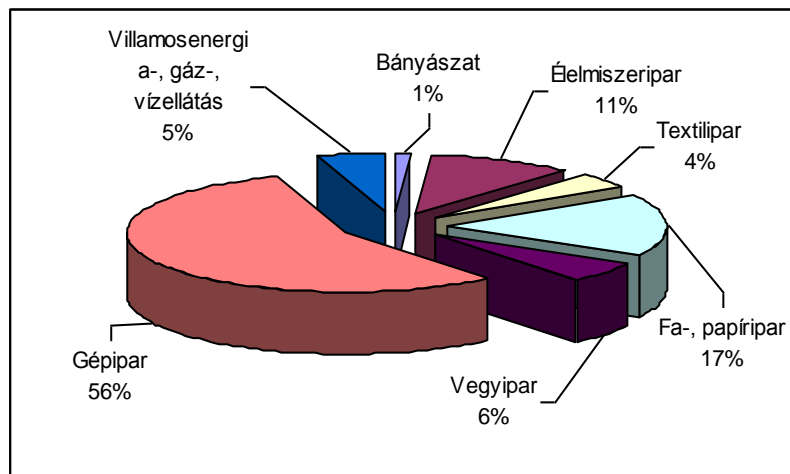
A megye iparának teljesítménye az 1990-es évek közepéig előbb szerény és ingadozó ütemű, később határozottabbá váló növekedést mutatott. 1996-2004 között a 4 főnél többet foglalkoztató szervezetek termelése évente átlagosan közel 8%-kal emelkedett. Az országoshoz viszonyítva a fejlődés később indult meg és átlagos üteme nem érte el a magyarországi 7/10-ét.

A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások megyei telephelyein 2004-ben közel 528 milliárd forint termelési értéket produkáltak, 0,2%-kal kevesebbet, mint az előző évben. 2004-ben egy lakosra vetítve 1,28 millió forintot meghaladó termelési érték jutott, ami az országos átlag 83%-a.

Az egyre szűkülő belföldi piacot - belföldi értékesítés 2,8%-kal csökkent 2003-hoz képest - egyre inkább az exportra történő értékesítés váltotta fel, amely 2004-ben elérte az összes kibocsátás 58%-át. Ez utóbbi arra mutat, hogy a megyei szervezetek a belföldi megrendelések mellett jól alkalmazkodtak a külföldi kihívásaihoz és termékeik jelentős része nemzetközi mércével mérve is versenyképes. Mindezek ellenére a közepes- és nagyméretű vállalkozások termelési értéke 2004-ben 3,7, exportja 4,8%-kal maradt el a 2003. évitől.

A kivitel lényegében néhány ágazatra, viszonylag kevés vállalkozásra és szűk termékcsalárra koncentrálódik. Az előállításába a megye viszonylag kis része – elsősorban Jászberény, Szolnok és Törökszentmiklós környéke – kapcsolódott be intenzíven. 2004-ben a 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások exportja mintegy 176 milliárd Ft-ot tett ki. Amíg a gépipar exportja 1,1, a fa, papír- és nyomdaiparé 13,7, az élelmiszeripar pedig 51,9%-kal csökkent, addig a vegyipar jelentősen (15%-kal) tudta növelni kivitelét. Az teljes export 67,3%-át a gépipar, 19,9%-át pedig a fa, papír- és nyomdaipar adta.

Az ipar ágazati szerkezete az előállított termelési érték alapján, 2003

Az ipari termelés strukturális összetételében kismértékű átrendeződés következett be az elmúlt években. A meghatározó feldolgozóipari ágazatok között – mivel a megyei átlagnál nagyobb külföldi tőkeinjekciókat kapott – nőtt a gépipar, a fa- és papírgyártás szerepe. A gépipar termelése 2003-ben már meghaladta a megyei ipar produktumának a felét. Termelési volumene 2004-ben további 4%-kal növekedet elsősorban a belföldi kereslete élénkülése következtében, termelékenysége pedig mintegy 3%-kal bővült. A gépipar foglalkoztatottainak száma az iparban alkalmazásban állók 1/3-át jelentette.

A fafeldolgozás, papírgyártás ágazat 17%-os termelési részarányával a második legnagyobb az ágazatok között, bár súlya mérséklődött. A gépgyártással együtt a megyei székhelyű ipar termelésének 2/3-át foglalkoztatta és az alkalmazásban állók közel felét adta.

A feldolgozóipar más ágazatai közül az élelmiszeripar relatív pozíciója romlott, itt a termelés és az értékesítés, a létszám és a termelékenység is csökkent. A vegyipar nagyarányú (19%-os) visszaesése a belföldi piac szűkülésével magyarázható, ugyanakkor exportja 15%-kal növekedett. A bányászat a legalacsonyabb részarányú ágazattá vált, termelése 2%-kal csökkent 2003-hoz képest - nem érte el az összes 2%-át. Az építőipar jelentős fejlődést tudhat maga mögött, termelése 12%-kal növekedett, ami megyék sorában a hatodik legnagyobb érték.

A megye iparának jellemzői mögött meghúzódnak további pozitív és negatív jelenségek is. Ezek közül kiemelkedő, hogy Jászberényben és Szolnokon egyaránt igen jelentős technológiai transzfer jellegű beruházások valósultak meg. Jászberényben mára az iparfejlesztés egyre növekvő korlátja a munkaerő hiánya.

A fejlődési folyamatok mellett az elmúlt években súlyos kihatású negatív folyamatok is lejátszódtak elsősorban az élelmiszeriparban. Gyakorlatilag megszűnt az igen nagy kapacitású megyei baromfi feldolgozóipar, leépült a hús- és tejipar, csak a malom, cukor- és a növényolajipar működik visszafogott termelési szinten. Mindezek igen kedvezőtlenül érintették a megye gazdaságának teljesítőképességét, a foglalkoztatottság alakulását, illetve hozzájárultak a gazdaság teljesítőképességének térszerkezetének koncentrálódásához.

Az ipari termékszerkezet és a gyártmányok korszerűségét, nemzetközi versenyképességét jelzi, hogy az utóbbi évekig a megyei ipar export mennyiségét évente jelentősen sikerült emelni. A belföldön értékesített termékek volumene ugyanakkor ezzel ellentétes irányban változott és folyamatosan mérséklődött.

A megye exportjának csaknem felét 9 tőkeerős vállalkozás - köztük elsősorban a jászberényi Elektrolux Lehel Kft, a szolnoki Mondi Business Paper Hungary Rt, a jászberényi Aprítógépgyár Rt, a jászfényszaru Samsung Electronics Magyar Rt, továbbá a szolnoki Mezőgép Rt és a törökszentmiklósi CLAAS-Hungária Mezőgazdasági Gépgyártó Kft - állítja elő. Ezek a vállalkozások folyamatosan jelentős beruházásokat hajtanak végre és széleskörűen foglalkoztatnak beszállítókat. Az Elektrolux Lehel Kft és a Samsung Rt jelentős innovációs potenciállal is rendelkezik.

Az ipari szervezetek számában az utóbbi években szembetűnő változás nem következett be. 2004. év végén mintegy 2.286 megyében bejegyzett vállalkozás működött, közöttük a mikro- és kisvállalkozások túlsúlya jellemző. Azonban a foglalkoztatottság a közepes és nagyobb méretű cégeknél az országosnál nagyobb arányban koncentrálódik.

Az ipari tevékenység főbb központjai a jövőben várhatóan az ipari parkok és a vállalkozási övezet lesznek, amelyek szűkebb és tágabb térségükben fejtik majd ki hatásukat. A korszerű ipar működését segítő logisztikai központok, a terciér és quaterner szektor is ezeken a településeken jelenhetnek meg. A megye területén 11 ipari park címet nyert szervezet található, melyek közül 8-ban van működő vállalkozás. A karcagi, a kunszentmártoni, a martfői, a mezőtúri, a szászberki és a szolnoki ipari park „zöld mezős” beruházással jött létre, míg Jászapátiban, Jászárokszálláson, Jászfényszarun, Törökszentmiklóson és a másik szolnoki ipari parkban már korábban ott működő vállalkozások integrálódtak ilyen típusú szervezetté.

Az ipari parkok fontosabb adatai, 2004

	Megnevezés	Jellemző érték
1.	Ipari parkok száma (db)	11
2.	Működő ipari parkok száma (db)	8
3.	Ipari parkok területe (ha)	480
4.	Infrastrukturális beruházások értéke (M Ft)	1.800
5.	Működő vállalkozások száma (db) - ebből külföldi:	48 5
6.	Termelő beruházások (M Ft)	8.000
7.	Munkahelyek száma (fő)	3.300

Ipari park a 7 statisztikai kistérségből 6-ban található, egyedül a tiszafüredi kistérségben nincs ipari park. Ugyancsak jelentős probléma, hogy ebben, a munkanélküliséggel leginkább sújtott kistérségben a kunmadarasi vállalkozási övezet sem fejt ki gazdaságdinamizáló hatást és inkubátorház pedig csak Szolnokon működik. Az ipari parkokba betelepült vállalkozások 44%-a a szolgáltatásban, 40%-a az ipari ágazatban tevékenykedik. Az ipari parkokba igen jelentős multinacionális vállalkozások is

betelepültek mint például a Samsung Eletronics Magyar Kft, az Eagle Ottawa Hungary Kft, a Carrier CR Magyarország Kft, a Zeuna Stärker Kft , a Claas Hungária Kft és a Semecs Kft.

Előre mutató jelentőségű a 2002-ben létrejött Alföldi Gazdaságélénkítő Klaszter, amely a Carrier CR Kft jászárokszállási és a Claas Hunária Kft törökszentmiklói gyárának beszállítóit fogja össze. 2000-ben került aláírásra a megyei gazdaságélénkítési és befektetésösztönzési megállapodás, összefogva az ipari parkokat, a kistérségeket és a gazdaságfejlesztésben érintett szervezeteket.

A változások eredményeként a megye iparának szerkezeti struktúrája közeledett az országoshoz. Az ipar térbeli elhelyezkedését illetően igen jelentős központok alakultak ki (Jászberény-Jászfényszaru-Jászárokszállás háromszög, Szolnok-Törökszentmiklós-Martfű térsége), amelyek vonzáskörzetei jórészt átrendeződtek. Az ipar koncentrált fejlődését segítheti elő a Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton fejlődési tengely kialakítása és az erre felüthető települések gazdaságfejlesztésének kiemelt támogatása. Ehhez nagyban hozzájárult a megyei ipari park program is és további stratégiai lehetőségeket hordoz magában a helyi erőforrások aktivizálása, a térségi fejlettségbeli különbségek mérséklése, a technológiai transzfer és a megye élelmiszer feldolgozásának fejlesztése.

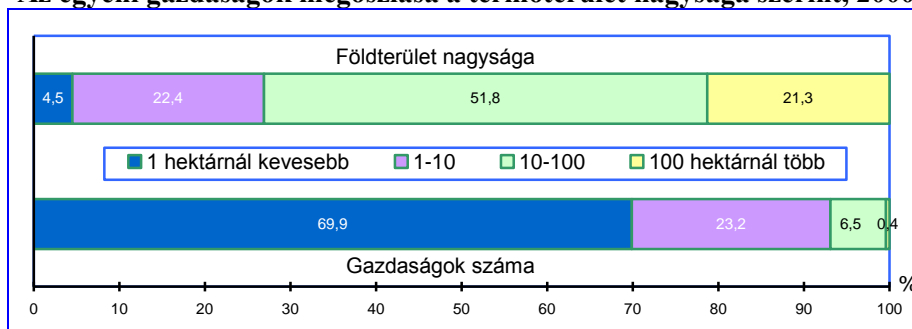
IV. 2.2. Mezőgazdaság

A mezőgazdaság egyedülálló természeti adottságai révén – a hozzáadott érték, a foglalkoztatottak és a vállalkozások száma alapján – 6% körüli részarányával az ipar után stratégiaileg az egyik legjelentősebb gazdasági ág annak ellenére, hogy az ágazat térvesztése az ezredforduló után is tovább folytatódott. A termelést és a teljesítmények alakulását a viszonylag alacsony jövedelmezőségi szint, az időnként jelentkező piaci zavarok is nehezítik.

Az 1990-es évek elején az agrárágazatban a nagyüzemi gazdaságok kisebb egységekre való felbomlása, az állami gazdaságok átalakulása, felszámolása a privatizációs folyamatok előrehaladása új gazdasági környezetet teremtett, amely a magángazdaságok szerepének növekedésével, ugyanakkor a foglalkoztatottak számának rendkívül nagymértékű csökkenésével járt együtt. A megye működő mezőgazdasági vállalkozásainak száma 2004. év végén 1.581-et tett ki, amelyek 2/3-a egyéni vállalkozás volt. A tulajdonviszonyokban bekövetkezett változások hatására jelentősen módosult a földterületet használók gazdálkodási forma szerinti összetétele. 1990-2003 között a megyében a gazdálkodó szervezetek által használt termőterület aránya 80%-ról 48%-ra csökkent, miközben az egyéni gazdálkodóké 12%-ról 52%-ra növekedett.

A társas vállalkozások között a szövetkezetek szerepe lecsökkent, más gazdálkodási formáké megerősödött. Ezzel egy időben az egyéni gazdaságok által használt termőterület nagysága megközelítette a 250 ezer hektárt. Az 1990-es évek közepétől már megfigyelhetők a művelt földterület koncentrációjának jelei is, ennek ellenére a 2000. évi általános mezőgazdasági összeírás szerint az egyéni termelők több mint 2/3-a 1 hektárt meg nem haladó területen gazdálkodott.

Az egyéni gazdaságok megoszlása a termőterület nagysága szerint, 2000

Az egyéni gazdaságok rendkívül szétaprózott földterületen gazdálkodnak, a földtulajdon koncentráció

jelenleg nem elképzelhető. Az évtized elején az egyéni gazdaságok 7/10-e egy hektárnál kisebb területen, a gazdaságcsoport által használt termőterület 5%-át művelte. Az 1-10 hektáron gazdálkodók aránya megközelítette az 1/4-et, a használatukban lévő terület pedig a 22%-ot. A 10-100 hektár közötti területet használó gazdaságok 7%-os aránya a termőterület 52%-os arányával párosult. A 100 hektárnál nagyobb területen gazdálkodók hányada pedig nem érte el a 0,5%-ot sem, ugyanakkor az egyéni gazdaságok által használt termőterület több mint 1/5-ét művelték.

Az éghajlati adottságok, a földrajzi elhelyezkedés alapvetően meghatározzák a megye növénytermesztését. Az Alföld közepén fekvő szinte tökéletes síkságnak mondható terület talajtani adottságai révén az ország fontos gabonatermő vidéke, bár a mérsékelt égövi szélsőséges időjárás gyakorta okoz szárazságot.

A földterület művelési ágak szerinti megoszlása, ha

Művelődési ág	1990	2000	2004
Szántó	386 682	365 199	359 421
Kert	12 683	4 352	2 319
Gyümölcsös	2 010	1 494	1 873
Szőlő	3 008	1 464	1 597
Gyep	57 051	52 420	51 520
Mezőgazdasági terület	461 434	424 929	416 730
Erdő	54 481	54 270	52 931
Nádas	616	1 171	1 394
Halastó	2 872	1 629	1 379
Termőterület	519 403	481 999	472 434
Művelés alól kivett terület	67 613	116 382	125 835
Megye összesen	587 016	598 381	598 269

A földterület művelési ágankénti összetétele az utóbbi években lényegesen nem változott. 2004-ben a megye 472 ezer hektáros termőterületének 3/4 részét szántóként hasznosították, több mint 1/10-e gyep, ehhez hasonló arányú az erdők aránya, 1-2%-a kert, gyümölcsös, szőlő, halastó és nádas.

A szántóterület több mint felén, 201 ezer hektáron termeltek gabonaféléket, ebből 113 ezer hektáron búzát, 48 ezer hektáron kukoricát, 24 ezer hektáron árpat. A szántóföldi növényfélések közül kiemelhető még a napraforgó 78 ezer hektáros termőterülete. A zöldségfélék 13 ezer hektárt foglaltak el, az állatállomány takarmányellátáshoz szükséges lucernát pedig 16 ezer hektáron termesztettek. A zöldségfélék közül a vöröshagyma és a paprika termesztése dominál.

A fontosabb növényi kultúrák terméseredményei (kg/ha)

Megnevezés	Megye		Országos
	1996-2000 évek átlaga	2004	
Búza	3 450	5 760	5 130
Kukorica	4 560	5 760	7 000
Cukorrépa	33 510	55 650	50 970
Napraforgó	1 450	2 350	2 500
Repcemag	1 610	2 640	2 750
Burgonya	20 720	16 610	24 830
Lucernaszéna	4 950	6 380	6 070

2004-ben a megye növénytermesztését a kedvező időjárás is segítette, így szinte mindegyik szántóföldi növényfélésegből bőséges termést takaríthattak be. A hektáronkénti átlagos termésmennyiségek búzából és cukorrépából az országos átlag felettiak voltak. 1999-2000-ben az ár-

és belvív, valamint az ezt követő években jelentkezett aszálykárók is jelentősen csökkentették a termésátlagot.

A megye keleti és északnyugati részén olyan ökológiai szempontból érzékeny természeti területek találhatók, ahol csak a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása révén biztosítható az élőhelyek védelme, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzése. Ezen területeken támogatással ösztönzött a természetkímélő gazdálkodás.

Az állattartási kedv alakulása szorosan összefügg a feldolgozó vállalkozások válságával, a piaci értékesítés nehézségeivel, különösen a hús-, tej- és baromfiipar esetében

Az állatállomány alakulása (ezer db)

Időpont	Szarvasmarha	Ebből: tehén	Juh	Sertés	Ebből: anyakoca	Tyúkféle
2000	61	30	63	302	25	942
2001	59	29	62	320	25	1 191
2002	56	27	64	323	27	1 219
2003	52	26	62	312	22	1 282
2004	51	26	69	241	20	1 501

Az állatállomány fajlagos mutatói közül a 100 hektár mezőgazdasági területre jutó szarvasmarha-állomány az országos átlaggal megegyező, a sertések ugyanilyen módon számított mennyisége a megyében 58, amely az országos átlagnál 11-gyel alacsonyabb. 2005. áprilisában a szarvasmarhák száma 4, a sertések száma 1-2%-kal volt kevesebb az egy évvel korábbihoz képest. Az egyéni gazdaságok a megye szarvasmarha-állomány állományának 30%, a sertésállomány 40%-át gondozták.

Az Európai Unió csatlakozás keretében jelentősen megváltozott az agrárgazdálkodás feltételrendszere. 2005. április végéig 8,5 milliárd Ft közvetlen területalapú támogatásban részesült a megye agrár-termelése, e mellett azonban növekedtek a bizonytalansági tényezők és az értékesítési anomáliák.

Az utóbbi években a mezőgazdasági vállalkozások pénzügyi, likviditási helyzete továbbra is instabil volt, amelyet jól tükröz a hozzáadott termelési érték, a foglalkoztatottság és a vállalászási-földhasználati szerkezet is. Az agrártámogatás rendszere 2006-tól várhatóan változni fog az egyszerűsítés, az átláthatóság és a fenntarthatóság irányába. A reformok keretében nagyobb hangsúly helyeződik - a túltermelés csökkentése érdekében - a terület alapú kifizetésekre, illetve a vidékfejlesztés erősítésére.

IV. 2.3. Turizmus

A turizmus szerepe a megye gazdaságában az elmúlt évtizedben még kismértékű volt, a meglévő lehetőségek jobbára kihasználatlanok maradtak. 1990-2000 között a vendégforgalom fontosabb mutatói lényegében stagnálást jeleztek, az országban megforduló belföldi és külföldi vendégek mindössze 1-2%-a kereste fel a megyét.

A megye idegenforgalmában az elmúlt években a vendégforgalom hullámozása volt tapasztalható. A vendégek és vendégéjszakák számában bekövetkezett 2000. évi szerény ütemű növekedést 2001-ben dinamikusabb bővülés váltotta fel, majd a következő évben a vendégszám növekedés megtorpant és a vendégéjszakák csökkenése volt regisztrálható. Az intenzív turisztikai marketing és az utóbbi évek fejlesztéseinek köszönhetően a 2003. évi idegenforgalmi mutatók kedvező változást mutattak.

A megye vendégforgalma összességében 2004. évben sem csökkent, az összes vendég 137.160 fő volt. Az előző évihez képest a külföldi vendégek száma 6,6%-kal emelkedett (28.566 fő), amely régiós

szinten 18%-pontos jobb eredményt jelent. (Az országos adathoz hasonlóan a belföldi vendégek száma 1,5%-kal (108.594 fő) maradt el az egy évvel korábbinál, ami azonban régiós viszonylatban 13%-pontos eltérést mutat.)

Az összes vendégéjszakák száma 432.959 volt, amely a 2003-as évhez képest lényeges változást (0,4%-os növekedés) nem jelent. A vendégéjszakák számának alakulása fordított tendenciát mutat a vendégek számának alakulásához viszonyítva, azaz a belföldi vendégek töltötték el a megyében több vendégéjszakát. A belföldi vendégéjszakák száma +4,3%-pontos eltérést mutat a régió adataihoz viszonyítva. A külföldi vendégéjszakák számában csupán 2,2%-os csökkenést mutatkozik az előző évhez képest.

A vendégek és vendégéjszakák száma jellemzően a szállodákban növekedett - követve az országos tendenciát -, ez érvényes a külföldi és a belföldi vendégekre egyaránt.

A megyébe látogató vendégek 1/3-a a magasabb színvonalat nyújtó szállodákat kereste fel 2003-ban. Ezen kívül az egyéb kereskedelmi szálláshelyek közül a legkedveltebbek a panziók és a kempingek voltak, amelyekben együttvéve 61 ezer turista szállt meg.

Az átlagos tartózkodási idő a megyében 2,6 éjszaka, ami az országos átlagtól csekély eltérést mutat, azonban a régiós adatokat vizsgálva 0,6 éjszakával marad el. A Németországból, Lengyelországból, Belgiumból és Hollandiából érkező turisták átlagosan 5-7 éjszakát töltöttek el a megye szálláshelyein. Kiemelt figyelmet kell fordítani Németországra és a 2004-ben közel háromszorosára növekedett horvát vendégek beutazására.

A belföldi vendégek, habár kevesebben jönnek megyénkbe, mégis átlagosan több időt töltenek el, meghaladva az országos és régiós értékeket. Az átlagos tartózkodási idő még mindig alacsonyabb mind a régiós, mind az országos adatokhoz képest.

A térségbe látogató turistákat 26 szálloda, 32 panzió, 30 üdülőház, 3 turista és 5 ifjúsági szállás, továbbá 25 kemping fogadja, a kiadható szobák száma mintegy 1.500, a férőhelyeké pedig 12.500 (utóbbiak 7/10-e időszakosan üzemelő kemping szálláshely). A magán szálláshelyeken több mint 4.000 kiadható férőhely várja a vendégeket.

Elsősorban a belföldi vendégek körében tűnnek népszerűnek a megye kereskedelmi szálláshelyei. A kereskedelmi szálláshelyeket 2003-ban közel 27 ezer külföldi (142 ezer vendégéjszaka) és 112 ezer belföldi turista (295 ezer vendégéjszaka) vette igénybe. Az idelátogató külföldi és belföldi vendégek 13-14%-kal voltak többen, mint az előző évben. Ez a viszonylag dinamikus növekedés kedvező hatását mutatja a térségi idegenforgalmi vonzerő változásának, a hatékonyabb reklám- és marketing munkának, a megyei és regionális idegenforgalmi szervezetek erőteljesebb együttműködésének.

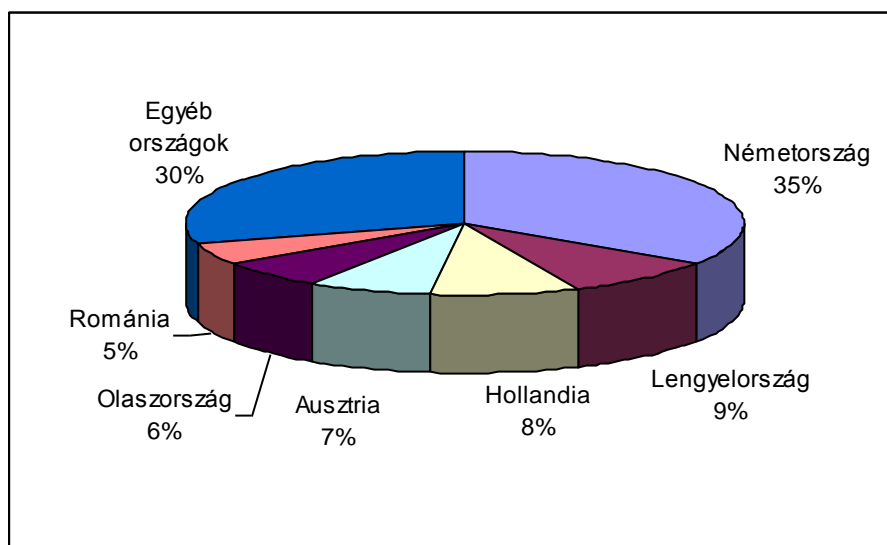
A vendégszám növekedése ellenére az átlagos tartózkodási idő rövidült. Egy vendég a szállodákban 2003-ban átlagosan 2,1, az egyéb szálláshelyeken 3,7 éjszakát töltött, amely az országosnál 27%-kal, illetve 17%-kal kevesebb. A szálláshelyek minőségéből, összetételéből adódóan az egy vendégéjszakára jutó szállásdíj bevételek a külföldi vendégek esetében nem érik el az országos 1/3-át, a belföldiekénél is annak alig több mint 2/3-át teszik ki.

A kereskedelmi szálláshelyek 44,4%-os kapacitáskihasználtsága összefügg a megyei idegenforgalom rendkívüli szezonérzékenységével. A forgalom 47,6%-a a július-augusztusi fődényre koncentrálódik. Hasonlóan egyenlőtlen, aránytalan a területi eloszlás is, a vendégek több mint 1/3-a a Tisza-tavi üdülőkörzetet, további 1/3-a pedig Szolnokot kereste fel.

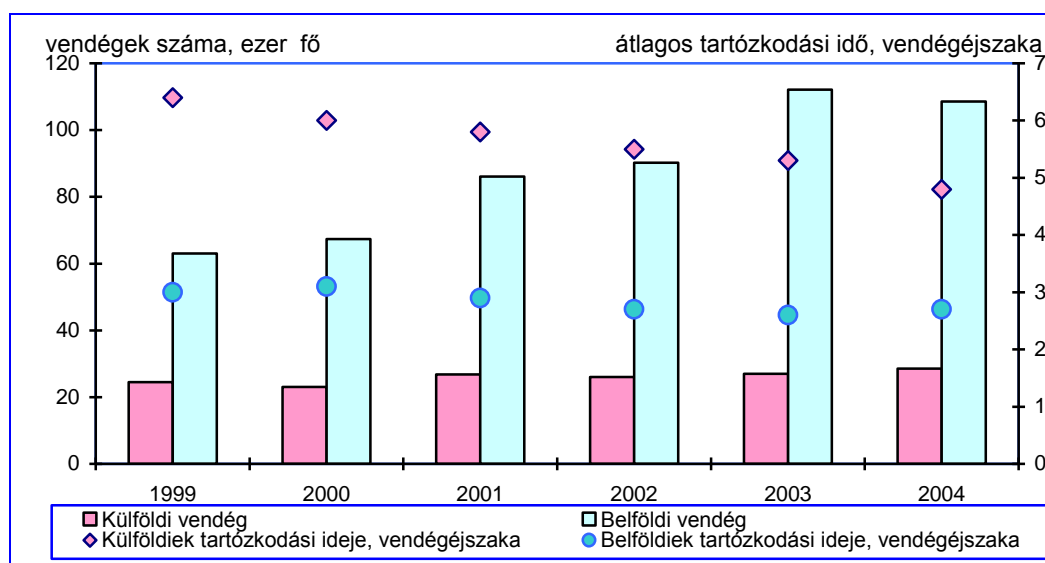
2004-ben 28.566 külföldi vendég érkezett a megyébe, a legtöbb külföldi vendég Németországból (34,3%), Lengyelországból (9,1%), Hollandiából (8,4%) és Ausztriából (7,2%) érkezett, de számottevő volt az olasz, francia, román vendég is, és közel háromszorosára növekedett a horvát

vendégek száma. Legnagyobb visszaesés az ukrán és orosz vendégek beutazásában volt tapasztalható. Leghosszabb ideig a német turisták maradtak.

A külföldi vendégforgalom országok szerinti megoszlása (fő), 2004

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmának fontosabb mutatói

A kereskedelmi szálláshelyek mellett a térség idegenforgalmának alakulásában a magánszálláshelyek – fizetővendéglátás és a falusi szállásadás együtt – is szerepet játszanak. Az ilyen típusú ellátást igénylő, évente 18-22 ezer közötti vendég 7/10-e a falusi szállásadás nyújtotta családi környezetet részesítette előnyben.

A megye települései közül az utóbbi években a legmagasabb vendégforgalom a megyeszékhelyet jellemezte, a látogatók több mint 1/3-a a Tisza-tó környékét részesítette előnyben és jelentős számú vendég érdeklődött a gyógyvizéről híres Berekfürdő és Cserkeszlő iránt is.

A megye turizmusának alapvető fejlődési iránya a termál- és gyógyturizmus fejlesztése, amely elősegíti a szezonnyújtást, a tartózkodási idő növelését, valamint fizetőképes keresletet vonz.

A megye turisztikai pozíciójának javítását segíthetik elő azok folyamatok is, amelyek a termálvízkinccs idegenforgalmi és gyógyászati jellegű hasznosítási feltételeinek megteremtésében több településen

megkezdődött. A fejlesztések összehangolását kívánja segíteni a közelmúltban létrejött megyei termálklaszter. Ugyancsak jelentős kihatású lesz a szállodafejlesztési program is. Az utóbbi években elsősorban Szolnokon és Berekfürdőn bővült a szállodai férőhelyek száma. A vendégek tájékoztatását ma már 11 Tourinform iroda (Jászapáti, Jászberény, Szolnok, Nagykörű, Cserkeszőlő, Mezőtúr, Karcag, Kisújszállás, Berekfürdő, Abádszalók, Tiszafüred) biztosítja.

IV. 2.4. Gazdasági szolgáltatások, kereskedelem

A piaci jellegű szolgáltatások közé sorolható kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás, szállítás, posta, távközlés, pénzügyi tevékenység, ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatások terén működő cégek jövedelemtermelő képessége és foglalkoztatottságra gyakorolt hatása egyaránt jelentős, különösen ez utóbbié, mivel az egyensúly kialakulását segítette elő.

Ezen ágazatokban működő megyei gazdasági szervezetek száma az utóbbi években átlagosan 2%-kal nőtt, tevékenységük átrendeződött. A szállítás, raktározás, posta, távközlés területén a piaci szereplők köre 1/4-ével, a kereskedelem, javításban 1/10-ével szűkült, ugyanakkor a pénzügyi tevékenységgel, ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatással 2001 végén már másfélszer annyi cég foglalkozott, mint öt évvel korábban. A megyében működő külföldi érdekeltségű vállalkozások 6/10-ének fő profilja az üzleti szolgáltatás.

A megyében 2005. március végén 6.314 kiskereskedelmi vállalkozás működött, 3%-kal több mint egy évvel korábban. A boltok 1/3-a a megyeszékhelyet is magában foglaló szolnoki térségben koncentrálódik, 1/5-e pedig Jászberény környékén található, más kistérségek részesedése az üzlethálózatból 7-11% között mozog.

Mindezek ellenére az üzletsűrűség a térségben továbbra is viszonylag alacsony: egy km²-re számítva 1,1 kiskereskedelmi bolt jut, 10 ezer lakosra pedig 153. A két mutató a megyék rangsorában a 18-19., illetve 16. helyet jelenti. Az ellátottsági adatoknál figyelembe kell azonban venni, hogy azokat térségenként eltérően befolyásolja a településhálózat összetétele, a települések lélekszáma.

2005. márciusában a kiskereskedelmi egységek 24%-át élelmiszer jellegű üzletek és áruházak, 23%-át az iparcikk szaküzletek alkották. Ezek mellett még jelentős számú ruházati-, vasáru-, könyv- és használcikk-szaküzlet áll a vásárlók rendelkezésére.

A megyei kiskereskedelmi és vendéglátó üzlethálózat látványosan fejlődött, érzékelhetően javult az üzletek felszereltsége és korszerűsödtek a vásárlási körülmények. A multinacionális kereskedelmi láncok elsősorban szupermarketjeikkel (Penny Market, Plus, Profi, Match, Lidl stb.) vannak jelen a megyében. A megyeszékhelyen nagy kapacitású, korszerű, jelentős vonzású hipermarketek létesültek (Cora, Interspar), amelyek széles vásárlókört megcélözva nagy választékban kínálják termékeiket. A szakáruházak kínálatát jelentősen bővítette a 2004-ben Szolnokon megnyílt Praktiker és OBI. A Coop hálózat üzletei jelentős szerepet töltenek be a települések élelmiszer és napi fogyasztási cikkek ellátásában. Közülük a szolnoki és jászberényi székhelyű vállalkozások ma már több megyében vannak jelen.

V. Műszaki infrastruktúra

V.1. Közlekedés

Az ország közlekedésrendszeréből a Budapest-Szolnok-Debrecen, a Budapest-Szolnok-Békéscsaba sugaras elemek és a Salgótarján-Hatvan-Szolnok-Szentes-Makó gyűrűs elem érinti meghatározóan a megyét. Kiegészítő szerepet játszanak a Budapest-Miskolc, illetve a Kecskemét-Békéscsaba irányok. A közút- és vasúthálózat folyamatos fejlődése következtében Szolnok az ország keleti felének egyik legfontosabb közlekedési csomópontjává vált.

A megyén belüli közúti kapcsolatok döntően kelet-nyugati irányúak és az országos összeköttetést biztosítják. Alapvető gond az észak-déli kapcsolatoknak, a Jászság és Nagykunság közvetlen összeköttetésének, valamint a tiszai átkelőhelyeknek a hiánya.

A megyét 11 vasútvonal 503 km hosszan hálózza be. A vasúthálózatból 144 km a 4 fővonalra (100., 120., 82. és 130. számúak) jut. A fővonalak közül a 100-as és a 120-as két sínparú, villamosított, megfelelő alépitményű és sebességű. A 82-es egyvágányú villamosított fővonal és a 130-as egyvágányú nem villamosított fővonal a közepes igényeket tudják kielégíteni. A Helsinki IV. számú korridor – Budapest-Szolnok-Békéscsaba – érinti a megyét. A közelmúltban – ISPA támogatással – részben megvalósult a 100-as és 120-as számú fővonal rekonstrukciója.

A mellékvonalak (86., 102., 108., 103., 145., 146. és 125. számú vasúti vonalak) elavultak, korszerűtlen alépitményűek. A közlekedést rajtuk az ún. regionális vasutak biztosítják.

A vasúthálózat kiépítettnek tekinthető a Kisújszállás-Túrkeve-Mezőtúr közötti hiányzó vasúti összeköttetés kivételével. A megye települései közül 42 rendelkezik vasútállomással, illetve megállóhellyel. A városok közül csak Túrkevének nincs vasúti kapcsolata.

Az 1980-as évek végétől a MÁV vonalain mind a személy-, mind a teherszállítás visszaesett. A vasúti személyszállítás újabban differenciálódott, jelentősen nőtt az igény a nagytávolságú, kultúrált színvonalú szállítások iránt. Egyidejűleg növekszik az igény a kultúrált elővárosi vasútra is.

A megyében sem autópálya, sem autótút nincs. Az M5-ös autópálya Szolnoktól 65 km-re, míg az M3-as autópálya a megye északi felétől átlagosan 20-40 km-re található.

Az állami közutak hossza a megyében 1.319 km. Ebből 392 km főút, a többi alsórendű út. A főutakból 116 km elsőrendű főút (4. és 44. számú). A másodrendű főutak (a 31., 32., 33., 34., 45., 46. és 442. számúak) hossza 276 km. Az állami utak 77%-a a burkolat minősége szerint, 15%-a a teherbírása szerint nem megfelelő állapotú. Az alsóbbrendű utak állapota még ennél is rosszabb. Az állami külterületi közutak hossza 1.040 km, amelyek 98,6%-a kiépített.

A megye alsóbbrendű úthálózatának állapota, 2004

Állapot	Jó (%)	Megfelelő (%)	Rossz (%)	Nem minősített (%)
Teherbírás	49,9	12,1	37,8	0,2
Burkolat felületállapota	6,2	16,4	77,4	0,0
Egyenetlenség	46,4	14,0	38,5	1,1
Vízvezetés állapota	19,7	27,0	52,3	1,3
Nyomvályú állapota	88,9	4,7	5,6	0,8

A főúthálózat sűrűsége (23,4 km/km²) az országos átlag 73%-a, a mellékutaké (16,4 km/100 km²) viszont csak 65%-a. Ennek ellenére a megyében minden település és 200 főnél népesebb egyéb lakott hely be van kapcsolva az országos közúthálózatba és a helyközi autóbusz-közlekedésbe. Zsáktelepülésnek tekinthető Jászivány, Nagykörű, Hunyadfalva, Vezseny, Nagyrév, Szelevény, Mesterszállás, Tiszabó, Tiszapüspöki és Berekfürdő.

A megye közúthálózatán a napi átlagos forgalom 3.480 E/nap, ami országosan is igen jelentős. Ebből meghatározó a tranzitforgalom, amely elsősorban a 4. számú főútra, illetve a 44. és 32. számú főutakra jut, nagyarányú terhelést okozva Jászberény, Fegyvernek, Kenderes és Kisújszállás belterületi szakaszain.

A megye országos közúthálózatán 107 közúti híd van, amelyből 14 híd teherbírás, 4 db szélesség, 4 db pedig szélesség és teherbírás miatt nem felel meg a műszaki követelményeknek, ez különösen a

pusztataskonyinál igaz. A Tiszán öt, a Hármas-Körösön pedig egy komp üzemel. A külterületi közúti hidak száma 82, amelyek átlagos szélessége 14,06 m.

Az elmúlt 10 év legjelentősebb közúti beruházásai a szolnoki és tiszauji közúti hidak mellett a szolnoki déli elkerülő út megépítése, a 4. számú főút Szolnok-Törökszentmiklós közötti négy nyomúsítása, a Bánhalma-Fegyvernek és Martfű-Kunszentmárton összeköttetések, valamint Törökszentmiklóst és Tiszaigart elkerülő utak megvalósítása volt.

Jelenleg 120 km hosszan 23 települést érint kerékpárút. Ezek főleg a települések legforgalmasabb belterületi szakaszain találhatók, 35,4 km az árvízvédelmi töltésen haladva turisztikai célokat szolgál.

A Tisza-folyó – mint észak-déli potenciális közlekedési tengely – szerepe nem érvényesül kellően. A folyó Kisköre-Szolnok közötti szakasza maximum EGB II. kategóriájú hajóútnak minősül. A Hármas-Körös hajózhatóvá tételének feltétele a bökényi duzzasztó rekonstrukciója. A megyében csak parti kikötésre van jelenleg lehetőség. A hajóforgalom egyre inkább minimalizálódik, még a turisztikai célú hajózás is megszűnt. A turisztikai célú hajózás műszaki feltételeinek kialakításához szükséges fejlesztési tervek most készülnek. Távolabban Szolnokon medencés kikötő létesítése válik szükségessé, kapcsolódva a logisztikai központhoz.

A megyében működő polgári repülőtér nincs, viszont a megye nyugati felétől 80 km-re van a Ferihegyi nemzetközi repülőtér. Jelenleg betonkifutóval rendelkező működő katonai repülőtér Szolnokon, betonkifutóval rendelkező nem működő katonai repülőtér Kunmadarason található. Az országos szabályozás szerint a szolnoki katonai repülőtér polgári és honvédelmi célokat is szolgálhat, a kunmadarasi pedig kereskedelmi repülőtérre fejleszthető. Mindkét repülőtérre hasznosítási koncepció készült.

Az országos logisztikai központok között szereplő Szolnoki Logisztikai Központ alapvető tervei elkészültek, a logisztikai központ fejlesztése és közlekedési kapcsolatainak kiépítése megkezdődött.

V. 2. Energiaellátás

A villamosenergiát fogyasztó háztartások száma 176.452 db, amely azt jelenti, a teljes lakásállomány rákapcsolódott a hálózatra. A bekapcsoltsági szint minden kistérségben meghaladja a 94%-ot, legmagasabb értéket a szolnoki kistérség regisztrálja.

Az áramszolgáltatás a Jászság északi részén az ÉMÁSZ Rt, míg a megye többi területén az e-on Tiszántúli Áramszolgáltató Rt biztosítja. Az elmúlt években a települési közvilágítás kiépítettsége jelentősen javult.

A vezetékes gázellátás Tiszabó kivételével a megye minden településén biztosított. A vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma 122.843, tehát a háztartások 72,2%-a részesül vezetékes gázellátásban. A földgázszolgáltatást Jászfelsőszentgyörgyön a FŐGÁZ Rt, a többi településen a TIGÁZ Rt biztosítja.

A megyében 9 településen illetve településrészen – Jászivány, Tizasüly, Kótelek, Csataszög, Hunyadfalva, Nagykőrű, Pusztataskony, Nagyrév és Kócsújfalu – az ún. falugáz program keretében vezetékes propángáz rendszer került kialakításra. 2005-ben ezeken a településeken is befejeződik a földgázhálózatra való csatlakozás.

A vezetékes gázfogyasztás kistérségenként igen eltérő képet mutat. A hálózatra való bekapcsoltság legnagyobb mértékben a szolnoki (a lakásállomány 80,6%-a csatlakozott vezetékes hálózatra) és a mezőtúri kistérségben (80,1%-os szint) valósult meg. A legkevesebb lakás (mintegy 20%-kal kevesebb) a tiszafüredi kistérségben csatlakozott vezetékes hálózatra.

A megyében van az alföldi kőolaj- és földgáztermelés és -kutatás regionális adminisztratív központja. Egyben a megyét is érintik nyersolaj- és gáztávvezetékek, de termék is érkezik a megyébe távvezetéken keresztül. Szajolban van a térség egyik legnagyobb tárolója.

V. 3. Infokommunikáció

A vezetékes telefonszolgáltatást a szolnoki és a karcagi primer körzetben Magyar Telecom Távközlési Rt, a jászberényi primer körzetben pedig az Invitel Távközlési Szolgáltató Rt végzi. 1999 óta a vezetékes vonalszám lényegében stagnál, de megindult, illetve folytatódik a minőségi átrendeződés a meglévő állományon belül. Ezt jelzi az ISDN vonalak számának felfutása (míg 2000-ben a teljes vonalszám kb. 5%-a, addig 2001-ben már ez az arány meghaladta a 9%-ot, ami több mint 11.000 vonalat jelent), az ADSL vonalak fokozatos terjedése és a digitalizálás kiteljesedése is. (2001 végén a hálózat több mint 73%-a digitalizált volt.)

A megye telefonellátottsága jelenleg közepes, 2004. augusztusában a távbeszélő fővonalak száma 107.543 volt, vagyis az 1.000 lakosra jutó telefonvonalak száma 258,3. A megyei átlagnál lényegesen kedvezőtlenebb mutatóval a karcagi (222,4) és a törökszentmiklósi (223,6) kistérség rendelkezik.

Ha a telefonhálózatba bekapcsolt lakások arányát nézzük, akkor a megyében 63,2%-os értéket kapunk. E tekintetben legalacsonyabb mutatóval a tiszafüredi (56,43) majd a törökszentmiklósi (57,67) és a kunszentmártoni (57,94) kistérség rendelkezik.

A megyében 22 település, a lakásállomány 24,06%-a (40.936 db) van a kábeltelevíziós-hálózatba bekapcsolva. Legjobb ellátottsággal a szolnoki kistérség rendelkezik, ahol a lakásállomány több mint 40%-a kapcsolódott a hálózatra. A megyeszékhelyt leszámítva a megye lakásállományának csak 17,3%-át érinti kábel TV-s szolgáltatás.

Az információs társadalom kialakulása hozzájárul a megye gazdasági fejlődéséhez és az életminőség javulásához. A teleházak elősegítik az egyenlőtlenségek mérséklését, azonban ma még csak a megye 15 településén működnek, bővülő viszont a könyvtárak ez irányú tevékenysége.

2001-ben kezdték el kiépíteni az országos közigazgatási optikai gerinchálózatot, amelyre a megye közigazgatási intézményei is csatlakoznak. A megyében megjelenő új távközlési társaságok leginkább adatkommunikációs szolgáltatásaikkal (pl. Internet, bérelt vonali szolgáltatások, VSAT) javították a kínálatot. Szolgáltatási területük nagyjából Szolnok, Jászberény, Mezőtúr, Karcag és annak 20-30 km-es körzetére koncentrálódik.

A minőségi fejlődést az adatátvitelben alkalmazott új technológiák segítették. Az 1990-es évek végétől a nagy adatforgalommal rendelkező vállalkozások kezdtek áttérni az igényeiknek megfelelőbb mikrohullámú, VSAT és szélessávú adatátviteli megoldásokra. A változó igényeket jól mutatja, hogy - az országos fejlődési tendenciákhoz képest kisebb fejlődést mutatva, de a megyében is - megjelent az ISDN technológia iránti igény.

A mobil telefonokhoz hasonlóan a kábel televíziós rendszerek is gyors fejlődést mutattak az elmúlt években a megye területén. Az első kábeltévés szolgáltató 1988-as megjelenése óta a megyében 17 városban és 4 községben épült kábel TV hálózat.

V. 4. Települési infrastruktúra

A társadalmi-gazdasági rendszerváltás után az önkormányzatok és a lakosság fejlesztési törekvései elemi erővel az infrastruktúra-fejlesztés felé fordultak. Az 1990-es évek közepéig a megyében elsősorban a hírközlés, a vezetékes gázellátás és az úthálózat fejlesztése valósult meg, ezt követően a hulladékgyűjtés és a szennyvízfejlesztések előkészítése és megvalósítása kapott súlyt.

Az utóbbi évtizedben a megye valamennyi településén kiépült közművek közül a villamos-energia és vezetékes vízellátás csak minimálisan változott. Jelentős előrelépés történt a vezetékes gázellátottság, a telefonellátottság, a hulladékgyűjtés és a szennyvízkezelés terén. A mobiltelefonok használatának ugrásszerű növekedése a vezetékes telefonhálózat használatának visszaesésével párosult.

A megye legfontosabb infrastrukturális mutatói

Megnevezés	Bekapcsolt települések száma (db)			Bekapcsolt lakások aránya (%)		
	1997	2001	2004	1997	2001	2004
Közüzem vízellátás	78	77	78	89,4	91,2	93,2
Vezetékes gázellátás	75	76	77	60,0	64,4	72,2
Távfűtés	2	2	1	5,4	5,4	5,1
Közcsatorna-hálózat	25	30	44	26,4	29,6	43,9
Hulladékgyűjtés	39	59	74	50,9	55,0	85,2
Távhívásos telefon	78	77	78	59,0	73,9	63,3

A megye településein a közüzem vízhálózatba bekapcsolt lakások száma 158.573, azaz a lakásállomány 93,2%-a csatlakozott a hálózatra. Legjobb mutatókkal a törökszentmiklósi kistérség rendelkezik (a lakások 95,67%-a van bekapcsolva), ami közel 10%-kal több, mint a karcagi kistérség (86,52%) szintje. A megye 23 településén a bekapcsoltsági szint meghaladja a 98%-ot.

Az Európai Unió jogszabályoknak megfelelően a települési önkormányzat köteles gondoskodni a település lakott területén a megfelelő minőségű ivóvízellátásról. A lakosság egészségének megőrzése, valamint a szolgáltatások színvonalának emelése érdekében történő fejlesztések 2015-ig több ütemben végezhetők el.

Az Észak-Alföldi Régió ivóvízminőség-javító programja keretében készülhet el a 2006. decemberig megvalósítandó 13 települést és településrészt érintő beruházás. Ezt követően pedig a Kohéziós Alap 2007-2013 közötti időszakának forrásaiból készülhet el a további 53 települést és településrészt érintő vízminőség-javító beruházás. Ennek keretében el kell végezni a 20-40 éves csőhálózatok cseréjét is.

A megyében a közüzem vízvezeték-hálózatok teljes hossza 3.462 km, amely fele-fele arányban oszlik meg a városok és a községek között. 21 településen a lakások több mint 98%-a, míg 19 településen kevesebb mint 90%-a van rákapcsolva a hálózatra. Nagyobb térségi rendszer csak a szolnoki felszíni vízműhöz kapcsolódva alakult ki, ott az ellátás biztonságát javítja a tartalék ivóvízbázis kiépítése. Ma a megyében 42 víziközmű üzemeltető működik, a térségi szerveződés Szolnok mellett csak Törökszentmiklós körzetében és a Tisza-tónál maradt meg. Jellemző tehát a települési egyedi vízmű.

Az 1990-es évek második felében a meglévő szennyvíztisztító-kapacitás 33 ezer m³/d-ről közel 67 ezer m³/d-re növekedett. Új tisztító épült Szolnokon, Jászfényszarun, Mesterszálláson, Kétpón, Tiszasáson, Mezőhéken és Kenderesen, ezáltal 17 településen épülhetett ki a szennyvízhálózat. Jelenleg a meglévő 27 tisztítómű 44 településen biztosítja a szennyvízkezelést. A csatornázás hiánya - ami 34 települést érint - leginkább a Jászság fejlődését, valamint a Törökszentmiklós térsége és a Közép-Tiszavidék felzárkózását gátolja.

A csatornahálózatra 74.701 lakás csatlakozott, ami a megye lakásállományának 43,9%-a. A településtípusok között rákötöttség tekintetében igen nagy különbség tapasztalható. Míg a városok esetén 56,75%, addig a községek esetén a lakások 18,8%-a csatlakozott a közüzem szennyvízcsatorna-hálózatra.

Legjobb bekapcsoltsági mutatóval a szolnoki (73,3%) és a mezőtúri kistérség (64,53 %) rendelkezik, míg három kistérségben nem éri el a 30%-os szintet sem. A jászberényi kistérség (21,45%), a törökszentmiklósi kistérség (27,13%) és kunszentmártoni kistérség (27,28%) adatai e tekintetben szinte megegyezők.

A közeljövőben állami támogatással Jászszeptandrason, Jászkesíeren és Jászsalsószentgyörgyön is kiépül a helyi szennyvízcsatorna-hálózat. Jelentősebb fejlesztések valósulnak meg Törökszentmiklóson, Jászárokszálláson, Jászapátiban, Jászberényben, Kisújszálláson, Mezőtúron, Karcagon, Tiszaföldváron, Kunhegyesen, Cserkeszölön, Fegyverneken, Öcsödön és Kunszentmártonban. E beruházások eredményeként a megye lakásállományának csatornázottsága 2-3 éven belül meghaladja az 50%-ot.

Távlatilag 43 műszaki egység keretében oldható meg a megye teljes csatornázása. 2 település (Jászfelsőszentgyörgy, Jászdózsa) megyén kívüli rendszerhez kapcsolódik, valamint 15 új tisztító építése (ebből 9 a 2.000 fő alatti településeken létesülne, ami alternatív megoldás is lehet) és 10 meglévő bővítése szükséges.

Jelenleg a megyében 15 településen található a települési folyékony hulladék elhelyezésére szolgáló hagyományos leürítő hely, amelyeket rövid időn belül be kell zárni. A korszerű folyékony hulladékgazdálkodás felmérésére és az elhelyezés megoldására tanulmány készül. Azokon a területeken (településeken és településrészekén), ahol a közcsatorna kiépítése nem gazdaságos, kihasználatlan maradna, vagy környezetvédelmi szempontból nem indokolt, ott a költségtakarékos és környezetbarát, szakszerű egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények támogatása, illetve alkalmazása javasolt.

A térségi szennyvízkezelési pályázatok cél- és címzett pályázatok keretében kerültek benyújtásra, illetve ezzel párhuzamosan megtörtént az Európai Unió Kohéziós és Strukturális Alapjainak igénybevételeire való felkészülés.

Jelenleg Jász-Nagykun-Szolnok megyében 4 térségi hulladéklerakó (Hunyadfalva, Jásztelek, Karcag Szelevény) biztosítja 42 településen a települési szilárd hulladék-elhelyezést. A nem korszerű hulladéklerakóhoz szállító 36 település is - az ISPA támogatással megvalósuló 2 (Kétpói és Tisza-tavi) térségi hulladékgazdálkodási rendszer révén - 2006 végéig meg tud felelni az elvárásoknak. A közeljövőben számolni kell a hunyadfalvai hulladéklerakóhoz tartozó 6 település más térségi hulladékgazdálkodási rendszerhez való csatlakozásával.

A hulladékgazdálkodás terén új, megyén kívüli térségi együttműködési formák alakulnak ki. A jászteleki lerakóra 18 Heves megyei, a szelevényire 1 Bács-Kiskun megyei település is beszállít. A kétpóira 3 Pest megyei, a tiszafüredire pedig 33, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyei település is be fog szállítani.

Jelenleg a megye településeiből 74 van bekapcsolva a települési hulladékgyűjtésbe, mindössze négy településen (Tiszaigar, Tiszaörs, Tiszaszőlős, Tomajmonostor) nincs szervezett hulladékszállítás. A lakásállomány 85,2%-a kapcsolódott be a hulladékgazdálkodásba, ami 30%-os növekedést jelent 2001-hez képest. Ennek háttérében az állami szabályozás és a települési környezeti érdekek felismerése áll.

Térségenként eltérő a bekapcsoltság mértéke, a tiszafüredi kistérségben mindössze a lakások 55,9%-a csatlakozott a rendszerbe, amely közel 40%-kal kisebb, mint a szolnoki térségi mutató (93,66%). Ezen a helyzeten jelentősen javítani fog a Tisza-tavi hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása. Az elmúlt 5 évben erőteljesen fejlődött a szelektív hulladékgyűjtő hálózat. A szelektív hulladékgyűjtő rendszer a regionális hulladéklerakóhoz kapcsolódóan épült ki. A szelektív hulladékgyűjtés működési feltételei jelenleg a települések több mint felén biztosítottak.

Megkezdődött a hulladékfeldolgozás megyén belüli fejlesztésének előkészítése is. Az elképzelések összehangolt megvalósítását célozza a Tisza Hulladékgazdálkodási Klaszter létrehozása.

A megyében a helyi közutak hossza 4.140 km, ebből kiépített 1.508 km. 2004. augusztusában a megyében a belterületi utak hossza mintegy 2.877 km volt, amelyből 1.745 km burkolt, vagyis a belterületi utak 60,6 %-a rendelkezik szilárd útburkolattal.

A burkolt utak aránya legkisebb a kunszentmártoni kistérségben, ahol még az 50%-ot sem éri el, míg a karcagi kistérségben meghaladja a 70%-ot. Legkevésbé kiépített úthálózattal Tiszaderzs (12,17%), Hunyadfalva (16,67%) és Tiszabő (19,96%) települések rendelkeznek. Öt településen (Jászapáti, Kunmadaras, Nagyivány, Tiszajenő, Zagyvarékas) több mint 90%-os, Jásziványon pedig teljeskörű (100%) a kiépítettség.

A burkolt belterületi utak aránya 63,3%, a városokban átlagosan 70%, míg a községekben csak 55%. Településenként a helyzet rendkívül differenciált, 14 településen az önkormányzati utak kiépítettsége elérheti az országos hálózattal együtt a 80%-ot is, 3 településen (Hunyadfalva, Tiszabő, Tiszaderzs) ugyanakkor nem haladja meg a 20%-ot sem. A kiépített belterületi járdák hossza 2.747 km, ebből a városokban 1.536 km található. A rendszeresen tisztított közterületek nagysága 3.133 ezer m².

Az önkormányzati tulajdonba került külterületi utak, hidak kezelésére, fenntartására és rekonstrukciójára még sem egységes szabályozás, sem megfelelő forrás nem áll rendelkezésre. A költségvetési ráfordítások hiányában az állapotuk fokozatosan romlik.

VI. A megye helyzete az országban

Jász-Nagykun-Szolnok megye mutatói alapján általában a megyei fejlettségi rangsor utolsó harmadában helyezkedik el. Különösen gyenge pozíciók jellemzik a megye helyzetét a vállalkozási aktivitás, a gazdasági termelés és az infrastrukturális mutatók tekintetében, kedvezőbb mutatók a humán erőforrások és a demográfiai folyamatok területén figyelhetők meg.

Társadalmi-gazdasági helyzetet meghatározó legfontosabb mutatószámok, 2003

	Ország összesen	Megye	A megye helye a megyei rangsorban
Lakónépeség (fő)	10 116 742	413 174	9.
1000 lakosra jutó élveszületések száma (fő)	9,4	9,3	5.
1000 lakosra jutó halálozások száma (fő)	13,4	14,4	16.
1000 lakosra jutó természetes szaporodás, illetve fogyás (fő)	-4,1	-5,0	11.
1000 lakosra jutó vándorlási különbözet (fő)	-	-2,6	17.
Öregedési index (%)	97,6	95,7	8.
1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma (db)	87	62	18.
1000 lakosra jutó egyéni vállalkozások száma (db)	47	40	17.
1000 lakosra jutó külföldi érdekeltségű vállalkozások száma (db)	2,7	0,54	16.
Egy km ² -re jutó kiskereskedelmi üzletek száma (db)	1,78	1,1	17
1 főre jutó GDP (ezer Ft)*	1 648*	1 112*	15.*
1 főre jutó beruházások (ezer Ft)	267,5	192,6	15.
Földterület (ezer ha)	9 303,4	598,4	4.
Kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek 1000 lakosra jutó száma (db)	34,33	31,06	9.
1000 lakosra jutó foglalkoztatottak száma (fő)	387,7	368,1	12.
1000 lakosra jutó munkanélküliek száma (fő)	24,2	22,0	7.
1000 férőhelyre jutó óvodás gyerekek száma (fő)	93	96	5.
1000 főre jutó általános iskolai tanulók száma (fő)	90	97	4.
1000 lakosra jutó középiskolai tanulók száma (fő)	43	41	8.
1000 lakosra jutó felsőoktatási intézmények hallgatóinak száma (fő)	36,2	18,8	10.
10 000 lakosra jutó házi orvosok száma (fő)	5,05	4,84	10.
10 000 lakosra jutó házi gyermekorvosok száma (fő)	1,56	1,45	10.
100 lakosra jutó járóbeteg-szakellátás gyógykezelési esetek száma (db)	1 920	1 931	13.
10 000 lakosra jutó működő kórházi ágyak száma (db)	79	65	16.
1000 lakosra jutó lakásállomány (db)	408,6	409,0	4.
1000 lakosra jutó épített lakás (db)	3,51	2,37	14.
10 000 lakosra jutó megszűnt lakás száma (db)	0,55	1,02	17.
Közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	92,9	93,2	10.
Közüzemi csatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	56,0	43,9	16.
1000 lakosra jutó személygépkocsik száma (db)	275	208	18.

*: 2002. évi adat

VII. A kistérségek főbb jellemzői

VII. 1. Jászberényi kistérség

A Jászszág 18 települése a megye északnyugati harmadában helyezkedik el. Népessége 88.400 fő, amely a legöregebb a megyében. Az M3-as autópálya és a 3-as főút közelsége, a 31-es és 32-es számú főutak és a 2 vasútvonal jelentősen megkönnyítik a térség településeinek elérhetőségét. A térség jó megközelíthetősége kedvező az ipari üzemek megtelepedése és működése szempontjából. Ugyanakkor rossz a meglévő úthálózat állapota és a legnagyobb számban itt hiányoznak összekötő utak.

A Jászszág hagyományai, önszerveződő képessége rendkívül erős, a megyében a legmeghatározóbb identitás-jellemzőkkel rendelkezik. A térségi együttműködés itt a legsokrétűbb és a legfejlettebb. A térségközpont Jászberény kiemelkedő módon tudta fejleszteni kapcsolatrendszerét, jelentős gazdaságszervező központtá vált. A városban működik a Szent István Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kara.

Gazdasági potenciáljánál fogva a kistérség a megye második legfejlettebb területének számít, megyén belüli súlya, szerepe dinamikusan növekszik. Ezt további erősíti majd a 3 ipari park teljes betelepülése. A térségen belüli területi különbségek még jelentősek. Fontosabb ipari üzemek csak Jászberényben, illetve a Jászfényszaru és Jászárokszálláson telepedtek meg. Bizonyos gazdasági funkciók erősebben jelentkeznek, mint Szolnok esetében. A Jászszág északi fele határozott funkcionális kapcsolatokkal rendelkezik Budapest, valamint Pest és Heves megyék irányába, míg a Jászszág déli része elsősorban Szolnok térségéhez kapcsolódik.

A vállalkozások többsége – hasonlóan a szolnoki kistérséghez – itt is a terciér szektor, azon belül a kereskedelem területén működik. A megye ipari termelési volumenének közel 1/3-a a Jászszágból származik. Igen fejlett elektronikai és gépiparral rendelkezik, amely jelentős beszállítói hálózattal párosul. Az ipar túlsúlyát mutatja az is, hogy a külföldi tőkebefektetések többsége koncentráltan itt jelenik meg.

A munkanélküliek aránya 6,1%, ami az egyik legkedvezőbb a megyében. A tartósan állás nélkül lévők aránya is a legalacsonyabbnak mondható. A szociális és gyermekvédelmi és az egészségügyi alapellátás szinte minden településen megoldott. A népességből egyre magasabb arányt képviselő cigányság problémái ugyanakkor jelentős terhet jelentenek.

Az agrárium nagy termelési hagyományokkal rendelkezik a térségben, de a mezőgazdaságnak korábban jóval nagyobb szerepe volt, mint jelenleg. A nagyüzemek közül mára mindössze három maradt meg. A magángazdaságok jelentős részére jellemző a tőkeshiányosság. A birtokszerkezet, a birtokméret nem megfelelő, bár az utóbbi időben megindult a földterületek koncentrációja.

A térség infrastrukturális ellátottsága egyes területeken viszonylag fejlett. A vezetékes gázhálózatba a lakások 66,1%-a, közüzemi vízvezeték-hálózatba 94,3%-a van bekötve. A szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettsége viszont mindössze 21,4%-os. A jelenlegi futó fejlesztési programokkal együtt is csak 9 településen lesz kiépítve a csatornahálózat. Az 1.000 lakosra jutó telefon- és személygépkocsi-ellátottság a szolnoki térséget követően a legmagasabb. A kistérségben 2003-ban 237 lakást építettek, amely a megyei lakásépítések 24%-a.

A Jászszág nagy múltú történelmi kulturális értékei, termálfürdői, rendezvényei hozzájárulnak a kistérség idegenforgalmi vonzerejének növeléséhez és a meglévő adottságok erőteljesebb hasznosításához.

VII. 2. Karcagi kistérség

A térség a megye keleti felén elhelyezkedő városias településeket fogja össze. Nagyhatárú tipikus alföldi városok együtteséből áll, népsűrűsége a megyei átlagtól messze elmarad. Az 5 település lélekszáma közel 47.000 fő. A megyére jellemző népességfogyás és elvándorlás ebben a kistérségben is megmutatkozik.

A kistérség közlekedését a 4. számú főút, valamint a Budapest - Szolnok - Debrecen vasút, valamint határozza meg. A kistérségben ezen kívül még két vasúti mellékvonal is található.

Amíg a kistérség központja, Karcag viszonylag kiegyenlített közép fokú ellátást tud biztosítani környezete és a szomszédos kistérségek lakosai számára, addig Kisújszállás másodlagos térségi központként funkcionál.

A térség munkanélkülisége 10,6%, a foglalkoztatási szerkezet, valamint a vállalkozási aktivitás alakulása követi a megyei átlagot. A kistérségben meghatározó jelentőségű volt az ipar szerepe, azonban az újonnan létrejött vállalkozások csak részben pótolják ezt. Az ipar elsősorban feldolgozó jellegű, a máshol hagyományosan jelenlévő élelmiszeripar szerepe itt nem számottevő.

A tőkebefektetés és a vállalkozói kedv is igen alacsony. Karcag ugyan elnyerte az ipari park címet, és megalakult a Kunmadaras és Térsége Vállalkozási Övezet is, azonban ezek tőkevonzó képessége még kezdeti stádiumban van.

A mezőgazdaság foglalkoztatási aránya messze meghaladja a megyei átlagot, így, az ágazat, a kistérség gazdaságában betöltött szerepe nagyon fontos. Az összterület 84 %-a mezőgazdaságilag hasznosított terület. A kistérség klasszikus értelemben vett agrártáj, az adottságok alapvetően a gabonafélék termesztésének kedveznek. A térség a hazai rizstermesztés és feldolgozás központja. A rendszerváltás hatására a kistérség egész gazdasága átrendeződött. A kialakult birtokstruktúra a tőke és a szolgáltatások hiányával párosult.

Az infrastruktúra kiépültsége Szolnok térségét követően itt a legjobb. A vezetékes gázt fogyasztó háztartások aránya 74,7%, a szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya közel 36%, ugyanakkor az ivóvízellátottság (86,5%) a megyei átlagtól jelentősen elmarad.

A térség keleti peremén található a Hortobágyi Nemzeti Park 1/3-ad része. Karcagon, Kisújszálláson és Berekfürdön termál- és gyógyfürdők működnek, mindemellett az idegenforgalomban rejlő lehetőségek továbbra is kihasználatlanok.

VII. 3. Kunszentmártoni kistérség

A Tiszazug a megye déli részén, a Tisza és a Hármas-Körös által közrefogott területen helyezkedik el. A kistérséget érinti a 44-es, 45-ös, 442-es főút, valamint a Szolnok-Szentes-Makó és a Kunszentmárton-Kecskemét vasút.

A kistérség 11 településén a megye népességének 9,4%-a, mintegy 39 ezer fő él. A Jászságot követően a legkedvezőtlenebb korstruktúrával rendelkezik, lakossága folyamatosan csökken. A megye egyik legtradicionálisabb kistája, amely mindig fejletlenebb volt környezetéhez képest. A kistérség fejlődése csak kismértékben haladt előre, továbbra is a megye egyik legelmaradottabb részének tekinthető.

Kunszentmárton foglalkoztatási központ szerepe az 1990-es években csökkent, ezen változtathat az ipari park betelepülése. A munkanélküliség aránya 12,8%-os, messze a megyei átlag fölött. A térségi vonzasközpontok relatív fejletlensége és Szolnok távolsága következtében a Tiszazug számára a környező megyék városai (Kecskemét, Szentes, Csongrád, Szarvas) valódi vonzasközpont alternatívát (egészségügy, oktatás, kereskedelem) jelentenek.

A vállalkozási szerkezet is kedvezőtlen képet mutat. Az 1.000 lakosra jutó működő vállalkozások száma 44 (legalacsonyabb a megyében) és itt a legkisebb a szolgáltatási ágazat szerepe a foglalkoztatásban. A kistérségben csak egy üzem foglalkoztat 200 főnél több alkalmazottat.

A működő vállalkozások száma mindössze 1.710, amely a megye egyéni és társas vállalkozásainak alig 6,6%-át jelenti. Az alacsony vállalkozási háttér tartós tökehiánnyal párosul.

A gazdaságban az agrárium szerepe továbbra is átlag feletti. Magas a mezőgazdaságban dolgozók száma, illetve a más lehetőség híján mezőgazdasági termelést folytatók száma. A szántóföldi növénytermesztés legnagyobb részben „hagyományos” növénykultúrákat takar, ugyanakkor nagyon kedvező feltételek vannak a kertészeti kultúrák számára is.

Bár a települési infrastruktúra kiépítettsége jelentős előrehaladást mutat, még mindig igen elmarad a megyei átlagtól. A vezetékes gázt fogyasztó háztartások aránya 64,6%, a szennyvízcsatorna-hálózatba a lakások mindössze 27,2%-a van bekapcsolva. Mindkét esetben a második legrosszabb mutatókkal rendelkezik a térség. A hulladékgyűjtés biztosítására valamennyi település ellátását szolgáló regionális hulladéklerakó működik.

A horgász- és vadászturizmuson kívül egyedül a gyógyüdülés jelenik meg szervezett formában. A Tiszazug adottságai a többi turisztikai termék esetében is jónak mondhatók, de általában infrastrukturálisan vagy szolgáltatások tekintetében fejlesztésre szorulnak. A Tisza és a Körösök kiváló környezetet biztosítanak az üdülni vágyóknak. A kistérség legfontosabb turisztikai centruma a dinamikusan fejlődő Cserkeszölő.

VII. 4. Mezőtúri kistérség

A mezőtúri kistérség a megye legújabb kistérsége, a megye délkeleti részén a Berettyó és Körösök metszéspontjában helyezkedik el. A megye legritkábban lakott kistérsége 43 fő/km²-es népsűrűségével. Népessége 31.000 fő, amelynek 61%-a Mezőtúron él. A kistérség lakónépessége 1990 és 2001 között a megyei átlagnál háromszor nagyobb mértékben, 6,7 %-kal csökkent, és ez a tendencia 2001 után is folytatódott.

Mezőtúr jelentős közúti és vasúti csomópont, itt halad át a 46-os főútvonal, valamint a villamosított 120-as vasúti fővonal, megteremtve a kapcsolatot a békési térséggel. Ugyanakkor a belső kapcsolati hiányossága a fejlődés egyik gátló tényezője. Túrkeve a megye egyetlen városa, amely nem rendelkezik vasúti összeköttetéssel.

A városi népesség aránya legmagasabb a megyében (94%), ami meghatározó szereppel bír a kistérség társadalmi-gazdasági életében. Mezőtúr és Túrkeve kiemelt hatást gyakorol a kistérség többi településére. Mezőtúr - amely minden középfokú ellátási funkciót biztosít - településhálózati központi szerepet tölt be a három község számára. Túrkeve - bár nem rendelkezik vonzott településsel - Mezőtúr társtelepülésének tekinthető.

A kistérségben működő vállalkozások száma mindössze 1.765, amely a megye egyéni és társas vállalkozásainak mindössze 6,8%-át jelenti. Az alacsony vállalkozási háttér tartós tökehiánnyal párosul. A munkanélküliségi ráta megyei átlag körüli (7,8%).

Az összes ipari vállalkozások 98%-a Mezőtúron és Túrkevéen található. Igen jelentős a műanyag és elektromos alkatrész-gyártás, valamint a gépipari tevékenység is, melynek nagy hagyományai vannak a térségben. A Mezőtúri Ipari Park területén egy multinacionális nagyvállalat telepedett le, felépítve az egyik legmodernebb vetőmagüzemet.

A mezőgazdasági terület részaránya az összterületből közel 86 %. Az elmúlt évtizedben bekövetkezett birtokszerkezeti és földtulajdoni változások ellenére a termelés szerkezet minimális mértékben

módosult. A vetésterület nagy részén a gabonafélék dominálnak. Jelentős az árpafélék (őszi, tavaszi), a kukorica-, a rizs-, a lucerna, valamint az ipari növények termesztése is.

A kistérség infrastrukturális szempontból a megye egyik legjobban ellátott területe, a vezetékes gázt fogyasztó háztartások aránya 80,1%, míg a szennyvízcsatorna-hálózatba a lakások 64,5%-a van bekapcsolva. A hulladékgyűjtés több mint 93%-os kiépítettségű.

A turizmus elsősorban Mezőtúrra és Túrkevére összpontosul. Adottságai helyi és regionális vonzerőt képviselnek, ugyanakkor speciális turisztikai termékei, a gyógyfürdők kínálta lehetőségek az ágazat jelentőségét a jövőben jelentősen növelhetik.

VII. 5. Szolnoki kistérség

Szolnok és térsége a megye legnépesebb és legnagyobb népsűrűségű kistérsége, a 17 településen 121,2 ezer fő él. A lakosság korösszetétele itt a legkedvezőbb Szolnok város fiatalos korstruktúrájának köszönhetően.

Szolnok, mint megyeszékhely és megyei jogú város kiterjedt vonzáskörzettel, erőteljes megyén kívüli vonzással bír, teljes körű ellátást, szolgáltatást biztosít. A környező településekkel együtt határozott agglomerációs tendenciákat mutat. Szolnok város országos jelentőségű közúti, vasúti csomópont, kedvező adottságokkal rendelkezik a vízi és légiközlekedési fejlesztések megvalósítására.

A térség az utóbbi években rendkívül differenciált fejlődésen ment keresztül. Termelési szerkezete elsősorban feldolgozóipari jellegű, de igen jelentős a szolgáltatási szféra szerepe is. A környező kistérségekre is kiterjedő hatású Szolnok-Törökszentmiklós-Martfű ipari háromszög a megyén belül továbbra is meghatározó, bár csökkenő ipari-feldolgozóipari súllyal rendelkezik. A 4 ipari park (Martfű, Szászberek, Szolnok (2)) betelepítése a térség gazdasági szerepét tovább növelheti.

A megyeszékhely közvetlen vonzáskörzetében számottevő fejlődés ment végbe, a távolabbi falvak fejlődése ettől elmaradt. Szolnok központi szerepe intézményeivel, gazdaságával környezetére számára továbbra is meghatározó. A megyeszékhely korábban nem alakított ki tudatos, szervezett együttműködést a szomszédos községekkel, így a kistérségben jellegzetes és hagyományos település csoportos együttműködési formák léteznek.

A térség fiatalos korstruktúrája, az infrastruktúra erőteljes fejlődése, valamint központi fekvése jövőbeni fejlődési esélyeit jelentősen növelheti, amelyhez feltétlenül szükséges az innovációs fogadó készség javítása és a települések együttműködésének erősítése.

A vállalkozások többsége a tercier szektorban tevékenykedik. Az 1.000 lakosra jutó vállalkozások száma (87) itt a legmagasabb, a vállalkozások közel 42%-a társas vállalkozási formában működik. Az ipari termelés döntően a feldolgozó-, élelmiszer-, vegy- és gépipar termelési volumenéből származik. A térségben kiemelkedő a tercier szektor foglalkoztatásban betöltött szerepe, míg a mező- és erdőgazdálkodás súlya itt a legcsekélyebb. Munkanélküliségi rátája a megyében a legalacsonyabb (5,4%).

A kistérség igen kedvező mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik. Az agáriumon belül nagy az állattenyésztés súlya. A térség mezőgazdaságának jövedelem és foglalkoztatás szempontjából legfontosabb növényei a búza, a napraforgó, a cukorrépa, valamint a zöldségfélék. Utóbbiak súlya egyre növekvő, jelentős öntözési kapacitások is kialakultak.

A kistérség infrastrukturális fejlettsége a legmagasabb és teljeskörű. Lakásainak 80,8%-a fogyaszt vezetékes gázt, míg a közüzemi vízhálózatba 94,1%-a, a szennyvízcsatorna-hálózatba pedig 73%-a van bekapcsolva.

A megye idegenforgalmi kapacitása a Tisza-tó térségét követően itt a legjelentősebb. A Tisza folyó és a megyeszékhely rendezvény gazdagsága, gyógyfürdői jelentős turisztikai vonzerőt biztosítanak, amelyre a jövőben is lehet alapozni.

VII. 6. Tiszafüredi kistérség

A kistérség a Tisza és a Hortobágy között helyezkedik el, a megye egyik legkedvezőbb turisztikai adottságokkal rendelkező, ugyanakkor gazdasági szempontból elmaradott kistérsége. A térség 13 településén mintegy 40,5 ezer fő él. A térségben Tiszafüred és Kunhegyes csak részleges szervezőközpontoknak tekinthetők, mivel nem tudnak minden ellátási formát biztosítani környezetüknek. A térségi központok fejlettségének hiányát csak részben tudják ellensúlyozni a kiterjedt településközi együttműködési formák. A térség közlekedésföldrajzilag zárt, csak a 33-as, 34-es főút és 3 vasúti mellékvonal érinti.

A kistérség sajátos belső perifériának tekinthető, amelyet kedvezőtlen természeti adottság, magas munkanélküliség, jelentős cigány népesség és alacsony gazdasági aktivitás jellemez. A települési kapcsolatok aktivizálása érdekében a Tisza-tó térségében együttműködés bontakozott ki a dél-hevesi településekkel.

A tiszafüredi kistérség demográfiai helyzete ugyan a legkedvezőbbnek tekinthető, de a társadalmi egzisztencia biztosításának hiánya miatt a térség megtartó képessége a legalacsonyabb. A térség gondjait tovább fokozza a növekvő létszámú cigányság gondjainak kezelése.

A térségben működik a megye vállalkozásainak mindössze 7,8%-a. A Kunmadaras és Térsége Vállalkozási Övezetben rejlő lehetőségek nincsenek kiaknázva, ipari park pedig még nincs a kistérségben. A térség foglalkoztatási szerepe az 1990-es években erőteljesen gyengült, 2003-ban a munkanélküliség 13,9%-os volt.

Ma a privatizációval földhöz jutott családok kisparcellákon és nem túl jó minőségű földeken gazdálkodnak. Még mindig igen jelentős a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya. A földterület mindössze 50,5%-a szántó, a térségben a hagyományos kultúrnövények – gabona, kukorica, napraforgó – mellett a hagyma és az olajtök termesztése jelenti az egyéb idénymunkát.

Infrastrukturális mutatói a legkedvezőtlenebb képet mutatják a megyében. A háztartások 61,3%-a rendelkezik vezetékes gázzal, 92,3%-a kapcsolódott a vízvezeték-hálózatra, míg a szennyvízcsatorna-hálózatra a lakások mindössze 35,7%-a van rákötve. A személygépkocsi ellátottság is itt a legalacsonyabb. A megvalósítás alatt lévő Tisza-tavi Térségi Hulladékgazdálkodási Rendszer ISPA támogatással 42 település problémáit fogja megoldani.

A térség jövőbeni egyik kitörési pontja a turizmus lehet. A megye kereskedelmi szállásférőhelyeinek 46,7%-a itt található. A kistérség idegenforgalmának zöme Abádszalók, Tiszafüred, Tiszaroff és Tiszaörs településeket érinti. A Tisza-tó és térsége adottságainak feltárása és hasznosítása hosszú távon megteremtheti a felzárkózás lehetőségét.

VII. 7. Törökszentmiklósi kistérség

Törökszentmiklós és térsége a megye központi részén található, helyzete a megyén belül szinte minden vonatkozásban átlagosnak tekinthető. A 9 településén 46 ezer fő él, egyetlen városa Törökszentmiklós. A kistérség elérhetősége viszonylag kedvező, keresztül szeli a 4-es és 46-os számú főközlekedési útvonal, valamint a 120-as számú villamosított vasúti fővonal.

A térség a környező térségek felé nyitott funkcionális gazdasági kapcsolatokkal rendelkezik, részben Szolnok vonzáskörzetéhez is tartozik. Népessége 1990 óta mérsékelten, 2,3%-kal csökkent,

ugyanakkor vándorlási vesztesége 4,5%-ra tehető. A sokgyermekes cigányság növekvő aránya miatt korszerkezete viszonylag fiatalos.

A szolgáltatási szféra fejlődése mellett az élelmiszeripar és az ipar helyzete ellentmondásosan alakult, ennek következtében a munkanélküliség viszonylag magas szinten állandósult (10%). A települések fiatalos korszerkezete és az utóbbi időben letelepedett külföldi tőke valamelyest lendített a térség fejlődésén, ugyanakkor a vállalkozói kultúra elmaradottsága, a tőkehiány és a települési tradíciók hiánya ennek kibontakozása ellen hat.

A vállalkozói aktivitás - 1.000 lakosra mindössze 46 vállalkozás jut - a kunszentmártoni kistérséggel együtt a legalacsonyabb a megyében. A törökszentmiklósi ipari park kiépítésével - amelyben jelentősebb vállalkozások is megtelepedtek - megteremtődhetnek a helyi kisvállalkozókra épülő beszállítói hálózat kialakításának feltételei is.

A kistérség gazdag mezőgazdasági hagyományokkal rendelkezik. A nagyüzemek megszűnését követően a termelés többségét kisgazdaságok teljesítik. Az összes vetésterület 71,6 %-át búza, kukorica és napraforgó adja.

Műszaki infrastruktúrája az elmúlt években jelentős fejlődésen ment keresztül, ennek ellenére mutatói minden tekintetben elmaradnak a megyei átlagértékektől. Közüzemi vízhálózatra a lakások 95,6, vezetékes gázhálózatra 70, míg szennyvízcsatorna-hálózatra csak 27,1%-a kapcsolódott rá.

A kistérségben a természeti környezet adta turisztikai lehetőségek hasznosítása alacsony szintű. A megyében itt a legkisebb a fogadóképesség és a vendégforgalom, ezért elsősorban ezek fejlesztésével, valamint a tranzitforgalom minőségi kiszolgálásával lehet a potenciális lehetőségeket kiaknázni.

B. KONCEPCIÓ

VIII. SWOT analízis

A megye társadalmi-gazdasági jellemzőit és jövőbeni fejlődési lehetőségeit befolyásoló tényezőket az alábbiak szerint összegezhetjük.

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Centrális fekvés, kelet-nyugati tranzitszerep, a főváros közelsége • Jó minőségű termőföld, jelentős agrártermelési hagyományok • Jól hasznosítható folyó- és állóvizek • Helyi és térségi jelentőségű termál- és gyógyfürdők • Gyors ütemben fejlődő műszaki infrastruktúra • A megye nyugati felében befektetések révén dinamizálódó gazdaság • Nagy számú képzett, szabad munkaerő • Stabil humán szolgáltatások, kialakult képzési-oktatási bázis • Jelentős, térségileg jól elkülönülő természeti értékek és kulturális örökség 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyorsforgalmi úthálózat és települési kapcsolatok hiánya • Az agrártermelés alacsony jövedelmezősége • Korszerűtlen gazdasági szerkezet és technológiai színvonal • Folyamatos tőkehiány, a vállalkozói kedv és gazdasági kooperáció alacsony szintje • Szociális és gazdasági problémák koncentrációja a Tisza-mentén • Szociális alapellátás szűkös, egyenetlen kapacitása • Magas munkanélküliség, az inaktív roma etnikum növekvő aránya • Alacsony népességmegtartó-képesség, a magasan képzett szakemberek elvándorlása • Minőségi szálláshelyek hiánya • Hatékony megyemarketing hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • A főváros felé a gazdasági kapcsolatok kiterjesztése • A mezőgazdaság és az élelmiszeripar modernizálása • A számottevő termálvízkincs és a kedvező turisztikai adottságok kihasználása • Közlekedési infrastruktúra fejlesztése • A környezet állapotának megőrzése • A megye népességmegtartó-képességének erősítése, munkahelyteremtés • Az ipari szerkezet modernizálása, piacképesebb termékek előállítása • Vállalkozói tevékenység élénkítése, tőkeerős cégek betelepülése • Vállalkozásokat segítő háttérintézmények kiépítése • A népesség képzettségének, iskolázottságának és egészségügyi állapotának javítása • Térségi integrált szakképző központok kialakítása • A kulturális örökség megőrzése • Turizmus minőségi fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> • Minőségi mezőgazdasági termelés feltételei megteremtésének elhúzódása • Az árvíz- és belvíz-fenyegetettség fennmaradása • A környezeti problémák megoldásának halasztódása • A gyorsforgalmi úthálózat fejlesztésének elhúzódása • A megye további társadalmi-gazdasági leszakadása • A tranzit jellegből adódó lehetőségek fokozódó kihasználatlansága • A kistérségek közötti különbségek növekedése • A megye forrásszerző és -felhasználó képességének gyengülése • A kedvezőtlen demográfiai folyamatok stabilizálódása • Az egészségügyi ellátás személyi és tárgyi feltételeinek romlása • Szociális, etnikai problémák fokozódása, a munkanélküliség növekedése

IX. Célok - prioritások

IX. 1. Jövőkép

Jász-Nagykun-Szolnok megye lehetséges jövőképét döntően a kedvező földrajzi elhelyezkedés – az Alföld közepén, hét megyével határolva a főváros vonzáskörzetében fekszik, közlekedés-földrajzi adottságai, a vasúti, a közúti tranzitforgalom, a regionális és nemzetközi közlekedési hálózatokhoz való kedvező csatlakozása - által generált regionális, térségi kapcsolatrendszer lehetőségeiből adódó sokszínű együttműködések határozzák meg. A fenntartható fejlődés elveinek érvényesülését a gazdasági szerkezetváltás és a társadalmi modernizáció valamennyi területén prioritásként kell kezelni. A megye szennyezetlen természeti környezete, az alapvetően vidéki térségek megyén belüli túlsúlya olyan jellemző tényezők, amelyek kiindulási alapot képez(het)nek a fejlesztés irányvonalainak meghatározásakor. Ezzel párhuzamosan a társadalmi-gazdasági élet valamennyi területén fokozatosan megjelenik a helyi és térségi összefogások, együttműködések szükségességének igénye.

Ezek az alapadottságok egy közepesen fejlett megye jövőképét vetítik elénk.

A jövőkép megfogalmazása a következő:

Fenntartható fejlődés a sokszínű együttműködés keretében,

amely értelmében:

- a centrális fekvés determinálja a sokirányú és sokszereplős regionális és térségi együttműködés szükségességét,
- a Tisza-völgy komplex egységként való kezelése meghatározó szerepű,
- az ökológiai és ökonómiai elvek érvényesítésének helyes aránya a hosszú távú, dinamizált gazdasági-társadalmi fejlődés nélkülözhetetlen tényezője,
- a mezőgazdaság meghatározó szerepet játszik a megye alapvetően vidéki térségeiben,
- a kulturális örökség és a tudásbázis a társadalmi innováció alapja.

IX. 2. Célrendszer

A jövőkép megvalósulása érdekében hat átfogó cél fogalmazható meg a megye számára. Ezek olyan alapvető célkitűzések, amelyek nemcsak a területfejlesztési koncepció céljai, hanem minden, a megyében élő, dolgozó, befektetni szándékozó helyi és térségi szereplő számára hosszú távú iránymutatást adnak.

Hosszú távú átfogó célok:

- Lépés- és léptékváltás a megye elérhetőségében
A megye kedvező közlekedés-földrajzi fekvése miatt fontos az adottságokból fakadó lehetőségek kihasználásának előmozdítása érdekében, megye közlekedési infrastrukturális helyzetének javítása a közúti, a vasúti, a vízi és a légi közlekedés átfogó fejlesztésével és modernizációjával.
- A megye társadalmi-gazdasági felzárkózásának elősegítése
A megye versenyképességének és abszorpciós képességének növelése a gazdaságfejlesztési programok kialakításával, a lakosság és a vállalkozások dinamizálásával, együttműködésük erősítésével biztosítható.
- A foglalkoztatottság bővítése
A leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása, a munka világába történő visszatérésének

elősegítése a megye hosszú távú fejlődése illetve a vidéki térségek népességmegtartó képességének erősítése szempontjából egyaránt szükséges.

- **A lakosság életminőségének folyamatos javítása**
A kiegyensúlyozott, egészséges, élhetőbb környezet feltételeinek megteremtése a megye lakosságának megelégedését és egyúttal a demográfiai folyamatok kedvezőbb alakulását eredményezi.
- **Felszíni és felszín alatti vizek hasznosítása, védelme**
A környezeti értékek megóvása, a megye meglévő és rejtett vízbázisának átfogó hasznosítása és védelme egyaránt szolgál társadalmi és gazdasági célokat.
- **A megyén belüli különbségek csökkentése**
A megye kiegyensúlyozottabb fejlődésének biztosítása elősegíti a leszakadó térségek, települések és a megye fejlettebb térségei közötti különbségek csökkentését.

A társadalom és a gazdaság főbb területeit felölelő hosszú távú célok elérését a stratégiai célok szolgálják. Ezek speciális célokból, tevékenységekből és programcsoportokból állnak, amelyek kialakításakor kiemelt prioritással bírt az európai integrációból adódó feladatok és lehetőségek figyelembe vétele, a gazdasági, társadalmi és természeti feltételrendszer javítása, a megye társadalmi-gazdasági felzárkóztatásának elősegítése, a megye térségi egyenlőtlenségének mérséklése, hiszen ezek alapvetően befolyásolják a megye jövőbeni fejlődését.

Stratégiai célok:

- I. Versenyképes megye**
A megye társadalmi-gazdasági súlyának növelése
- II. Lakható megye**
Az emberek és a környezet harmonikus együttélésének megteremtése
- III. Kiegyensúlyozott megye**
A megye területi egyenlőtlenségeinek mérséklése

Speciális célok:

- I. Versenyképes megye**
 - I.1. Az elérhetőség fejlesztése
 - I.2. Meglévő adottságokra alapozott, differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása
 - I.3. Agrárfejlesztés
 - I.4. A tudásbázis erősítése
 - I.5. A turizmus fejlesztése
- II. Lakható megye**
 - II.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása
 - II.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása
 - II.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása
 - II.4. A népesség egészségi állapotának javítása
- III. Kiegyensúlyozott megye**
 - III.1. Vidékfejlesztés
 - III.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- III.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése
- III.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

IX. 3. Részcélok, tevékenységek, programcsoportok

1. Versenyképes megye

1.1. Az elérhetőség fejlesztése

- 1.1.1. Gyorsforgalmi úthálózat kiépítése
- 1.1.2. Főúthálózat fejlesztése, elkerülő utak építése
- 1.1.3. Vasúti fővonalak rekonstrukciója
- 1.1.4. Szolnok város közlekedési szerepének erősítése

1.2. Meglévő adottságokra alapozott differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

- 1.2.1. Az ipari termelés bővítése és fejlesztése
- 1.2.2. A kis- és közepes vállalkozások tevékenységének erősítése
- 1.2.3. A gazdasági kooperáció, koordináció, intézmény- és eszközrendszerük fejlesztése
- 1.2.4. Logisztikai szolgáltatások fejlesztése

1.3. Agrárfejlesztés

- 1.3.1. Az agrárium jövedelemtermelő- és piacképességének erősítése
- 1.3.2. Öntözésfejlesztés, a Jászság térségi többcélú vízgazdálkodási rendszer kiépítése
- 1.3.3. Agrár-környezetvédelmi tevékenységek támogatása

1.4. A tudásbázis erősítése

- 1.4.1. A szaktudás piacképességének erősítése
- 1.4.2. A tudományos élet és a felsőfokú oktatás fejlesztése
- 1.4.3. A társadalmi innováció fejlesztése
- 1.4.4. Az információs társadalom feltételeinek biztosítása, a megye infokommunikációs hálózatának fejlesztése

1.5. A turizmus fejlesztése

- 1.5.1. Termálvízkezelésre alapozott turizmusfejlesztés
- 1.5.2. A Tisza-tó turisztikai hasznosításának fokozása
- 1.5.3. A Tisza és mellékfolyói turisztikai hasznosításának növelése
- 1.5.4. Ökoturizmus, falusi és agroturizmus fejlesztése
- 1.5.4. A turisztikai szálláshelyek minőségi és mennyiségi növelése
- 1.5.5. Turisztikai termékek és szolgáltatások körének bővítése

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- 2.1.1. Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, az ár- és belvízvédelmi biztonság növelése
- 2.1.2. Táj- és természetvédelem
- 2.1.3. Erdősültség növelése

2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása

- 2.2.1. A lakhatás körülményeinek javítása
- 2.2.2. Az egészséges ivóvíz teljes körű biztosítása
- 2.2.3. A korszerű szennyvízkezelés megvalósítása
- 2.2.4. A korszerű hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése
- 2.2.5. Megújuló és alternatív energiahasznosítás elterjesztése

2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása

- 2.3.1. A hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása
- 2.3.2. Foglalkoztatási lehetőségek növelése
- 2.3.3. A cigányság helyzetének javítása

2.4. A népesség egészségi állapotának javítása

- 2.4.1. Az egészségügyi ellátás komplex fejlesztése
- 2.4.2. Az egészséges életmód elterjesztése

3. Kiegészítő megye

3.1. Vidékfejlesztés

- 3.1.1. Vidéki infrastruktúra fejlesztése, javítása
- 3.1.2. Tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzés előmozdítása
- 3.1.3. Kulturális örökség védelme
- 3.1.4. Közösségi együttműködések, szolgáltatások fejlesztése

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- 3.2.1. Regionális és térségi együttműködések erősítése
- 3.2.2. A szolnoki agglomeráció kibontakozásának előmozdítása
- 3.2.3. Kistérségi, településközi társulások és programok támogatása

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- 3.3.1. A térszerkezet átformálását és a települések összeköttetését segítő közlekedés-fejlesztés
- 3.3.2. A térségi központok erősítése
- 3.3.3. Az elmaradott térségek fejlődési lehetőségeinek előmozdítása

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- 3.4.1. A Tisza-mente térségének kiemelt fejlesztése
- 3.4.2. A megye északkeleti területeinek fejlesztése
- 3.4.3. A Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése
- 3.4.4. A Szolnok-Karcag tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése
- 3.4.5. A Körös-völgy fejlesztése

CÉLRENDSZER

ALAPCÉL (JÖVŐKÉP) ⇒

Fenntartható fejlődés a sokszínű együttműködés keretében

ÁTFOGÓ CÉLOK ⇒

Lépés- és léptékváltás a megye elérhetőségében
A megye társadalmi-gazdasági felzárkózásának elősegítése
A foglalkoztatottság bővítése
A lakosság életkörülményeinek folyamatos javítása
Felszíni és felszín alatti vizek hasznosítása, védelme
A megyén belüli különbségek csökkentése

STRATÉGIAI CÉLOK ⇒

Versenyképes megye

A megye társadalmi-gazdasági súlyának növelése

Lakható megye

Az emberek és a környezet harmonikus együttélésének megteremtése

Kiegyensúlyozott megye

A megye területi egyenlőtlenségeinek mérséklése

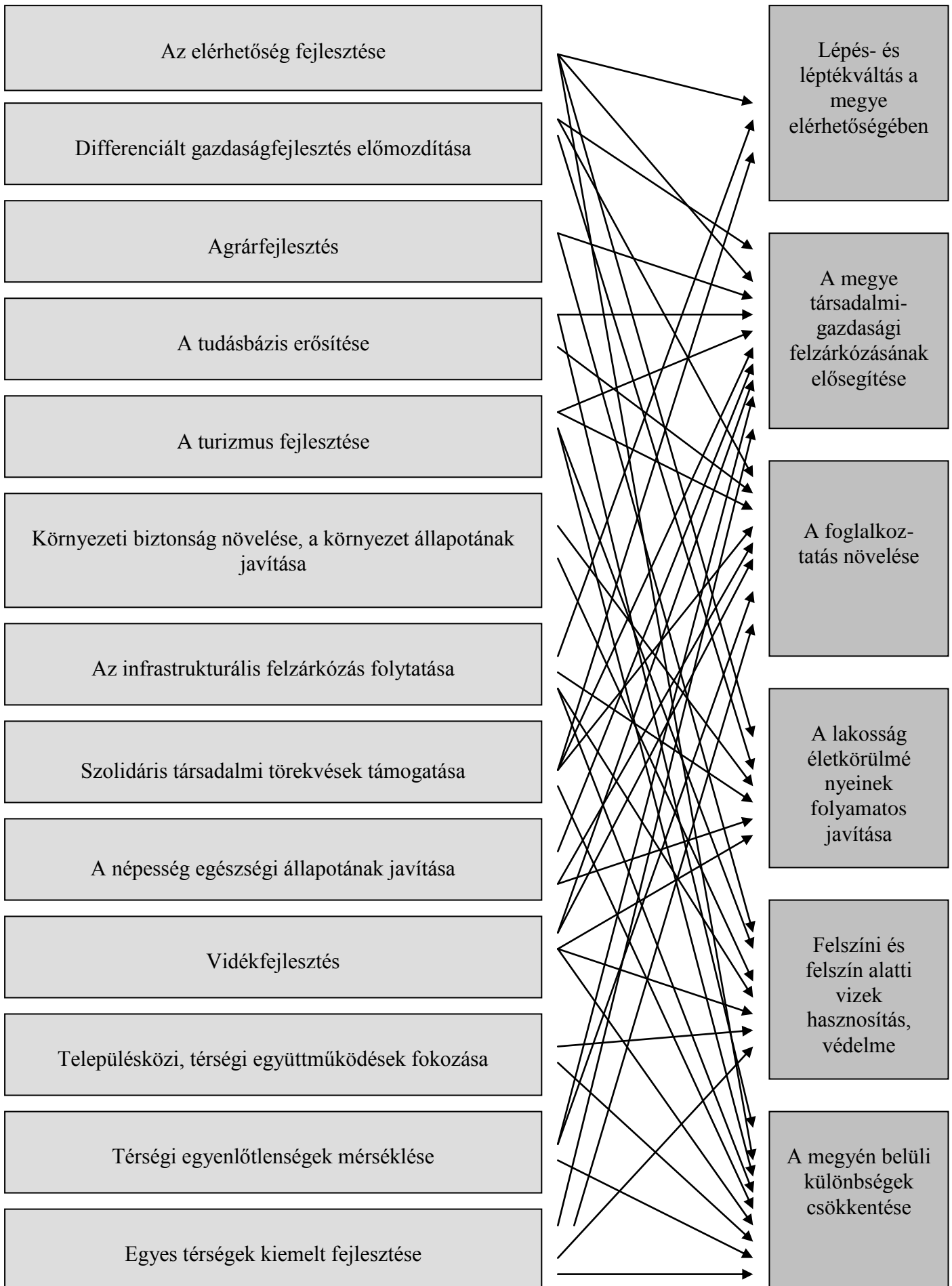
SPECIÁLIS CÉLOK ⇒

Az elérhetőség fejlesztése	Differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása	Agrárfejlesztés	A tudásbázis erősítése	A turizmus fejlesztése
----------------------------	---	-----------------	------------------------	------------------------

Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása	Az infrastrukturális felzárkózás folytatása	Szolidáris társadalmi törekvések támogatása	A népesség egészségi állapotának javítása
---	---	---	---

Vidékfejlesztés	Településközi, térségi együttműködések fokozása	Térségi egyenlőtlenségek mérséklése	Egyes térségek kiemelt fejlesztése
-----------------	---	-------------------------------------	------------------------------------

Jász-Nagykun-Szolnok megyei speciális célok és átfogó célok kapcsolatrendszere

X. FEJLESZTÉSI JAVASLATOK

X. 1. Versenyképes megye

A megye jövőbeni fejlődése alapvetően a hazai és az Európai Unió átlagokhoz való felzárkózást jelentheti. Ennek érdekében a gazdaság teljesítményét fokozni kell, folyamatosan nagyobb növekedési ütemet biztosítva. Mindez a gazdaság valamennyi ága és a humán szféra összehangolt, a lehetőségeket és az adottságokat hasznosító dinamizálását igényli. A megye fejlesztési koncepciójának középpontjában a versenyképesség fokozása, a változó körülményekhez való gyors alkalmazkodás feltételeinek megteremtése áll, amelyeknek a foglalkoztatás folyamatos bővülésével kell járniuk.

1.1. Az elérhetőség fejlesztése

A megye versenyképessége, tökevonzó képessége szempontjából alapvető az elérhetőség színvonala. Centrális fekvése, a fővároshoz való közelsége olyan közlekedés-földrajzi adottságok, melyek kihasználásának a gazdasági fejlődés motorjává kell válniuk. A megye közlekedés-infrastrukturális helyzete jelenleg nem teszi lehetővé a fekvéséből adódó kedvező adottságok teljes körű hasznosítását, ezért a probléma kezelése a megye jövőbeni fejlettségét meghatározó kulcsfontosságú feladat.

1.1.1. Gyorsforgalmi úthálózat kiépítése

Egyértelműen igazolható, hogy a gyorsforgalmi utak mentén és a kedvező elérhetőségű térségekben erőteljesebb a tőkebefektetés, bővülő a termelés és a foglalkoztatás, a település komfortossága és arculata pedig látványosan fejlődik. Az elérhetőség javítása, a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése az egyik legfontosabb állami területfejlesztési eszközökkel megvalósuló gazdaságfejlesztési cél. A megye centrális fekvéséből adódó lehetőségek hasznosításának érdekében elengedhetetlen a nagytérségi és nemzetközi gyorsforgalmi közlekedési kapcsolatok fejlesztése.

Ezen belül kiemelendő:

- A megye bekapcsolása a nemzetközi gyorsforgalmi úthálózatba, a főváros és a Dunántúl elérhetőségének javítása (M8-as megépítése Rábafehérvíz, Veszprém és Szolnok között (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Szolnokot északról elkerülő autópálya új Tisza-híddal, az M4-es megépítése a magyar-román országhatárig (erősítve a Szolnok-Debrecen irányú kapcsolatot) (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A megye északi fele és az M3-as autópálya közvetlen összeköttetések kiépítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- M44-es gyorsforgalmi út megépítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- M8-as gyorsforgalmi út Szolnok-M3-as közötti szakaszának megvalósítása (közép- és hosszú távú feladat)

1.1.2. Főúthálózat fejlesztése, elkerülő utak építése

A gyorsforgalmi utak kiépítése mellett a megye és térségei elérhetőségének javításában, térszerkezetének alakításában a főúthálózat megfelelő kiépítettsége, a meglévő főúthálózati elemek felújítása egyaránt meghatározó szerepet játszik. A települési elkerülő utak az átmenő forgalom csökkentésével nagymértékben javítják a települések komfortosságát, csökkentik a levegőszennyezést,

a zaj- és rezgésterhelést, emellett szerepük közlekedésbiztonsági szempontból sem elhanyagolható.
E célkitűzést szolgáló fejlesztések:

- A 4. számú főút Pest megyei és Jász-Nagykun-Szolnok megyei szakaszának négy nyomúsítása (rövid és középtávú feladat)
- A 4. számú főút települési elkerülő szakaszainak megépítése (erősítve a Szolnok-Debrecen irányú kapcsolatot) (rövid és középtávú feladat)
- A 44. számú főút fejlesztése, települési elkerülő szakaszok megépítése (rövid és középtávú feladat)
- A 31., 32., 33., 34., 45., 46. és 442. számú főutak fejlesztése, települési elkerülő szakaszok építése (rövid és középtávú feladat)
- A főúthálózat korszerűsítése, teherbírásának növelése (közép- és hosszú távú feladat)

1.1.3. Vasúti fővonalak rekonstrukciója

A megye tranzitszerepének erősítésében, a logisztikai potenciál bővítése szempontjából a vasúthálózati fejlesztések kiemelt jelentőségűek. A meglévő vasúti fővonalak korszerűsítéskor fejlesztési prioritással bírnak a nemzetközi közlekedési folyosók elemei.

Ennek megfelelően a legfontosabb feladat:

- A páneurópai IV. számú folyosóhoz kapcsolódó vasútfejlesztés (Budapest-Szolnok-Békéscsaba) (rövid és középtávú feladat)
- A 100. számú (Budapest-Szolnok-Nyíregyháza) vasúti fővonal rekonstrukciója (rövid és középtávú feladat)
- A 82. számú (Hatvan-Szolnok) és a 130. számú (Szolnok-Szentes-Makó) vasúti fővonalak fejlesztése (rövid és középtávú feladat)

1.1.4. Szolnok város közlekedési szerepének erősítése

Szolnok megye jogú város logisztikai feladatai szempontjából meghatározó a Tisza, mint természetes vízi közlekedési folyosó. A Tisza folyó által nyújtott tranzit lehetőségek kihasználása jelentősen hozzájárul Szolnok logisztikai központ funkciójának bővítéséhez, közlekedési pozíciójának erősítéséhez.

A megye elérhetőségének javításában a légi közlekedés – a regionális szerepkörrel felruházott debreceni repülőtér illetve a Ferihegyi Nemzetközi Repülőtér közelsége miatt – nem jelent meghatározó fejlesztési prioritást, de a polgári kisépesség légitforgalom kialakításának feltételeit meg kell teremteni az üzleti és idegenforgalmi kapcsolatok fejlesztése érdekében.

E célkitűzést szolgáló feladat:

- A szolnoki repülőtéren kisépesség polgári terminál létesítése (rövid és középtávú feladat)
- Medencés kikötő létesítése Szolnokon (közép- és hosszú távú feladat)

1.2. A meglévő adottságokra alapozott differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

A megye jövőbeni fejlődésének egyik legfontosabb tényezője a gazdasági bázis megerősítése. Ez magában foglalja a meglévő vállalkozások fejlődésének segítését, új vállalkozások indítását, az üzleti infrastruktúra és szolgáltatások fokozott kiépítését, szélesítését, a gazdasági szervezetek kapcsolatrendszerének bővülését és a megye elérhetőségének fejlesztésén keresztül a befektetések növekedését. A megye gazdasági súlyának és erejének növekedése különösen az ország keleti felében lehetséges, hasznosítva a főváros közelségéből származó előnyöket.

1.2.1. Az ipari termelés bővítése és fejlesztése

A megye egyik legdinamikusabban fejlődő és egyidejűleg átrendeződő nemzetgazdasági ága az ipar, amely a jövőben a gazdasági növekedés alapja lesz. A megye gazdasága térségi kettészakadásának felszámolása érdekében egy kiegyensúlyozottságra törekvő, hosszú távú fejlődési pálya kialakítása szükséges, amelyhez a hálózatok kialakítása és fejlesztése lehet az eszköz. Ebben egyrészt meghatározó jelentőségűek az ipari centrumokban – különösen az ipari parkokban – működő multinacionális cégek a piaci lehetőségeik és jelentős beszállítói igényeik miatt. Másrészt igen fontos a beszállítói lehetőségek megyei szintű hasznosítására történő felkészülés támogatása azokban a kistérségekben, ahol súlyosak a foglalkoztatási gondok és alacsony a jövedelemtermelő képesség. Jelentős gazdasági potenciált képvisel a hulladék-feldolgozó ipar és ezen keresztül támogathatók a feldolgozás folyamataihoz beszállítóként kapcsolódó vállalatok.

Ezekhez szükséges:

- Az ipari parkok összehangolt fejlesztése és betelepítése (rövid és középtávú feladat)
- A környezetvédelmi és környezetgazdálkodási ipar megteremtése (rövid és középtávú feladat)
- Új ipari parkok létrehozása a megye elmaradott térségei központjaiban, kiemelten a Közép-Tiszavidéken (rövid és középtávú feladat)
- A helyi befektetés-ösztönzési elképzelések megvalósulásának, az iparterületek kialakításának és a megszűnt telephelyek újrahasznosításának támogatása (rövid és középtávú feladat)
- A megyei beszállítói hálózatok kiépülésének és bővülésének, a vállalkozások ez irányú fejlődésének, valamint a piacépes ágazatok támogatásának ösztönzése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az ipari termelés technológiai korszerűsítése, a minőségbiztosítási rendszerek bevezetése, az eredet- és termékvédelem elterjesztése és a technológiai környezetterhelés csökkentése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.2.2. A kis- és közepes vállalkozások tevékenységének erősítése

A megye gazdaságának felzárkózása érdekében kiemelkedően fontos stratégiai feladat a vállalkozások fejlődésének támogatása. Különösen az ipari vállalkozások fejlődésének elősegítése szükséges a tőkebefektetők vonzásának erősítése, valamint az itt letelepült multinacionális cégek beszállítói lehetőségeinek kihasználása érdekében. Ehhez nélkülözhetetlen a vállalkozások szerkezetének korszerűsítése, a kistérségileg elkülönülő, de azonos profilú vállalkozások közötti kapcsolatok kiépítése, a menedzsment vállalkozási ismereteinek bővítése és a szakmai ismeretek fejlesztése.

Mindezek megvalósítása érdekében fontos:

- A kis- és közepes méretű vállalkozások promóciós megjelenítésének fejlesztése (rövid távú

feladat)

- Korszerű üzletviteli tanácsadói háttér létrehozása és képzési központok kialakítása (rövid és középtávú feladat)
- A beszállítói alkalmasság feltételeinek fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- Inkubátorházak létesítésének támogatása az 5.000 főnél népesebb településeken és az elmaradott térségekben (rövid és középtávú feladat)
- A vállalkozások technológiai korszerűsítésének segítése a minőségi termelés érdekében, technológiai transzferközpontok kialakítása (rövid és középtávú feladat)
- A piacra jutás elősegítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.2.3. A gazdasági kooperáció, koordináció, intézmény- és eszközrendszerük fejlesztése

A megye gazdaságának fejlesztése érdekében meghatározó a gazdasági szereplők együttműködésének erősítése és az azt segítő európai színvonalú intézményrendszer kiépítése. Európában igen széles azon intézményi típusok köre, amelyek egy-egy térség versenyképességének fokozása érdekében inkubációs szolgáltatásokat nyújtanak. Ezekből néhány típus (11 ipari park, 1 inkubátorház és 2 klaszter) a megyében is megtalálható. Az együttműködést segítő intézmények és szolgáltatások teljes körű kiépítése az egyik alapja a gazdaság kedvező irányú elmozdulásának.

A fentiek szerint az alábbi célkitűzések fogalmazhatók meg:

- Önálló megyei befektetés-ösztönzési iroda létrehozása és a gazdaságélénkítési intézményrendszer fejlesztése (rövid távú feladat)
- A megyei gazdaságfejlesztési és befektetés-ösztönzési megállapodás tartalmi bővítése (rövid távú feladat)
- Klaszterek létrehozása, fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az ipari parkok és meghatározó vállalkozások aktív érdekeltségi alapú együttműködésének kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Ipari innovációs folyamatok erősítése, összehangolása, ösztönzése, ipari innovációs központ létrehozása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A telephelykínálat, a befektetési és partnerkeresési lehetőségek folyamatos kiajánlása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az elektronikus gazdaság feltételeinek megteremtése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.2.4. Logisztikai szolgáltatások fejlesztése

A megye közlekedés-földrajzi helyzete generálja a logisztikai szerepkörben rejlő lehetőségek kihasználását. A gazdaságfejlesztés és tökevonzó képesség erősítése szempontjából kiemelt fontosságú a megye logisztikai szerepvállalásának támogatása.

Ennek értelmében a legfontosabb feladatok:

- A Szolnoki Logisztikai Központ fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- Logisztikai szolgáltatások intermodális központokkal összehangolt fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- Az ipari parkok logisztikai tevékenységének kialakítása (rövid és középtávú feladat)
- Agrárlogisztikai szolgáltatások fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.3. Agrárfejlesztés

A mezőgazdaság a megye gazdasága és lakossága számára ma is meghatározó jellegű. A megye szerepe az ország mezőgazdaságában továbbra is jelentős marad és hosszú távon – adottságai, hagyományai révén – felértékelődik. Fontos feladat a mezőgazdasági termékfeldolgozás kiemelt kezelése, különös tekintettel az adottságokra alapozott kis- és közepes méretű előfeldolgozók új struktúrája kialakításának biztosítása termelési körzetenként, továbbá a meglévő, de leállított feldolgozó kapacitások újrahasznosításának támogatása.

1.3.1. Az agrárium jövedelemtermelő és piacképességének erősítése

A megye agrárgazdasági potenciálja csak akkor és abban az esetben válhat stratégiaileg az egyik legjelentősebb gazdasági területté, ha megkezdődik és kiteljesedik a szerkezetváltás, megtörténik az ágazat diverzifikálása, meghatározó lesz a tájjelleg, valamint a magas minőséget és feldolgozottsági fokot is biztosító termék-előállítás.

A megye agrárgazdaságának fejlesztését elsősorban a talajadottságokra és a tradicionálisan kialakult termelési kultúrákra célszerű alapozni, figyelemmel a kistérségi különbségekre. A mezőgazdaság fejlesztését a természeti adottságok, a piaci elvárások és az EU normatívák hármaskörvetelményének történő megfeleléssel kell megvalósítani úgy, hogy a jelenlegi pozíciók javuljanak, a jövedelemtermelő képesség fokozódjon és egyidejűleg szolgálja a természeti adottságok megőrzését és a falun élő lakosság megélhetési körülményeinek, életminőségének javítását.

Mindezekből és a megye termőterületeinek mozaikos szerkezetéből adódóan az agrárgazdaság fejlesztési irányai – komplex módon – az intenzív és extenzív hasznosíthatóság (versenyképes, illetve tájfenntartó gazdálkodás) szempontjai szerint alakíthatók ki. Ennek során figyelemmel kell lenni a megye termőterületeinek egyéb ágazati célú – tájkonform és a biodiverzitást segítő – hasznosítására is.

Az agráriumhoz kapcsolódó K+F tevékenységek támogatása, fejlesztése, a kutatási eredmények mezőgazdaságban történő hasznosítása, az agrárágazat innovációs képességének erősítése együttesen hozzájárulnak az ágazat és a megye versenyképességének javításához.

Az agrárágazat fejlesztésének főbb irányai a következőkben jelölhetők meg:

- A földhasználat racionalizálása, a jó minőségű termőföldek koncentrált hasznosítása (rövid és középtávú feladat)
- Képzési, átképzési és gazdálkodási referencia központok fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- Termelő, értékesítő és szolgáltató láncok és szervezetek létrehozása, agrárlogisztikai tevékenység fejlesztése, megyei raktározó kapacitás bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

- A hagyományos agrártevékenységek, valamint fenntartható intenzív és extenzív termelés/tartás technológiák fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- EU konform állattartó szövetkezetek kialakítása, az állattenyésztés feltételeinek korszerűsítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az élelmiszeripari termékek feldolgozási szintjének, marketingjének növelése, élelmiszerbiztonsági rendszerek elterjesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A mezőgazdasághoz kötődő K+F tevékenységek ösztönzése, agrár-innovációs központ létrehozása (közép- és hosszú távú feladat)
- Az agrárszaktanácsadás megyei hálózatának fejlesztése (közép- és hosszú távú feladat)

1.3.2. Öntözésfejlesztés, a Jászság térségi többcélú vízgazdálkodási rendszer kiépítése

A megye mezőgazdasága jövőbeni fejlesztési lehetőségei között meghatározó szerepű az öntözési kapacitások kihasználása és bővítése. Ez nemcsak a termelés korszerűsítését és biztonságának növelését teszi lehetővé, hanem legtöbbször a környezeti adottságokhoz igazodó, fenntartható agrártermelést is elősegíti. Részben ehhez kapcsolódik a többfunkciós komplex beruházás, a Jászsági főcsatorna meghosszabbítása, amely a Zagyva és a Tarna folyók vízpótlását, a térségben a biztonságos vízbázis kiépítését és a vízkormányzás átalakítását eredményezi.

E célok megvalósítása érdekében szükséges:

- Megyei öntözésfejlesztési program kidolgozása és megvalósítása (rövid és középtávú feladat)
- A Jászsági főcsatorna főművi részeinek állami beruházásként történő megépítése (rövid és középtávú feladat)
- A meglévő öntözőművek rekonstrukciója és fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az öntöző telepek rekonstrukciója és fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A Jászsági főcsatornához kapcsolódó rendszer teljes kiépítése (közép- és hosszú távú feladat)

1.3.3. Agrár-környezetvédelmi tevékenységek támogatása

Az EU agrárpolitikájában, agrár-támogatási rendszerében mindinkább előtérbe kerül az intenzív területhasználati módok helyett a környezetvédelmi szempontokat preferáló, fenntartható földhasználat. Ösztönözni kell a környezetbarát gazdálkodási formák elterjesztését, fontos szerepet szánva az agrár-környezetvédelmi, agrár-ökológiai, bio- és tájgazdálkodási formáknak. Az EU konform földhasználati módok, termelési eljárások terjedése a megye agrárgazdaságában is fordulatot hoz.

E célkitűzés az alábbi tényezőket foglalja magában:

- Agrár-környezetvédelmi földhasználat a mezőgazdasági területek fenntartható védelme érdekében (rövid és középtávú feladat)
- A táji értékek megőrzését szolgáló, környezetbarát termelési eljárások és gazdálkodási formák bevezetése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

- Geotermikus energia hasznosításának elterjesztése a mezőgazdaságban (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Agrár-környezetgazdálkodást támogató megyei növényvédelmi előrejelző rendszer kiépítése (rövid és középtávú feladat)

1.4. A tudásbázis erősítése

A megye versenyképességének és gazdasági-társadalmi modernizációjának alapvető feltétele a humán erőforrás fejlesztése. A gazdaság teljesítőképességét meghatározza a szellemi tőke nagysága. Egy ország, egy térség, egy megye gazdasági teljesítménye, fejlesztési lehetőségei, innovációs képessége összefügg a lakosság iskolai végzettségével. A gazdaság teljesítménye egy ideig fokozható egyszerű változtatásokkal, de előrelépést csak a fejlettebb régiók vívmányainak átvétele, az újítások alkalmazása hozhat. Kiemelten kell tehát kezelni a piacképes tudás megszerzését, az élethosszig tartó tanulás folyamatának kialakítását, a kulturális értékek megőrzését és a társadalmi innováció erősítését.

1.4.1. A szaktudás piacképességének erősítése

Az általános és középiskolák működési feltételei és eredményei különbözőek, ennek egyik oka a tanárok és a tanulók eltérő összetétele, az iskolák különböző felszereltsége. A községi általános iskolák „rangjának” megőrzése, az azonos továbbtanulási esélyek biztosítása helyi és térségi feladat. Nemcsak az a fontos, hogy a diákok mit és hogyan tanulnak, hanem az is, hogy milyen körülmények között. A megyében lévő iskolák és kollégiumok épületeinek nagy része felújításra, átépítésre szorul. A szakmai munka erősítése, a munkaerőpiac igényeihez illeszkedő, korszerű képzési rendszer kialakítása koordinált és összehangolt tevékenységet igényel. Törekedni kell továbbá az élethosszig tartó tanulás feltételrendszerének megteremtésére.

A fentiek megvalósítása érdekében szükséges:

- A tehetséggondozást és a továbbtanulásra való felkészítést elősegítő fejlesztések támogatása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A nyelvi és számítástechnikai oktatás feltételeinek javítása (rövid, középtávú feladat)
- A vidéki és hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, továbbtanulási esélyei javítása (rövid, közép és hosszú távú feladat)
- A hátrányos helyzetben lévő vidéki iskolák felzárkóztatásának segítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Iskolák és kollégiumok átfogó rekonstrukciója (rövid, közép- és hosszú távú feladata)
- A szakképző intézmények képzési feltételeinek korszerűsítése, térségi integrációjuk támogatása, piacképes szakmákban képzések indítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A felnőttek képzési sajátosságait figyelembe vevő fejlesztések és innovációk ösztönzése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.4.2. A tudományos élet és a felsőfokú oktatás fejlesztése

A megyei főiskolák, tudományos kutatóhelyek által képviselt humán potenciál nincs kellően kiaknázva. Ennek oka a szétszórtság, az együttműködés hiánya, a fiatal diplomások elvándorlása, a technológiai és tudásigényesebb ágazatok háttérbe szorulása. Ahhoz, hogy ez a terület a jövőben

hatékonyan segítse a sokoldalú fejlődést, az eddigieknél jóval nagyobb mértékben kell építeni a tudományos élet és a felsőoktatás intézményeire. Ennek érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani az innovációt előmozdító, K+F tevékenységet végző kutatóintézetek, kutatóhelyek technológiai kutatási feltételeinek javítására, munkájuk támogatására. Meg kell teremteni a tagolt, egymástól függetlenül működő intézmények közötti összhangot, fel kell mérni együttműködésük lehetséges területeit, jelentősen korszerűsíteni, bővíteni kell képzési profiljukat, tárgyi és személyi feltételeiket.

A fentiek megvalósulását szolgálja:

- Felsőoktatási intézmények és kutatóhelyek beruházási, fejlesztési igényeinek támogatása, különös tekintettel a Szolnoki Főiskolára (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A felsőfokú oktatás tárgyi és személyi feltételeinek bővítése, új, piacképes képzési formák kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Önálló megyei felsőoktatási intézményrendszer létrehozása és fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A főiskolák megyei és regionális együttműködésének támogatása, nyitás az üzleti szféra felé (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Elméleti és gyakorlati kutatások, K+F projektek ösztönzése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.4.3. A társadalmi innováció fejlesztése

A humán tőkébe való befektetési, azaz az iskolázottság, a művelődési szint emelése lassan megtérülő, de igen hatékony beruházási forma. A megye számára a hátrányos helyzetből kitörést jelenthet a kulturális örökség megőrzése és a társadalmi innováció fejlesztése. A megye fejlődéséhez elengedhetetlen a fiatal szakemberek megtartása.

Ezek megvalósítása érdekében kiemelendő:

- Tehetséges fiatalok továbbtanulásának, diplomások letelepedésének támogatása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Új, speciális, a térségi adottságokhoz igazodó képzések indításának támogatása, a lakosság képzettségi szintjének növelése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Közösségfejlesztés, a társadalmi tudástőke növelése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Kulturális örökség és a közműveltség megőrzése és emelése, a kapcsolódó intézményhálózat fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A középfokú oktatási intézmények és a gazdasági szervezetek közötti kapcsolat erősítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.4.4. Az információs társadalom feltételeinek biztosítása, a megye infokommunikációs hálózatának fejlesztése

A változó társadalmi-gazdasági környezetben egyre nagyobb szerepe van az információáramlás és az információhoz való hozzájutás milyenségének. Ez már ma is a versenyképesség egyik meghatározó tényezője. Az Európai Unió célkitűzései között kiemelt fontosságú az információhoz való hozzájutás

területi kiegyenlítettségének biztosítása a lakosság számára. A kommunikációs technológiák fejlődése olyan rendkívül intenzív folyamatot indított el a világban, hogy ma már egyre inkább az információs társadalom kialakulásáról beszélhetünk.

A kommunikációs szolgáltatások fejlesztése folyamatosságának biztosítása az információs társadalomra való felkészülés műszaki feltételeinek kialakítása mellett a lakosság számára megteremti az információhoz való hozzájutás területi kiegyenlítettségét és csökkenti a digitális szakadékban megmutatkozó területi különbségeket. Ezek az innovációk alapvető hatással vannak a gazdasági és társadalmi élet minden területére. Az információs és kommunikációs technológia adta lehetőségek kihasználása segíti az innováció alkalmazását és terjedését, így újabb munkahelyek teremtését.

Mindezek érdekében szükséges:

- Szélessávú adatátviteli hálózat elérhetőségének biztosítása minden település számára (rövid és középtávú feladat)
- A közösségi és nyilvános elérési pontok számának növelése (teleházak kialakítása a kisebb településeken és kommunikációs, információs csomópontok, e-Magyarország pontok létrehozása a nagyobb városokban), valamint a könyvtárak ez irányú tevékenységének fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- Az e-közigazgatás kialakítása (rövid és középtávú feladat)
- Kábeltelevíziós hálózatok bővítése és fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- Infokommunikációs technológiák alkalmazási feltételeinek javítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Egyéb infokommunikációs tevékenységek fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.5. A turizmus fejlesztése

A megye gazdaságának strukturális átalakítása és az Európai Unió csatlakozás egyaránt szükségessé teszi a turizmus versenyképességének fokozását. A meglévő turisztikai vonzerők jelentős része ma még nem kellőképpen hasznosított, emiatt hatásuk helyi, kedvezőbb esetben kistérségi szinten érvényesül. A cél egyértelműen az, hogy a meglévő vonzerőket úgy hasznosítsák a jövőben, hogy a turisták ne csak átutazzanak a megyén, hanem rövidebb-hosszabb időt itt tartózkodjanak, illetve később visszatérjenek.

1.5.1. Termálvízkezelésre alapozott turizmusfejlesztés

Az egészséges életmód, a természetes gyógymódok, a megelőzés fontosságának előtérbe kerülésével az egészségturizmus szerepe felértékelődik. E tendencia kedvező az országos összehasonlítás alapján jó termál- és gyógyvíz adottságú megye számára. Alapvető feladat, a termálvízre alapozott turisztikai lehetőségek kihasználásával biztosítani a megye fejlődésének előmozdítását.

Az adottságok kihasználásának javítása érdekében szükséges:

- A termál- és gyógyvízkincs hasznosítása, különös tekintettel a gyógyászati hasznosításra, a turisztikai kínálat bővítésére és a szezon meghosszabbítására (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A termál- és gyógyfürdők együttműködési formáinak erősítése (termál klaszter, kistérségi együttműködések) (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.5.2. A Tisza-tó turisztikai hasznosításának fokozása

A megye észak-nyugati térségében fekvő Tisza-tó tókörményeki területein négy megye osztozik, de a lakosság számát és az idegenforgalom jelentőségét tekintve Jász-Nagykun-Szolnok megye rendelkezik a legnagyobb súllyal. A tó és térsége turisztikai vonzerejének növelése, az adottságokra alapozott turizmusfejlesztés (ökoturizmus, vízi turizmus) a megye idegenforgalmi szerepét növelő kiemelt feladat. Távlati célként a térség a természetközeli turizmus központjává fejlődhet.

Ennek érdekében a legfontosabb feladat:

- A Tisza-tó állapotának fenntartását biztosító beavatkozások elvégzése (rövid, középtávú feladat)
- A Tisza-tó térségének komplex turisztikai fejlesztése (turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra, úthálózat, fogadóképesség javítása, komplex turisztikai termékek fejlesztése) (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A Tisza-tó partján és tágabb környezetében a települések turisztikai kínálatának, szolgáltatásainak összehangolása, fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A térségi turisztikai marketing bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.5.3. A Tisza és mellékfolyói turisztikai hasznosításának növelése

A megye természeti értékei közül kiemelt jelentőségűek a folyóvizek (Tisza, Zagyva, Hármaskörös), melyek az egyéb irányú hasznosítás (gazdaság) mellett jelentős turisztikai vonzerőt is képviselnek. Az élővizek - a természet- és környezetvédelmi szempontok figyelembevételével történő – idegenforgalmi hasznosításának feltárása és fejlesztése, az adottságokra alapozott turizmusfejlesztés, a megye turisztikai vonzerejét növelő kulcsfontosságúak.

Ennek érdekében a legfontosabb tevékenységek:

- A turisztikai célú hajózás infrastruktúrájának kiépítése a Tiszán és a Hármaskörösön (rövid és középtávú feladat)
- A kerékpár- és horgászturizmus feltételeinek fejlesztése (rövid, középtávú feladat)
- A Tisza, a Zagyva és a Hármaskörös idegenforgalmi hasznosítása az érintett megyékkel együttműködve (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A megyei holtágak turisztikai hasznosítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.5.4. Ökoturizmus, falusi és agroturizmus fejlesztése

A megye szinte minden települése kedvező adottságokkal rendelkezik a tájkonform, ökológiai adottságokhoz illeszkedő turisztikai formák, elterjesztése szempontjából. Az aktív turizmus infrastruktúrájának kiépítésével a természeti értékekhez, adottságokhoz illeszkedő turizmus alapjai megteremthetők. A falusi turizmus újrakonformodott, a spontán kezdeményezéseket felváltotta az aktív szervezett együttműködés. A továbbiakban is kiemelten fontos egyedi jövedelemszerzési lehetőség lesz egyes kistérségeken az agrárgazdaság termékeinek helybeli hasznosítása a vendégek ellátásában. A falusi- és agroturizmusban az egyes házigazdák sajátos turisztikai arcukat tudnak formálni, amely az aktív turizmus és a falusi turizmus sajátos keveréke lehet.

Ezen célkitűzések elérése érdekében szükséges:

- Természeti értékek megismerése, a természeti területek bemutatásának fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Falusi szálláshelyek szolgáltatásfejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Lovasturizmus fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Horgász- és vadászturizmus fejlesztése (rövid, középtávú feladat)
- Túraútvonalak bővítése, kiépítése (rövid, középtávú feladat)
- Nemzeti parkok természetvédelmi területek, holtágak turisztikai hasznosítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.5.5. A turisztikai szálláshelyek minőségi és mennyiségi növelése

A megyében lévő szálláshelyek sem minőségi, sem mennyiségi szempontból nem felelnek meg az elvárásoknak. A turisztikai fogadóképesség területén hiányoznak a minőségi vendégfogadás feltételei, a magasabb igényeket is kielégítő szálláshelyek száma kevés.

Ennek érdekében a legfontosabb feladat:

- A meglévő szálláshelyek korszerűsítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Magasabb minőségű szálláshelyek kialakítása a turisztikai központokban és nagyobb településeken (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A falusi turizmushoz kapcsolódó szálláshelyek mennyiségi és minőségi fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

1.5.6. Turisztikai termékek és szolgáltatások körének bővítése

Egy térség megismerése, nemzetközi és hazai viszonylatban széleskörű ismertsége szempontjából nélkülözhetetlen a turisztikai vonzerők, szolgáltatások komplex turisztikai terméké, termékcsoporthá való fejlesztése.

A megye gazdag turisztikai vonzerőben és számos különleges idegenforgalmi szolgáltatás áll rendelkezésre. A széleskörű ismertség, a hatékony piaci értékesítés érdekében szükség van a megyére jellemző, megkülönböztető turisztikai kínálat kialakítására.

E célkitűzés elérése érdekében szükséges:

- A megyei információs táblaprogram megvalósítása (rövid és középtávú feladat)
- A turisztikai termékfejlesztés, valamint a turisztikai kínálatok marketing és promóciós megjelenítésének támogatása (rövid és középtávú feladat)
- A helyi kulturális értékek és népművészeti hagyományok megőrzésének, a műemlékvédelemnek, a múzeumhálózat fejlesztésének elősegítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

X. 2. Lakható megye

Jász-Nagykun-Szolnok megyében az emberek életminőségének és a gazdaság infrastrukturális feltételeinek javítása csak a tágabb értelemben vett természeti környezettel összhangban lehetséges.

Az ember és a táj harmonikus együttélése feltételezi, hogy a társadalmi különbségek mérséklődnek, a természeti értékek megőrződnek, a környezet állapota javul, közel azonos feltételek alakulnak ki a kommunális szolgáltatások terén, a jövedelmi viszonyokban és az életkörülményekben. A lakható megye tehát a megye teljes lakossága életminőségének emelésén keresztül az egyenlőtlenségek mérséklését és a versenyképesség növelés feltételeinek biztosítását célozza.

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet és természet állapotának javítása és védelme

A megye ár- és belvízbiztonságának növelése a jövőbeni társadalmi-gazdasági fejlődés egyik meghatározó tényezője. A természeti környezeti állapotának fenntartása és javítása egyaránt szolgálja a természet és a környezet védelmét, növeli a lakosság létbiztonságát és alapot ad az élelmiszergazdaság változó körülményekhez igazodó megújulásához.

2.1.1. Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, ár- és belvízvédelmi biztonság növelése

A közelmúlt rendkívüli eseményei fokozottan felhívták a figyelmet arra, hogy a meglévő ár- és belvízvédelmi művek csak részben felelnek meg rendeltetésüknek. Az emberek, a települések biztonságának növelése ezért olyan célkitűzéssé vált, amely minden további változás alapvető feltétele és kiindulási alapja. Egyértelmű az is, hogy új típusú megoldásokat kell alkalmazni, amelynek kereteit a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése adja.

A problémák kezelésénél a legfontosabb célkitűzések:

- A szükséges védvonalfejlesztések megvalósítása és a nagyvízi meder vízzsillító kapacitásának növelése (rövid és középtávú feladat)
- Árapasztó tározók kiépítése (rövid és középtávú feladat)
- Hullámtéri beavatkozások elvégzése, a hullámtér hasznosításának korszerűsítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az árvízvédelem korszerűsítése és fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Belvízvédelmi művek fejlesztése és rekonstrukciója, külterületi vízrendezés (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Belterületi vízrendezés, a települések belterületi csatornahálózatának kiépítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.1.2. Táj- és természetvédelem

A megye alacsonyfokú szennyezettségű környezete, természeti értékeinek viszonylagos érintetlensége jelentős súllyal bírnak nemcsak idegenforgalmi szempontból, hanem a lakosság egészségi állapota és gazdasági szempontból is. A táj- és természetvédelem a megye felzárkózását jelentősen befolyásoló tényezők. Az ökológiai adottságok megtartása, a természeti tájak ökológiai hálózatának kialakítása érdekében a roncsolódott tájak, tájrészletek rendezése szükséges.

A biológiai sokféleség fennmaradása, a természet és a turizmus, a társadalom kapcsolatának egészséges fennmaradása érdekében növelni kell a védettség alatt álló területek nagyságát. Jelentős nagyságú területek hasznosítását szolgálhatja a gyepek- és legelőterületek növelése, a vizes élőhelyek, a halastavak és a kisvíztározók létesítése, a védett növények és állatok élőhelyeül szolgáló ösgyeppek megőrzése, védelme, valamint a pihenő parkok rekreációs célú kialakítása is. A holtágak hasznosítása települési érdekeket is szolgál.

A fentiek megvalósulását a következő tevékenységek segítik elő:

- Komplex holtágkezelési és rehabilitációs program megvalósítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- NATURA 2000 területek hasznosítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A természet megőrzésének figyelembe vétele mellett halastavak és kisvíztározók létesítése, a vizes élőhelyek és gyepek- és legelőterületek visszaállítása és megőrzése, valamint egyéb élőhely-rehabilitációs tevékenységek ösztönzése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Különleges táji elemek, helyi és országos jelentőségű természeti értékek védelme és bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Tájérendezés, tájrehabilitáció (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Pihenő parkok kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.1.3. Erdősültség növelése

A megye termőterületeinek az EU csatlakozással összefüggő, újszerű hasznosítási struktúrájában a szántóföldi művelésből kivonásra kerülő területek tájkonform és környezetbarát hasznosításának kell prioritást kapnia, így kiemelt feladatként jelölhető meg a jelenlegi erdőterületek jelentős bővítése. Az erdőterületek növelését úgy kell megvalósítani, hogy igazodjon a táji, ökológiai értékekhez, és illeszkedjen a tájhasználati formák közé.

Mindezek érdekében az alábbi tevékenységek indítása szükséges:

- Az ártéri erdőgazdálkodás megújítása (rövid és középtávú feladat)
- Védelmi célú erdőtelepítés, többszintű erdősávok kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Gazdasági célú erdőtelepítés (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Egyéb célú erdőtelepítés és fásítás (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása

Az infrastruktúra kiépítésének folytatása egyaránt szolgálja a gazdaság versenyképességének fejlesztését, az életkörülmények javítását és a környezet védelmét. A megye társadalmi-gazdasági súlyának növelése indokolta, az eddig elért eredmények pedig szükségessé és lehetővé teszik, hogy egyes fejlesztések az országos célkitűzéseknél előbb valósuljanak meg.

2.2.1. A lakhatás körülményeinek javítása

A lakáskörülmények javítása terén elsődleges cél a mennyiségi hiányok és a telepek, telepszerű lakókörzetek felszámolása. A megye városaiban a paneles és ipari technológiával készült épületek állapota megépítésük óta sokat romlott, s mivel építésük szinte egyidejűleg történt így felújításuk igénye is várhatóan közel egy időben fog jelentkezni. Hosszabb távon érhető el a lakókörnyezet általános fejlesztése és a színvonal emelése a lakásmobilitás elősegítésével, illetve a kínálati piac feltételeinek megteremtésével, elsődlegesen a nagyobb népességszámú településeken.

A lakhatás körülményeinek javítása érdekében szükséges:

- A szociális követelményeknek nem megfelelő telepek, telepszerű lakókörzetek felszámolása (rövid és középtávú feladat)
- A településközpontok rekonstrukciója, a zöldövezetek bővítése, közterületek fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- A lakóövezetekből a termelési célú telephelyek kitelepítése (rövid és középtávú feladat)
- A lakáshiány csökkentése illetve megszüntetése, a lakások komfortosságának emelése, kistelepüléseken élő fiatal házaspárok lakáshoz jutásának elősegítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A panelházak, telepszerű építmények rekonstrukciója (rövid és közép- és hosszú távú feladat)
- A belterületi úthálózat teljes körű kiépítése, kerékpárutak, járdák építése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az épített környezet védelme és megújítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.2.2. Az egészséges ivóvíz teljes körű biztosítása

Az ivóvízellátás területén legfontosabb feladat az EU normáknak és a helyi önkormányzatokról szóló törvény előírásainak megfelelően az új, magyar határérték szerinti megfelelő egészséges ivóvíz teljes körű biztosítása a lakosság egészségi állapotának megóvása érdekében, valamint az elavult csőhálózat cseréje.

Ennek keretében szükséges:

- Az egészséges ivóvízellátás biztosítása valamennyi településen (rövid és középtávú feladat)
- Az ivóvíz-hálózatok műszaki állapotának javítása (rövid és középtávú feladat)

2.2.3. A korszerű szennyvízkezelés megvalósítása

A környezet terhelésének csökkenése, a felszíni és a felszín alatti vizek védelme és a gazdasági bázis fejlesztése szükségessé teszi, hogy a szennyvizek gyűjtése, elvezetése és tisztítása is a kialakult elképzeléseknek megfelelően, lehetőleg az évtized végéig, a követelményekhez igazodóan valamennyi településen megvalósuljon.

- A kialakított szennyvízkezelési programok megvalósítása minden településen (rövid és középtávú feladat)

- Ipari és mezőgazdasági szennyvizek kezelésének megoldása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Szippantott szennyvíz kezelésének teljeskörű megoldása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.2.4. A korszerű hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése

A megye jelenlegi hulladékgazdálkodási rendszere még nem felel meg a fenntartható fejlődés elve szerint kialakított hazai és Európai Unió elvárásoknak. Szükséges a megyei hulladékgyűjtés és -feldolgozás folyamatos fejlesztése, biztosítva a környezeti terhelés csökkentését és a szakszerű EU normákkal szinkronban lévő rendszer kialakítását. Mindezek megvalósulása alapján 2010-ig létrejöhet a megyében a korszerű hulladékgazdálkodás valamennyi feltétele és eleme.

E célkitűzés elérése érdekében szükséges:

- A hulladékfeldolgozás összehangolt fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A térségi hulladékgazdálkodási rendszerek teljes körűvé tétele (rövid és középtávú feladat)
- A szelektív hulladékgyűjtés feltételeinek kialakítása minden településen (rövid és középtávú feladat)
- A bezárt települési lerakók rekultivációja és az állati hullák elhelyezésének megoldása, az illegális hulladéklerakóhelyek feltérképezése és megszüntetése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.2.5. Az energetikai rendszerek modernizálása

A megye gazdaságának növekedése és a lakosság életminőségének javulása, a gazdaságossági követelmények előtérbe kerülése hosszabb távon indokoltá teszik az energiagazdálkodás korszerűsítését. Az alternatív energiahordozók szerepe a nem megújuló energiahordozók fokozatos kimerülésével, s a környezetvédelmi szempontok erősödésével mindinkább előtérbe kerül. Egyes feladatokat – biztonságos fűtési energiaellátás, alternatív módok elterjesztése – azonban már rövidtávon is meg kell oldani.

A fenti célok megvalósítását szolgálja:

- A megújuló energiaforrások ipari és lakossági hasznosításának elterjesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az alternatív energia (napenergia, szélenergia, biomassza, geotermikus energia) hasznosításának fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A földgázhasználat bővítése, a fűtési rendszerek modernizálása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A nagy inert tartalmú és kis földgázkészletek helyi energetikai célú hasznosítása (közép- és hosszú távú feladat)

2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása

A megye hét kistérsége közül 6 kistérség társadalmi-gazdasági szempontból elmaradottnak minősül (Szolnoki kistérség kivételével), 5 kistérség a vidékfejlesztés célterülete (Jászberényi kistérség kivételével). Több szempontból is hátrányos helyzetűnek tekinthető a növekvő arányú cigány népesség. Jelentős és egyre nagyobb különbségek tapasztalhatók a lakosság életkörülményeiben a megye fejlettebb és leszakadó települései, térségei között. A különbségek növekedésének megállítása a megye további fejlődésének feltétele. A rászorultak jogait figyelembe vevő kiemelt segítségnyújtás európai uniós norma.

2.3.1. A hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása

A tartós munkanélküliek, a kedvezőtlen lakóövezetekben élők, a hajléktalanok, az egyedülálló idősök, az egyszülős háztartások és a fogyatékkal és mentális problémákkal élők, valamint a romák között legnagyobb a társadalmi hátrányok halmozódásának és a szegénységnek a kockázata. Az így kialakult szociális különbségeket csak társadalmi összefogással lehet csökkenteni. A legkiszolgáltatottabb rétegek teljes leszakadását és kirekesztődését meg kell akadályozni. Ehhez építeni kell az egyéni aktivitásra, ösztönözni szükséges az önszorgó megoldások elterjedését.

A fentiek megvalósítását szolgálja:

- Hátránykompenzációs intézkedéscsomag kidolgozása és megvalósítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az alap és szakellátó szociális és gyermekvédelmi rendszer fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A vállalkozói és civil szféra részvételi arányának növelése a szociális és gyermekvédelmi feladatokban (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Esélyjavító iskolarendszerű és iskolán kívüli oktatás, képzés (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Különleges nevelési, oktatási igényű gyermekekkel (fogyatékkal élőkkel) való foglalkoztatás elősegítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az egyedülálló idősök lakhatási és gondozási feltételeinek javítása, idősök nappali ellátása, otthonok építése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Közintézményeket érintő teljeskörű akadálymentesítési program megvalósítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.3.2. Foglalkoztatási lehetőségek növelése

A versenyképes gazdaság elengedhetetlen feltétele, hogy jól képzett, a gazdasági kihívásokhoz alkalmazkodni képes munkaerő álljon rendelkezésre. Ezért szükség van a képzés a munkaerőpiac igényeinek összehangolására. A munkaerőpiaci részvétel növeléséhez a munkaerő-kínálatot és -keresletet befolyásoló intézkedések szükségesek a hátrányos, leszakadó térségekben. Ezen területek egyik kitörési pontja lehet a szociális gazdaságban való foglalkoztatás, valamint a távmunka elterjesztése.

A fentiek megvalósításának eszközei lehetnek:

- Tartós munkanélküliek, súlyos válsághelyzetbe került családok, csoportok ágazatközi összefogással megvalósuló segítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Integrált foglalkoztatási lehetőségek biztosítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A nők, a pályakezdő fiatalok, illetve 45 év feletti munkanélküliek munkához jutásának elősegítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Alternatív jövedelemtermelő és foglalkoztatási formák támogatása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Helyi, speciális termékek előállításához kapcsolódó munkahelyteremtés támogatása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Távmunka elterjesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.3.3. A cigányság helyzetének javítása

Az utóbbi évtizedben meghatározó kérdéssé vált a cigányság integrációjának szükségessége, lehetősége. Társadalmi helyzetük javítása csak úgy valósítható meg sikeresen, ha az előítéleteket felváltja az elfogadó, befogadó, megismerni szándékozó többségi magatartás és hatékony lépések történnek társadalmi-gazdasági felemelkedésük elősegítésére.

A megyében a cigányság integrációját segítő feladatok:

- A telepszerű lakóhelyek infrastrukturális ellátásának és a telepi lakáskörülmények javítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A foglalkoztatási lehetőségek átfogó fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Szociális és egészségügyi ellátás fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Komplex képzési program indítása, a közoktatás feltételeinek javítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Pozitív életminőség minták terjesztése, identitásuk erősítése, a konfliktuskezelési képességük javítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.4. A népesség egészségi állapotának javítása

Az emberi erőforrás fejlesztésének alapvető feltétele, hogy az egészségügyi intézményrendszer korszerűsítésével, hatékony megelőző és rehabilitációs tevékenységgel javuljon a lakosság egészségi állapota.

2.4.1. Az egészségügyi ellátás komplex fejlesztése

A megyén belül jelentős eltérések vannak az egészségügyi ellátás területi megoszlásában. A problémát tovább növeli, hogy a legtöbb egészségügyi intézmény műszaki eszközellátottsága nem az igényeknek megfelelő, az intézmények szakemberhiánnyal küzdenek. Alapvető feladat a helyi igényeket kielégítő ellátási rendszer kiépítése, a megfelelő műszer és szakembergárda biztosításával.

Ennek érdekében a következő feladatokat kell végrehajtani:

- A mentőszolgálat működési feltételrendszerének fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- A szociális intézményi ellátás továbbfejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- A lakossági szűrések megszervezése és szakmai biztosítása a gép-műszerpark fejlesztésével (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A járó- és fekvőbeteg ellátásban a mindenkori szükségleteknek megfelelő struktúra kialakítása és a térségi kiegyenlítettség növelése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az egészségügyi, társadalmi és foglalkoztatási rehabilitáció megteremtése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az egészségügyi, illetve az ahhoz kapcsolódó intézmények egységes informatikai rendszerének kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

2.4.2. Az egészséges életmód elterjesztése

A megye lakossága egészségi állapotának javításához az egészségügyi ellátó rendszer kiépítése mellett szükséges az egészséges életmód széles körű terjesztése, az életmód- és szemléletváltás, a megelőzés fontosságának hangsúlyozása is.

Ennek megvalósulását az alábbi feladatok segítik:

- Az egészséges életmód elterjesztésének széles körű támogatása, az egészséges életmódra nevelés feltételeinek megteremtése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Sportlétesítmények építése, felújítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Szabadidős tevékenységek, tömegsportok népszerűsítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

X. 3. Kiegyensúlyozott megye

A megye egészének, de különösen a keleti felének az országos fejlődési folyamatoktól és átlagoktól való lemaradásának csökkentése érdekében mérsékelni szükséges a megyén belüli területi különbségeket és fokozni kell a térségi együttműködések. Ehhez a megye földrajzi fekvéséből és adottságaiból, a kistérségi sokszínűségből és eltérésekből adódó lehetőségek célirányos, tudatos, hosszú távú hasznosítása és befolyásolása szükséges. E téren a dinamizálás és a felzárkózás eszközeinek egyaránt szerepet kell kapniuk. Célként a gazdasági fejlődésnek minden térségben megfelelő keretül szolgáló, a megye egészében kiegyensúlyozott életkörülményeket biztosító, az együttműködések elősegítő korszerű településhálózat kialakítása fogalmazható meg.

3.1. Vidékfejlesztés

A megye alacsony népsűrűsége és a mezőgazdasági tevékenység általánosan jellemző volta következtében a gazdaságfejlesztés, az életminőség és a megélhetés javítása érdekében elkülönülten kell megfogalmazni a vidékfejlesztési célokat. E célok megvalósítása a megye valamennyi térségében kiemelt feladatot jelent.

3.1.1. Vidéki infrastruktúra fejlesztése, javítása

A vidéki települések infrastruktúrájának kiépítése a felzárkózás, a vidék népességmegtartó képessége és az életminőség javítása szempontjából egyaránt fontos feladat. A települések külterületi infrastruktúrája, a majorok, külterületi lakott helyek állapotának, infrastruktúrájának javítása ugyancsak a beavatkozás fontos területét képezik a felzárkózás elősegítése érdekében.

Ennek érdekében a legfontosabb feladatok:

- A külterületi vonalas infrastruktúrák rekonstrukciója és fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Tanyak és majorok fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.1.2. Tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzés előmozdítása

A gazdaság szerkezetének átalakulása, a mezőgazdasági foglalkoztatás csökkenése jelentősen hozzájárult a vidéki térségekben a magas munkanélküliségi arány kialakulásához. A foglalkoztatási problémák kezelésében megoldást jelenthet az alternatív jövedelemszerzést biztosító tevékenységek támogatása, úgymint gyógy- és fűszernövények termesztése, kézműipari beruházások (hagyományos kézműipari ágak), idegenforgalmi tevékenységek (falusi turizmus, ökoturizmus) fejlesztése.

Ennek keretében kiemelendő:

- Az alternatív jövedelemszerzést biztosító gazdasági tevékenységek fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Hagyományos tevékenységek és szolgáltatások megőrzése, folytatása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.1.3. Kulturális örökség védelme

A megye települései kulturális örökségének, hagyományainak védelme, a vonzó településkép kialakítása nemcsak a lakosság komfortérzetét javítja, hanem egyben a település turisztikai vonzerejét is növeli.

Ennek érdekében fontos:

- Építészeti és kulturális örökség védelme, ápolása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Utcák, közterületek, zöldterületek felújítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.1.4. Közösségi együttműködések, szolgáltatások fejlesztése

Egy térség fejlettségét a közösségi együttműködések, szolgáltatások megléte, a társadalmi önszerveződések, kezdeményezések kialakulása is befolyásolja, hisz egy hatékony együttműködési formán, hálózaton keresztül a társadalmi és gazdasági segítségnyújtás több területen megvalósulhat. A különböző forrásokból érkező támogatások kedvező felhasználása érdekében szintén alapvető fontosságú a megfelelő intézményrendszer mellett a közösségi együttműködések megalapozása, fejlesztése.

Ennek érdekében a legfontosabb feladatok:

- Vidékfejlesztési centrum létrehozása a Tiszafüredi kistérségben (rövid és középtávú feladat)
- LEADER+ programok indítása (rövid és középtávú feladat)
- A falugondnok hálózat kiterjesztése (rövid és középtávú feladat)

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

A megye települései, térségei között eltérő hatékonyságú együttműködések alakultak ki. A kistérségek megyén kívüli kapcsolatai adottságaikból következően különbözőek. Az egyes területi szintek közötti összehangolt együttműködés hosszú távon elősegítheti a közös célok megvalósítását. Ennek érdekében a jövőben erősíteni kell az együttműködést, hozzájárulva a megye gazdasági-társadalmi fejlődésének érdemi előmozdításához.

3.2.1. Regionális és térségi együttműködések erősítése

Az elmúlt időszak tapasztalata rámutatott arra, hogy a regionális és térségi együttműködések sokkal hatékonyabban tudják az érdekeiket érvényesíteni, kezdeményezéseiket végigvinni és a hazai illetve EU-s támogatásokat igénybe venni, mint a területileg elszigetelt és magukra utalt közösségek.

A regionális és térségi együttműködések erősítését szolgáló legfontosabb feladatok:

- Az Észak-Alföldi régióban konkrét projektek indítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A Tisza-folyó, mint természetes térszervező tényező által generált együttműködések támogatása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A turizmus területén jelentkező együttműködések felkarolása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A regionális, megyei és kistérségi együttműködések erősítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.2.2. A szolnoki településeggyüttes kibontakozásának előmozdítása

A szolnoki agglomeráció Szolnok gazdasági-társadalmi szerepéből adódóan a megye térszerkezetének kiemelkedő jelentőségű központja. A megyeszékhely szűkebb térségében az agglomerációs folyamatok elmélyítése a térség és a megye egész növekedésének egyik meghatározó tényezője.

A települések közötti gazdasági-társadalmi kohézió erősítése és egy szoros tartalmi együttműködés megteremtése érdekében az alábbi célok megvalósítása indokolt:

- A szolnoki agglomeráció területi munkamegosztásban betöltött regionális szerepének megerősítése (rövid és középtávú feladat)
- Az agglomeráció összehangolt lakásfejlesztésének és telephely-gazdálkodásának kialakítása, a kihasználatlan ipari és katonai területek hasznosítása (rövid és középtávú feladat)
- A megyeszékhely és az agglomerációs települések közötti szorosabb funkcionális kapcsolatrendszer kialakítása gazdasági és intézményi szinten (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

- Az agglomeráció belső közlekedési kapcsolatainak továbbfejlesztése és megerősítése a szomszédos térségi központok felé (közép- és hosszú távú feladat)

3.2.3. Kistérségi, településközi társulások és programok támogatása

A térségi és települési törekvéseket kifejező helyi, térségi fejlesztések jelentik a megyében is a területfejlesztés alappilléreit. Csak olyan térségek, települések tudnak kiemelt forrásokhoz jutni, amelyeknek jól kialakított, szakmailag megalapozott programjaik vannak. A térségek adottságait hasznosítani képes együttműködések segítik a települések versenyképességének javítását is.

A programok megvalósulásának feltétele a megfelelő és kölcsönös információáramlás, a folyamatos projektgenerálás. A településközi, térségi együttműködések keretében már a közeljövőben számolni kell a társulási formák bővítésével, mind az önkormányzati intézmények működtetése, mind az egyéb kötelező funkciók ellátása terén a hatékonyabb és olcsóbb feladatellátás biztosítása érdekében.

Mindezek megvalósításához szükséges:

- A terület- és gazdaságfejlesztés kistérségi intézményrendszerének fejlesztése, együttműködésük szervezetté tétele (rövid és középtávú feladat)
- Az alapszintű feladatok ellátásában, egy-egy térségben funkciómegosztás kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A kistérségi társulások működéséhez szükséges szakmai, pénzügyi, személyi és tárgyi feltételek bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A térségi, településközi együttműködési és társulási formák átfogó fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A tervezési-programozási, információs és marketingtevékenység erősítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A kistérségi intézményrendszer teljes körűvé tétele (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Szomszédos megyék és kistérségek felé a kapcsolatok bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

A megyén belül kialakult területi különbségek csökkentése, illetve felszámolása csak hosszabb távon lehetséges, a folyamat elindítása azonban már napjainkban szükséges.

3.3.1. A térszerkezet átfarmálását és a települések összeköttetését segítő közlekedésfejlesztés

Az elérhetőség minőségi és mennyiségi fejlesztése valamennyi térség és település számára a társadalmi-gazdasági modernizációba való bekapcsolódás, a fennmaradás és a fejlődés feltétele. Ez csak a közlekedés átfogó és kiemelt fejlesztésével biztosítható.

A megye közlekedésfejlesztésének egyaránt kell szolgálnia:

- a közlekedés térformáló hatásának érvényre juttatását,
- új közlekedési irányok megalapozását,
- a kedvező földrajzi helyzet jobb hasznosítását,
- a térségi és települési összeköttetések ütemes bővítését.

Mindezek megvalósítása érdekében az alábbi feladatokat szükséges kiemelni:

- Jászberény-Karcag közötti új kelet-nyugati főirány kialakítása – a meglévő utak korszerűsítésével – a Jászság és a Nagykunság közvetlen összeköttetésének biztosítása érdekében (rövid és középtávú feladat)
- Hatvan-Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton-Szentes közötti észak-déli meglévő főirány megerősítése a közút- és vasúthálózat rekonstrukciójával illetve a települési elkerülő utak megvalósításával (rövid és középtávú feladat)
- Gyöngyös-Heves-Abádszalók-Kisújszállás-Mezőtúr-Szarvas útvonal főútvonallá történő fejlesztése a meglévő utak korszerűsítésével, Pusztataskonynál és Szarvasnál új közút hidak építésével illetve a Kisújszállás-Túrkeve-Mezőtúr vasútvonal kiépítésével (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A megyén belüli elérhetőséget növelő összekötőutak építése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A zsáktelepülések közötti kapcsolatainak bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az alsóbbrendű utak rekonstrukciója és a szomszéd megyékkel való összeköttetés bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Nemzetközi, országos, regionális és térségi jelentőségű kerékpárút-hálózat (Euro-Velo) és települési kerékpárutak fejlesztése (rövid és közép- és hosszú távú feladat)
- Vasúti mellékvonalak működésének biztosítása és fokozatos fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Tiszai hajózás újraindítása, kompátkelőhelyek kialakítása (közép- és hosszú távú feladat)
- A városi tömegközlekedés, valamint a helyközi és távolsági közlekedés fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.3.2. A térségi központok erősítése

A megye településhálózata modernizálásának egyik legfontosabb feltétele a meglévő városhálózat megerősítése, hogy azok a funkció és intézményrendszer bővülés révén valódi térségi szervezőközpontként működjenek, elérhető közelségben valamennyi település számára. A városiasodás mellett szükséges további települések várossá válásával és a településhálózaton belüli erőteljesebb munkamegosztással is számolni a fejlesztési pólusok kialakításán keresztül, ezek létrehozása elsősorban a megye keleti felében indokolt.

Ezért szükséges:

- A városokban az üzleti infrastruktúra fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- A megye keleti részén gazdasági szervező központok kialakításának segítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A megye 20.000 főnél kisebb városaiban a közigazgatási, pénzügyi és lakossági szolgáltatások, valamint a kereskedelem fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A középszintű feladatok ellátásában, egy-egy térségben funkciómegosztás kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

- Tűz-és katasztrófa elleni védelem feltételeinek fejlesztése, a közbiztonság növelése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A tranzit utak mentén kereskedelmi központok kialakítása és a forgalomhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A jelentősebb gazdasági és térségi szerepkörrel rendelkező települések várossá válásának elősegítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.3.3. Az elmaradott térségek fejlődési lehetőségeinek előmozdítása

A megye két elmaradott térsége, a Tiszazug és a Közép-Tiszavidék társadalmi-gazdasági leszakadásának megállítása, illetve felzárkózásuk elindítása átfogó és önálló feladatot jelent beleértve a kistérségi centrumok fejlesztését. A települések népességmegtartó és eltartó képességét komplexen kell erősíteni. A rendelkezésre álló fejlesztési és szervezési eszközöket koncentráltan illetve nagyobb arányban kell felhasználni fejlődésük érdekében. Biztosítani kell a foglalkoztatási lehetőségek bővítését és a dinamikusabb térségekkel való kapcsolatok fejlesztését. Felzárkózásuk érdekében elengedhetetlen kiemelt kezelésük megyei, regionális és országos szinten.

A hátrányos helyzet felszámolására irányuló stratégia a következő:

- Térségi gazdaságfejlesztési intézményrendszer kialakítása (rövid távú feladat)
- Az önkormányzatok forrásszerző képességének növelése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A gazdasági potenciál és a jövedelemszerzési lehetőségek fejlesztése (rövid és középtávú feladat)
- A középfokú ellátás kedvező elérhetőségének megteremtése (rövid és középtávú feladat)
- Konkrét munkahely-teremtési akciók, befektetés- és vállalkozásösztönzési tevékenységek kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az alapfokú szociális, egészségügyi infrastruktúra és az alapfokú oktatás teljes körű biztosítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A települési infrastruktúra fejlesztése, a helyi lakásépítési tevékenység élénkítése (közép- és hosszú távú feladat)
- Kereskedelmi ellátás és a lakossági szolgáltatások fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

Jász-Nagykun-Szolnok megyében a gazdasági és társadalmi fejlettségben megmutatkozó különbségek térben jól lehatárolhatók. A kelet-nyugati fejlettségi különbség a megyén belül is megmutatkozik. A megye kiemelt térségei, olyan fejlesztést generáló területek lehetnek, melyek kedvező hatása tágabb környezetükben is érvényesül.

3.4.1. A Tisza mente térségének kiemelt fejlesztése

A Tisza-mente hagyományos agrártérség, ennek megfelelően fejlődése jelentős mértékben függ

ökopotenciáljától és vízháztartásától. Az ártér gazdasági-társadalmi stabilitása csak az alapadottságait képező természeti rendszerekkel együttműködő tájhasználattal teremthető meg. Mára a tiszai természeti rendszer működése jórészt felborult, alrendszerei károsodtak, mindez a társadalom szempontjából fokozódó víz- és természeti károkat okoz, a földhasználat egyre kisebb megélhetést biztosít a térségben élőknek.

A Tisza-mente térségi fejlődésnek a társadalom és gazdaság táji rendszerekbe illeszkedésén és a velük való együttműködésen kell alapulnia. E célt a vízkészlet-gazdálkodáson alapuló fenntartható táji-ökológiai rendszerek kialakítása és kapcsolódó infrastrukturális és vidékfejlesztési beavatkozások szolgálják a Tisza térségét átfogó komplex programba ágyazódva.

A megvalósítás érdekében az alábbi feladatok megvalósítása szükséges:

- A VTT I. ütemhez kapcsolódó vidékfejlesztési, árvízbiztonsági és infrastrukturális fejlesztések megvalósítása az érintett 19 településen (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A térség elérhetőségének átfogó javítása (rövid és középtávú feladat)
- A Tisza hajózhatóságát szolgáló műszaki fejlesztések megvalósulása (rövid és középtávú feladat)
- Átfogó vidékfejlesztési programok kialakítása és megvalósítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Környezettudatos területhasználati módok kialakítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A VTT további ütemének kialakítása és megvalósítása (közép és hosszú távú feladat)

3.4.2. A megye északkeleti területeinek fejlesztése

A Tisza-tó olyan több funkciójú terület, amely jövőbeni hasznosítása megalapozhatja a közeli és tágabb környezetében lévő belső periféria fejlődését. A Tisza-tó és térségének fejlesztése a megyék közötti együttműködés megnyilvánulása is. A tó térségében a legkiemelkedőbbek a lehetőségek a turizmus adottságainak kihasználásra. Karcag város kistérségi központ szerepének, térszervező erejének növelése, innovációs és tökevonó képességének erősítése a hosszú távú, kiegyenlített fejlődés egyik kulcs tényezője.

A megye északkeleti részén, a Tisza, a Hortobágy és a 4. számú főút határolta belső periféria központjában található a Kunmadaras és Térsége Vállalkozási Övezet. A vállalkozási övezet alapításakor a cél a periférikus helyzetű elmaradott térség fejlődésének segítése volt. A térség gazdasági-társadalmi felzárkózása eddig nem következett be. A repülőtér felszereltsége, a kapcsolódó infrastruktúrák kiépültsége ugyanakkor lehetővé teszik, hogy a térség gazdaságfejlesztésének kiindulópontjává váljon, amelyhez jelentős kormányzati segítség szükséges. A térséget ezért fenntartható fejlődési pályára kell állítani.

E célok megvalósítása érdekében szükséges:

- Ipari parkok kialakítása, betelepítése valamint a repülőtér gazdasági hasznosítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A térség infrastrukturális fejlesztésének és jobb elérhetőségének biztosítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A mezőgazdaság átfogó fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)

- A Tisza-tó térsége lakossága életminőségének javítása, foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A tó és háttértelepülései kapcsolatrendszerének bővítése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az idegenforgalom távlati fejlesztési kereteinek meghatározása, a fogadókészség javítása, erőteljesebb marketingtevékenység folytatása (rövid és középtávú feladat)
- A vállalkozások információellátását, szaktanácsadását, marketingtevékenységét koordináló intézményrendszer kialakítása (rövid és középtávú feladat)

3.4.3. A Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése

A megye gazdaságában a Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengely meghatározó szerepet tölt be, így gazdasági és társadalmi fejlettségéből adódóan alkalmas az innováció életre hívására, alkalmazására és továbbítására. A tengely - amely 5 kistérség, valamint 2 ipari háromszög közötti közvetlen összeköttetését biztosítja - fejlődése révén a centrumterületekből kiinduló pozitív gazdasági-társadalmi hatások a tágabb térségekbe is elérnek. Ennek értelmében a Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengely multiplikatív hatása által érintett jászberényi, szolnoki, törökszentmiklósi, mezőtúri és kunszentmártoni kistérségek összehangolt fejlesztését kell biztosítani.

Ezért szükséges:

- Szolnok és Jászberény gazdaságszervezésben betöltött regionális szerepének erősítése (rövid és középtávú feladat)
- Az öt kistérség kulcstelepülései gazdasági szervező erejének növelése, térségi kapcsolatainak erősítése (rövid és középtávú feladat)
- A közlekedési kapcsolatok javítása (rövid és középtávú feladat)
- Nagyüzemek, ipari parkok, beszállítók együttműködésének kialakítása, iparági, vállalati összefogások ösztönzése (rövid és középtávú feladat)
- Az innovációs és K+F tevékenységek támogatása (rövid és középtávú feladat)
- A felsőoktatás és a szakképzés területén a lehetséges együttműködések ösztönzése (rövid és középtávú feladat)
- A turisztikai lehetőségek feltárása és komplex hasznosítása (rövid és középtávú feladat)

3.4.4. A Szolnok-Karcag tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése

A megye gazdaságában a Szolnok-Karcag településsáv, mint a megye nyugati és keleti fele közötti összekötő tengelyként funkcionál. A tengely 3 kistérséget (szolnoki, törökszentmiklósi és karcagi) közrefogva további két térség, a Közép-Tiszavidék, valamint Mezőtúr irányába biztosít közvetlen közlekedési és gazdasági összeköttetést. A tengelyen elhelyezkedő települések, valamint a Kunhegyes, Mezőtúr, Túrkeve városok fejlődésének egyik mozgatórugója a térségek közötti innovatív fejlesztési lehetőségek, a közlekedési adottságok kiaknázása és összehangolása lehet. A térség gazdasági-társadalmi dinamizálásának hosszútávú alapját csak a térségi érdekeket figyelembe vevő együttműködés teremtheti meg, a térség gazdasági súlyának növelésén keresztül.

Ezért szükséges:

- A városok gazdaságszervezésben betöltött szerepének erősítése (rövid és középtávú feladat)
- Az M4-es megépítése a magyar-román országhatárig (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A 4. számú főút települési elkerülő szakaszainak megépítése (erősítve a Szolnok-Debrecen irányú kapcsolatot) (rövid és középtávú feladat)
- A 4. számú főút teherbírásának növelése (rövid és középtávú feladat)
- A 100. számú (Budapest-Szolnok-Nyíregyháza) vasúti fővonal rekonstrukciója (rövid és középtávú feladat)
- Transzitforgalomhoz kapcsolódó szolgáltatásfejlesztés (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- Az innovációs és K+F tevékenységek ösztönzése, tökevonóképeség erősítés (rövid és középtávú feladat)
- Nagyüzemek, ipari parkok, beszállítók együttműködésének kialakítása, gazdasági együttműködések ösztönzése, kihasználatlan ipari területek hasznosítása (rövid és középtávú feladat)
- A turisztikai lehetőségek hasznosítása és továbbfejlesztése (rövid és középtávú feladat)

3.4.5. A Körös-völgy fejlesztése

A Körös-völgy a megye egyik fontos természeti-ökológiai területe, amely egyedi táji- természeti adottságaival, kulturális értékeivel a megye egy sajátos térségét alkotja, és közvetlen kapcsolatot teremt Békés megyével. A természetvédelmi szempontok figyelembevétele, a területhasznosítás hosszú távú érdekek szerinti módosítása, a fokozott talajvédelem valamint a vízhiányos területek felszíni vízzel való ellátásának megoldása hozzájárulhat a Tiszazug és a mezőtúri kistérség adottságaihoz igazodó dinamikus gazdasági fejlődéshez.

Ennek megvalósításához az alábbiak szükségesek:

- A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztéséhez kapcsolódó beruházások megvalósítása (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A Körös-völgy ár- és belvízvédelmi rendszerének fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A közlekedési kapcsolatok fejlesztése (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A Bökényi duzzasztó rekonstrukciója, a Körös folyó hajózhatóvá tétele (rövid, közép- és hosszú távú feladat)
- A turisztikai együttműködések fejlesztése (rövid és középtávú feladat)

XI. A koncepció térségi vonatkozásai és a kistérségi fejlesztési javaslatok

A megyei területfejlesztési koncepció céljai és prioritásai alapvetően a megye egészét érintik. A kistérségek kapcsolódása a célrendszerhez összefoglalóan a következő:

Tevékenységek, programcsoportok	jászberényi	tiszafüredi	mezőtúri	kar-cagi	szolnoki	kunszentmártoni	t.szentmisklósi
1. Versenyképes megye							
1.1 Az elérhetőség fejlesztése							
1.1.1. Gyorsforgalmi úthálózat kiépítése	•			•	•	•	•
1.1.2. Főúthálózat fejlesztése, elkerülő utak építése	•	•	•	•	•	•	•
1.1.3. Vasúti fővonalak rekonstrukciója	•		•	•	•	•	•
1.1.4. Szolnok város közlekedési szerepének erősítése					•		
1.2. Meglévő adottságokra alapozott differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása							
1.2.1. Az ipari termelés bővítése és fejlesztése	•	•	•	•	•	•	•
1.2.2. A kis- és közepes vállalkozások tevékenységének erősítése	•	•	•	•	•	•	•
1.2.3. A gazdasági kooperáció, koordináció, intézmény- és eszközrendszerük fejlesztése	•	•	•	•	•	•	•
1.2.4. Logisztikai szolgáltatások fejlesztése	•				•		
1.3. Agrárfejlesztés							
1.3.1. Az agrárium jövedelemtermelő és piacképességének erősítése	•	•	•	•	•	•	•
1.3.2. Öntözésfejlesztés, a Jászság térségi többcélú vízgazdálkodási rendszer kiépítése	•			•			•
1.3.3. Agrár-környezetvédelmi tevékenységek támogatása	•	•	•	•	•	•	•
1.4. A tudásbázis erősítése							
1.4.1. A szaktudás piacképességének erősítése	•	•	•	•	•	•	•
1.4.2. A tudományos élet és a felsőfokú oktatás fejlesztése	•		•		•		
1.4.3. A társadalmi innováció fejlesztése	•	•	•	•	•	•	•
1.4.4. Az információs társadalom feltételeinek biztosítása, a megye infokommunikációs hálózatának fejlesztése	•	•	•	•	•	•	•
1.5. A turizmus fejlesztése							
1.5.1. Termálvízkészletre alapozott turizmusfejlesztés	•	•	•	•	•	•	•
1.5.2. A Tisza-tó turisztikai hasznosításának fokozása		•					
1.5.3. A Tisza és mellékfolyói turisztikai hasznosításának növelése	•	•	•		•	•	•
1.5.4. Ökoturizmus, falusi és agroturizmus fejlesztése	•	•	•	•	•	•	•
1.5.5. A turisztikai szálláshelyek minőségi és mennyiségi növelése	•	•	•	•	•	•	•
1.5.6. Turisztikai termékek és szolgáltatások körének bővítése	•	•	•	•	•	•	•
2. Lakható megye							
2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása							
2.1.1. Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, az ár- és belvízvédelmi biztonság növelése		•			•	•	
2.1.2. Táj- és természetvédelem	•	•	•	•	•	•	•
2.1.3. Erdősültség növelése	•	•	•	•	•	•	•
2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása							
2.2.1. A lakhatás körülményeinek javítása	•	•	•	•	•	•	•
2.2.2. Az egészséges ivóvíz teljes körű biztosítása	•	•	•	•	•	•	•
2.2.3. A korszerű szennyvízkezelés megvalósítása	•	•	•	•	•	•	•
2.2.4. A korszerű hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése	•	•	•	•	•	•	•
2.2.5. Az energetikai rendszerek modernizálása	•	•	•	•	•	•	•
2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása							
2.3.1. A hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása	•	•	•	•	•	•	•
2.3.2. Foglalkoztatási lehetőségek növelése	•	•	•	•	•	•	•
2.3.3. A cigányság helyzetének javítása	•	•	•	•	•	•	•

Tevékenységek, programcsoportok	jászberényi	tiszafüredi	mezőtúri	karcagi	szolnoki	kunszentmártoni	t.szentmiklósi
2.4. A népesség egészségi állapotának javítása							
2.4.1. Az egészségügyi ellátás komplex fejlesztése	•	•	•	•	•	•	•
2.4.2. Az egészséges életmód elterjesztése	•	•	•	•	•	•	•
3. Kiegyensúlyozott megye							
3.1. Vidékfejlesztés							
3.1.1. Vidéki infrastruktúra fejlesztése, javítása	•	•	•	•	•	•	•
3.1.2. Tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzés előmozdítása	•	•	•	•	•	•	•
3.1.3. Kulturális örökség védelme	•	•	•	•	•	•	•
3.1.4. Közösségi együttműködések, szolgáltatások fejlesztése	•	•	•	•	•	•	•
3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása							
3.2.1. Regionális és térségi együttműködések erősítése	•	•	•	•	•	•	•
3.2.2. A szolnoki agglomeráció kibontakozásának mozdítása					•		
3.2.3. Kistérségi, településközi társulások és programok támogatása	•	•	•	•	•	•	•
3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése							
3.3.1. A térszerkezet átforgalmazását és a települések összeköttetését segítő közlekedésfejlesztés	•	•	•	•	•	•	•
3.3.2. A térségi központok erősítése	•	•			•		•
3.3.3. Az elmaradott térségek fejlődési lehetőségeinek előmozdítása		•				•	
3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése							
3.4.1. A Tisza-mente térségének kiemelt fejlesztése		•			•	•	
3.4.2. A megye északkeleti területeinek fejlesztése		•		•			
3.4.3. A Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése	•		•		•	•	•
3.4.4. A Szolnok-Karcag tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése				•	•		•
3.4.5. A Körös-völgy fejlesztése			•			•	

Az egyes kistérségek fejlesztési céljai és feladatai az alábbiak szerint összegezhetők:

XI. 1. Jászberényi kistérség

A Jászságot földrajzi adottságai, táji és kistérségi egysége, kultúrtörténeti értékei és az önszerveződés hagyományai jól elkülönítik. Gazdasági potenciálja révén kedvező adottságokkal rendelkezik a hosszú távon versenyképes és kiegyenlített fejlődést tekintve. Ennek feltétele a gazdasági dinamizmus kiterjesztése a kistérség egészére, a térségi egyenlőtlenségek csökkentése és a még meglévő infrastrukturális hiányok felszámolása.

A térség jövőképe a következő: **A fejlődés dinamizmusának biztosítása a belső együttműködésen keresztül.**

Ennek megvalósulása érdekében az alábbi fejlesztési feladatok emelhetők ki:

1. Versenyképes megye

1.1. Az elérhetőség fejlesztése

- Az M3-as autópályával való közvetlen összeköttetések megvalósítása
- Az M8-as gyorsforgalmi út fejlesztése
- A Nagykunság és a Jászság összeköttetésének megteremtése
- A főúthálózat rekonstrukciója, települési elkerülő szakaszok megépítése
- A 82. számú (Hatvan-Szolnok) vasútvonal rekonstrukciója

1.2. Differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

- Ipari parkok és ipari területek összehangolt fejlesztése
- Beszállítói hálózatok fejlesztése
- Termékfeldolgozás fejlesztése és bővítése

1.3. Agrárfejlesztés

- Jászsági főcsatorna megvalósítása
- Agrár-környezetvédelmi tevékenységek ösztönzése
- Élelmiszeripar fejlesztése, térségi zöldségvertikumok kialakítása
- Erdőtelepítési programok, tájkonform termelési módszerek hasznosítása

1.4. A tudásbázis erősítése

- Felsőfokú oktatás fejlesztése Jászberényben
- A gazdaság szükségleteinek és igényeinek megfelelő (szak)képzési rendszer kialakítása
- Közoktatási intézmények fejlesztése
- Információs és telekommunikációs hálózatok fejlesztése

1.5. A turizmus fejlesztése

- Termál- és gyógyfürdők fejlesztése
- Szálláshelyek bővítése és fejlesztése
- Idegenforgalmi attrakciók, szolgáltatások és termékek fejlesztése
- Falusi turizmus fejlesztése

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- Zagyva-Tarna völgyének komplex fejlesztése
- Belvízvédelmi hálózatok fejlesztése, külterületi vízrendezés
- Erdősítés a kedvezőtlen adottságú területeken
- Jászsági Tájvédelmi Körzet létrehozása

2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása

- A hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele, a bezárt települési hulladéklerakók rekultivációja, az állati hullák elhelyezésének megoldása
- Ivóvízminőség-javítás és hálózatrekonstrukció
- Szennyvízhálózat kiépítése, szennyvíztisztítók korszerűsítése
- Telekommunikációs hálózatok, térfigyelő rendszerek bővítése
- Alternatív és megújuló energia hasznosításának elterjesztése
- Belterületi úthálózat teljes körű kiépítése

2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása

- Szociális alap- és szakellátás fejlesztése
- A cigányság lakás- és életkörülményeinek fejlesztése, foglalkoztatási lehetőségük bővítése

2.4. A népesség egészségi állapotának javítása

- Egészségügyi intézmények fejlesztése és felújítása
- Térségi egészségvédelmi (diagnosztika, szűrés) központ(ok) kialakítása
- Sportlétesítmények építése, fejlesztése

3. Kiegészítő megye

3.1. Vidékfejlesztés

- Településrészek rehabilitációja (épületek, parkolók, zöldfelületek, játszóterek)
- Építészeti- és kulturális örökség védelme
- A külterületi infrastruktúra fejlesztése

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- A szomszédos kistérségekkel, megyékkel való együttműködés erősítése
- A kistérségi társulás feladatrendszerének bővítése

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- Alsóbbrendű úthálózat fejlesztése, összekötő utak kiépítése
- A tömegközlekedés szolgáltatási színvonalának emelése
- Egyes települések várossá válásának elősegítése
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- Jászberény regionális szervező szerepének erősítése
- A Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengely, mint térségi együttműködési forma kapcsolatrendszerének kiterjesztése

XI. 2. Karcagi kistérség

A Nagykunság a megye és az Alföld egyik legkarakterisztikusabb területe. A nagyhatárú, városias jellegű települések fejlett infrastruktúrával rendelkeznek, gazdasági és innovációs potenciáljuk azonban még nem elég fejlett. Az adottságok alapján fejlődésüket elősegítheti a városiasabbá válásuk és a térségi együttműködés, munkamegosztás erősítése.

A térség jövőképe a következő: **Kiegyensúlyozottan fejlődő városias térség.**

Ennek megvalósulása érdekében az alábbi fejlesztési feladatok emelhetők ki:

1. Versenyképes megye

1.1 Az elérhetőség fejlesztése

- A térség elérhetőségének javítása a 4. számú főút fejlesztésével és az M4-es gyorsforgalmi út megvalósításával
- A kunmadarasi repülőtér elérhetőségének javítása
- A Nagykunság és a Jászság közvetlen összeköttetésének megteremtése
- A főúthálózat rekonstrukciója
- A 100. számú (Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza) vasútvonal rekonstrukciója

1.2. Differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

- A meglévő ipari park és iparterületek fejlesztése, inkubátorházak kialakítása, a térségi gazdasági kooperáció ösztönzése
- A vállalkozási kultúra általános fejlesztése, komplex befektetés-ösztönzési tevékenység megvalósítása
- A kunmadarasi repülőtér gazdasági hasznosítása

1.3. Agrárfejlesztés

- A földhasználat racionalizálása, a jó minőségű termőföldek koncentrált hasznosítása
- Az élelmiszeripar és a tradicionális rizsággazat fejlesztése
- A meglévő öntözőkapacitások rekonstrukciója
- Erdőtelepítési programok, tájkonform termelési módszerek hasznosítása

1.4. A tudásbázis erősítése

- A térség középfokú oktatási és szakképző intézményei képzési feltételeinek fejlesztése és tevékenységük összehangolása
- A társadalmi innováció fejlesztése a kulturális örökség megőrzésén keresztül
- A telekommunikációs kapcsolatok fejlesztése
- Közösségi informatikai helyek bővítése

1.5. A turizmus fejlesztése

- A termál- és gyógyturizmus összehangolt fejlesztése
- Az ökoturizmus feltételeinek megteremtése

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- Komplex bel- és külterületi vízrendezés megvalósítása
- Mezőgazdasági területek erdősítése

2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása

- Az egészséges ivóvízellátás biztosítása
- Szennyvízhálózat, -tisztítás továbbfejlesztése

- A hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele, a bezárt települési hulladéklerakók rekultivációja, az állati hullák elhelyezésének megoldása
- Alternatív és megújuló energia hasznosításának elterjesztése
- Belterületi úthálózat teljes körű kiépítése

2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása

- A térségi feladatokat ellátó szociális és gyermekvédelmi rendszer fejlesztése
- Roma integrációs programok kialakítása, cigánytelepek felszámolása
- A cigányság lakás- és életkörülményeinek fejlesztése, foglalkoztatási lehetőségük bővítése

2.4. A népesség egészségi állapotának javítása

- Az egészségügyi intézményrendszer korszerűsítése és szakmai kapcsolatainak fejlesztése
- Sportlétesítmények építése, fejlesztése

3. Kiegyensúlyozott megye

3.1. Vidékfejlesztés

- A településközpontok rekonstrukciója, a lakóövezetektől a termelési célú telephelyek kitelepítése
- A külterületi infrastruktúra fejlesztése
- Építészeti- és kulturális örökség védelme

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- A kistérség regionális szerepének erősítése
- Az együttműködések erősítése a szomszédos megyékkel, térségekkel

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- A települések közötti összeköttetések fejlesztése, az alsóbbrendű úthálózat átfogó fejlesztése
- A városokban az üzleti infrastruktúra, valamint a közigazgatási, a pénzügyi, a lakossági szolgáltatások és a kereskedelem fejlesztése
- A középszintű feladatok ellátásában a lehetséges funkciómegosztás fejlesztése
- Egyes települések várossá válásának elősegítése
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- A Kunmadaras és Térsége Vállalkozási Övezet továbbfejlesztése
- A megye északkeleti felének kiemelt fejlesztése
- A Szolnok-Karcag tengely fejlesztése

XI. 3. Kunszentmártoni kistérség

A Tiszazug hagyományai és táji egysége révén jól elkülönül környezetétől, amelynél tradicionálisan fejletlenebb. A több megye által határolt elmaradott periférikus térség fekvéséből adódóan szoros kapcsolatot alakított ki a környező vonzasközpontokkal, ami a további fejlődés egyik fontos tényezője lehet. Az előregedő, hátrányos helyzetben lévő agrártérség jövőjét azonban elsősorban a gazdasági-társadalmi felzárkóztatás gyorsasága, koncentráltasága és összehangoltsága határozza meg.

A térség jövőképe a következő: **Megyék közötti együttműködés a felzárkózás szolgálatában.**

Ennek megvalósulása érdekében az alábbi fejlesztési feladatok emelhetők ki:

1. Versenyképes megye

1.2. Az elérhetőség fejlesztése

- Az M44-es gyorsforgalmi út megvalósítása
- A 44-es számú főút fejlesztése
- A főúthálózat rekonstrukciója
- A 130. számú (Szolnok-Makó) vasútvonal fejlesztése

1.2. Differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

- A térség ipari parkjának és ipari területeinek fejlesztése, komplex gazdaságélénkítési program indítása
- A szomszéd térségekkel való együttműködés fejlesztése, befektetők ösztönzése
- Elhagyott telephelyek hasznosítása
- A kis- és közepes vállalkozások átfogó segítése és együttműködésük szervezeti kereteinek kialakítása

1.3. Agrárfejlesztés

- Az élelmiszerek feldolgozottságának növelése
- A térségi zöldség, gyümölcs és szőlészeti-borászati vertikumok kialakítása, gabonatermesztés alternatíváinak támogatása
- Agrár-környezetvédelem, erdőtelepítési programok, tájkonform termelési módszerek hasznosítása

1.4. A tudásbázis erősítése

- A szakképzés feltételeinek korszerűsítése, a felnőttképzés fejlesztése, átképzések támogatása, a piaci igényekhez való igazítása
- Tehetséges fiatalok továbbtanulásának és diplomások letelepedésének ösztönzése
- A kulturális örökség és a közműveltség megőrzése és emelése
- Az alsó fokú oktatás teljes körű biztosítása minden településen
- Teleházak, kistérségi adatátviteli hálózatok és helyi kábeltelevíziós hálózatok megvalósítása

1.5. A turizmus fejlesztése

- Az idegenforgalom tájkonform fejlesztése
- A termál- és gyógyturizmus fejlesztése
- Komplex turisztikai termékek, programok kidolgozása

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- Az árvízvédelem korszerűsítése, fejlesztése
- A bökényi duzzasztó rekonstrukciója

- A holtágak komplex hasznosítása
 - Bel- és külterületi vízrendezés
 - Kedvezőtlen adottságú területek erdősítése
- 2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása
- Az egészséges ivóvízellátás biztosítása
 - A szennyvízkezelés megoldása minden településen, a tisztítókapacitás bővítése
 - A hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele, a bezárt települési hulladéklerakók rekultivációja, az állati hullák elhelyezésének megoldása
 - A megújuló és alternatív energiák hasznosításának elterjesztése
 - A belterületi úthálózat teljes körű kiépítése
- 2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása
- Tartós munkanélküliek, súlyos válsághelyzetbe került családok, csoportok ágazatközi összefogással történő megsegítése
 - Hátránykompenzációs intézkedéscsomag kidolgozása és megvalósítása
 - Az alapfokú szociális infrastruktúra biztosítása minden településen
- 2.4. A népesség egészségi állapotának javítása
- Az egészségügyi ellátórendszer térségi jellegű fejlesztése, szakorvosi ellátás fejlesztése
 - Sportlétesítmények fejlesztése, építése

3. Kiegyensúlyozott megye

3.1. Vidékfejlesztés

- Településközpontok rekonstrukciója
- Építészeti- és kulturális örökség védelme
- A külterületi infrastruktúra fejlesztése

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- A szomszéd megyékkel, térségekkel gazdasági és ellátási együttműködési formák általános, tervszerű fejlesztése
- Kistérségi intézményrendszer létrehozása
- Közösségfejlesztés, partnerség és helyi összefogás ösztönzése

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- Alsóbbrendű úthálózat átfogó fejlesztése, burkolatának erősítése, összekötő utak kiépítése
- Kunszentmárton és Tiszaföldvár városi és ellátó funkcióinak erősítése, foglalkoztatási központ jellegük bővítése
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- A térség kiemelt fejlesztési területként való kezelése megyei, regionális és országos szinten
- A szolnoki és jászberényi kistérségekkel, illetve a szomszéd megyékkel, térségekkel a gazdasági kapcsolat, együttműködés erősítése
- A Körös-völgy és a Tisza-mente összehangolt fejlesztése

XI. 4. Mezőtúri kistérség

A megye legfiatalabb kistérsége, Mezőtúr ellátó és szolgáltató funkcióira települt, ugyanakkor a térség nehéz megközelíthetősége a felzárkózás gátját képezheti. A kistérség települései közötti kapcsolat, munkamegosztás, egyben a gazdasági fejlődés gátló tényezője a települési összeköttetés hiánya. Kedvező természeti adottságai, turisztikai lehetőségeinek kihasználására sarkalhatják. A kistérség átfogó fejlesztését a gazdasági innovatív eszközökben rejlő lehetőségek kiaknázása és az ezt szolgáló humán képzési háttér megteremtése szolgálhatja.

A térség jövőképe a következő: **Kiegyensúlyozott, együttműködő, élhető kistérség**

Ennek megvalósulása érdekében az alábbi fejlesztési feladatok emelhetők ki:

1. Versenyképes megye

1.3. Az elérhetőség fejlesztése

- Új főúthálózati kapcsolatok létesítése, Békés-megyei összeköttetés fejlesztése
- A főúthálózat rekonstrukciója
- A 120. számú (Szolnok-Mezőtúr-Békéscsaba) vasútvonal rekonstrukciója

1.2. Differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

- Mezőtúri ipari park fejlesztése, iparterületek hasznosítása
- Vállalkozói potenciál erősítése, a kis- és középvállalkozások megerősítése
- Kihasztnátlan ingatlanok gazdasági hasznosítása

1.3. Agrárfejlesztés

- Az agrárágazat technológiai fejlesztése és a minőségi feltételek megteremtése
- Termelői csoportok és integrációk létrehozása
- A rizstermesztés feltételeinek javítása
- Erdőtelepítési programok, tájkonform termelési módszerek hasznosítása

1.4. A tudásbázis erősítése

- Humán intézmények infrastruktúrájának fejlesztése
- A mezőtúri főiskolai képzés tartalmának és szerkezetének fejlesztése
- Térségi Integrált Szakképzési Központ fejlesztése, a térség adottságaihoz igazodó képzési formák kialakítása

1.1. A turizmus fejlesztése

- Az egészség- és gyógyturizmus fejlesztése
- Aktív turizmus fejlesztése
- Kulturális turizmus fejlesztése
- Berettyó-Körös turisztikai tengely létrehozása

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- Vizes élőhelyek védelme és hasznosítása, vízkár elhárítás
- Vízfolyások és holtágak rehabilitációja
- Bel- és külterületi vízrendezés
- Mezőgazdasági területek erdősítése

2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása

- Egészséges ivóvíz ellátás biztosítása, a vízminőség javítása
- Szennyvízelvezetés és -tisztítás biztosítása minden településen

- A hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele, a bezárt települési hulladéklerakók rekultivációja, az állati hullák elhelyezésének megoldása
 - Alternatív és megújuló energia hasznosításának elterjesztése
 - Belterületi úthálózat teljes körű kiépítése
- 2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása
- Roma program kidolgozása
 - Térségi intézményrendszer fejlesztése
- 2.4. A népesség egészségi állapotának javítása
- Kórházi ellátás bővítése és fejlesztése
 - Kistérségi egészségügyi centrum létrehozása
 - Sportlétesítmények fejlesztése, építése

3. Kiegyensúlyozott megye

3.1. Vidékfejlesztés

- A külterületi infrastruktúra fejlesztése
- Település-rehabilitáció és településkép javítása
- Építészeti- és kulturális örökség védelme
- Népi, kézműves hagyományok fejlesztése

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- Térségi együttműködések erősítése a szomszédos kistérségekkel megyén belül és megyén kívül

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- Az alsórendű úthálózat átfogó fejlesztése, burkolatának erősítése, összekötőutak építése
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- A szolnoki és jászberényi kistérségekkel a gazdasági együttműködés erősítése
- A Körös-völgy összehangolt fejlesztése

XI. 5. Szolnoki kistérség

A kistérség jövőbeni lehetőségeit elsősorban Szolnok társadalmi, gazdasági szerepe és szűkebb környezetével való együttműködése határozza meg. A megyeszékhely, mint ipari, kereskedelmi, közlekedési szolgáltató központ nemcsak szűkebb térségében, hanem a megye egésze fejlődésének előmozdításában kiemelkedő szerepet játszhat. Hosszú távon fejlődési súlyponttá válása érdekében gyorsforgalmi elérhetőségét, regionális szerepkörét és agglomerációjával, kistérségével való együttműködését kell erősítenie a különféle településcsoportos együttműködések fokozása mellett.

A térség jövőképe a következő: **Fejlett nagyvárossal szervesen együttélő kistérség.**

Ennek megvalósulása érdekében az alábbi fejlesztési feladatok emelhetők ki:

1. Versenyképes megye

1.1. Az elérhetőség fejlesztése

- Szolnok elérhetőségének fejlesztése az M4-es, M8-as gyorsforgalmi utak és az északi autópályahíd kiépítésével,
- A főúthálózat rekonstrukciója, a szomszédos megyeszékhelyek megközelíthetőségének elősegítése
- A vasúthálózat rekonstrukciója (82., 100., 120. és 130. számú vasúti fővonalak)
- A szolnoki repülőtér polgári hasznosítása

1.2. Differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

- Szolnoki logisztikai központ továbbfejlesztése, logisztikai tevékenységek összehangolása, agárlogisztikai tevékenység fejlesztése
- Ipari területek, ipari ingatlanok hasznosítása
- A kistérség ipari parkjai fejlődésének dinamizálása, beszállítói hálózatok és inkubátorházak létesítése

1.3. Agrárfejlesztés

- A térség mezőgazdaságának átfogó fejlesztése tájfenntartó tevékenységekkel
- Az élelmiszer-feldolgozás differenciált ösztönzése, hűtő, tároló kapacitások létesítése
- Erdőtelepítési programok, tájkonform termelési módszerek hasznosítása

1.4. A tudásbázis erősítése

- Iskolarekonstrukciós program, a szakképzés feltételeinek korszerűsítése, a felnőttképzési formák bővítése
- A Szolnoki Főiskola országos súlyának növelése, a főiskolai campus kiépítése
- A társadalmi innováció előmozdítása
- Teleházak, közösségi elérhetőségi helyek, kistérségi adatátviteli hálózatok és kábeltelevíziós hálózatok létrehozása
- Elektronikus szolgáltatások fejlesztése, intelligens kistérségi program megvalósítása

1.5. A turizmus fejlesztése

- A termál- és gyógyturizmus fejlesztése, a kolopi gyógyiszap hasznosítása
- A Tisza folyó idegenforgalmi hasznosításának erősítése
- A falusi turizmus fejlesztése

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- Holtágak rehabilitációja
- Bel- és külterületi vízrendezés

- A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztésében foglaltak megvalósítása
 - Mezőgazdasági területek erdősítése
- 2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása
- Az egészséges ivóvízellátás feltételeinek biztosítása
 - Alternatív és megújuló energiák hasznosításának elterjesztése
 - Szennyvízhálózat, -tisztítás továbbfejlesztése
 - A hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele, a bezárt települési hulladéklerakók rekultivációja, az állati hullák elhelyezésének megoldása
 - Belterületi úthálózat teljes körű kiépítése
 - Panelházrekonstrukciós program elindítása
- 2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása
- A térségi feladatokat ellátó szociális és gyermekvédelmi rendszer fejlesztése
- 2.4. A népesség egészségi állapotának javítása
- A megyeszékhely egészségügyi és szociális intézményei funkcióinak bővítése, a kistépelülések egészségügyi ellátásának kistérségi együttműködés keretén belüli biztosítása
 - Sportlétesítmények építése, fejlesztése

3. Kiegyensúlyozott megye

3.1. Vidékfejlesztés

- A lakóövezetekből a termelési célú telephelyek kitelepítése
- A településközpontok rekonstrukciója, a lakáshiány felszámolása
- Építészeti- és kulturális örökség védelme
- A külterületi infrastruktúra fejlesztése

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- A szolnoki agglomeráció összehangolt fejlesztése
- A kistérségen belül kialakult településcsoportos együttműködési formák bővítése

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- Alsóbbrendű úthálózat átfogó fejlesztése, burkolatának erősítése, összekötő utak kiépítése
- Észak-déli közúti kapcsolat fejlesztése a települési elkerülőutak megvalósításával
- Szolnok tömegközlekedésének fejlesztése
- Szolnokon a keleti Tisza-híd építése
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése
- Az alapellátás teljes körű kialakítása az elmaradott kistépelüléseken
- Szolnok regionális szerepkörének erősítése
- Egyes települések várossá válásának elősegítése

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- A Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengely adta térségi együttműködések létrehozása
- Szolnoktól távolabb eső kistépelülések kiemelt fejlesztése
- A Tisza-mente kiemelt fejlesztése

XI. 6. Tiszafüredi kistérség

A Tisza, a Hortobágy és a 4. számú főút által határolt belső periféria a megye legellentmondásosabb kistérsége. A kedvező idegenforgalmi adottságok ellenére a gazdasági-társadalmi változások hatásai még csak kismértékben jelentkeznek. A térségi központok fejletlensége, az infrastrukturális hiányok, a növekvő arányú cigány kisebbség és a kedvezőtlen közlekedési helyzet egyaránt okai a magas munkanélküliségnek és az elmaradottságnak. A térség leszakadásának megállítása és a felzárkózásának megkezdése átfogó és önálló feladatot jelent megyén belül.

A térség jövőképe a következő: **Az elmaradottság felszámolása az adottságokra alapozó kiemelt fejlesztéssel.**

Ennek megvalósulása érdekében az alábbi fejlesztési feladatok emelhetők ki:

1. Versenyképes megye

1.1. Elérhetőség fejlesztése

- Az M3-as autópálya és a Tisza-tó megközelíthetőségének javítása
- A Nagykovács-Újfehértó közötti összeköttetés kiépítése
- 34. sz. főút fejlesztése, észak-déli új főközlekedési irány kialakítása új Tisza híd építésével
- A főúthálózat rekonstrukciója, mellékutak felújítása
- A vasúthálózat korszerűsítése

1.2. Differenciált gazdaságfejlesztés előremozdítása

- Iparterületek kialakítása, úttal történő feltárása
- Feldolgozó kapacitások növelése
- Részvétel ágazati és horizontális beszállítói programokban
- Inkubátorházak fejlesztése

1.3. Agrárfejlesztés

- Földhasználat racionalizálása, tájkonform termelési módszerek kialakítása
- Agrár-környezetvédelmi projektek indítása, elsősorban a VTT által érintett területeken
- Zöltség- és gyümölcsvertikumok, termékpályás szövetkezetek kialakítása
- Öntözőkapacitások fejlesztése
- Erdőtelepítési programok, tájkonform termelési módszerek hasznosítása

1.4. A tudásbázis erősítése

- Alsó és középfokú oktatási struktúra fejlesztése
- Közép- és felsőfokú szakképzési kínálat bővítése
- Információs társadalom fejlesztése
- Tehetséges fiatalok továbbtanulásának és a diplomás fiatalok letelepedésének ösztönzése
- Kulturális kínálat bővítése

1.5. A turizmus fejlesztése

- A Tisza-tó és a környező települések összehangolt fejlesztése
- Termál-, wellness- és gyógy idegenforgalmi fejlesztések
- Ökoturizmus fejlesztés, a turisztikai célú hajózás fejlesztése
- Falusi turizmus kapacitásának növelése
- Idegenforgalmi kiszolgáló létesítmények létrehozása, modernizálása

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztésének megvalósítása

- Az elhagyott lerakók rekultivációja
 - Bel -, és külterületi belvízrendszerek fejlesztése
 - Mezőgazdasági területek erdősítése
 - Katasztrófavédelem fejlesztése
- 2.2. Az infrastrukturális felzárkóztatás folytatása
- A hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele, a bezárt települési hulladéklerakók rekultivációja, az állati hullák elhelyezésének megoldása
 - Egészséges ivóvíz teljes körű biztosítása
 - Szennyvízkezelés biztosítása minden településen
 - Alternatív és megújuló energia hasznosításának elterjesztése
 - Belterületi úthálózat teljes körű kiépítése
- 2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása
- A civil szféra fokozottabb szerepvállalásának biztosítása, közösségfejlesztés
 - Szociális bérlakás-építési program kialakítása
 - A még hiányzó szociális intézmények megteremtése
 - Szociális földprogram kialakítása
 - Cigánytelepek felszámolása, rehabilitációja, roma program indítása
- 2.4. A népesség egészségi állapotának javítása
- Egészségügyi ellátás fejlesztése
 - Az egészséges életmód elterjesztése
 - Sportlétesítmények építése, fejlesztése

3. Kiegyensúlyozott megye

3. 1. Vidékfejlesztés

- Környezetgazdálkodás ösztönzése
- Településkép javítása, épített környezet védelme, megújítása
- Építészeti- és kulturális örökség védelme
- Vidékfejlesztési centrum létrehozása
- A külterületi infrastruktúra fejlesztése

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- Az alap- és középfokú ellátás térségen belüli funkciómegosztása, települési ellátó funkciók bővítése
- Térségi intézményrendszer fejlesztése
- Kistérségi kommunikáció megteremtése
- Szomszédos megyékkel, térségekkel való együttműködések fokozása

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- Az alsórendű úthálózat átfogó fejlesztése, burkolatának erősítése
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése
- Tiszafüred és Kunhegyes városi és ellátó funkcióinak erősítése

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- Kunmadaras és Térsége Vállalkozási Övezet továbbfejlesztése
- A Tisza-tó térsége átfogó fejlesztése
- A Tisza-mente kiemelt fejlesztése
- A megye északkeleti felének fejlesztése

XI. 7. Törökszentmiklósi kistérség

A kistérség a megyeszékhely közelségéből, a térségi központ meghatározó jellegéből, a megyén belüli központi fekvéséből és átlagosnak tekinthető jellemzőiből adódóan sajátos helyzetben van. Szolnok szerepe lehetőséget és függőséget is jelent. A térségen belüli együttműködésre alapozva a problémák a centrális helyzet adta előnyök hasznosításával viszonylag gyorsan kezelhetők.

A térség jövőképe a következő: **Dinamizálódó kistérség a Tiszántúl kapujában.**

Ennek megvalósulása érdekében az alábbi fejlesztési feladatok emelhetők ki:

1. Versenyképes megye

1.1. Az elérhetőség fejlesztése

- Az M4-es gyorsforgalmi megépítése
- A főúthálózat rekonstrukciója
- A 100. számú (Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza) vasútvonal rekonstrukciója

1.2. Differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása

- Az ipari park fejlesztése, az ipari parkhoz kapcsolódva beszállító hálózatok, klaszterek és inkubátorházak létesítése
- Kihasztnátlan iparterületek hasznosítása
- A tranzitforgalomhoz kapcsolódó kereskedelem és szolgáltatások fejlesztése
- Termékszerkezet módosítása, ipari szolgáltatások fejlesztése

1.3. Agrárfejlesztés

- Erdőtelepítési programok, tájkonform termelési módszerek hasznosítása
- Az élelmiszeripari kapacitások rekonstrukciója, bővítése
- Termékpályás szövetkezetek kialakítása
- A meglévő öntöző-kapacitások hasznosítása
- Biotermékek előállításának, feldolgozottságának növelése

1.4. A tudásbázis erősítése

- Az alap- közép-, valamint a szakoktatás feltételrendszerének javítása
- Tehetséges fiatalok továbbtanulásának, diplomások letelepedésének ösztönzése
- Teleházak, kistérségi adatátviteli hálózat és helyi kábeltelevízió létesítése
- Át- továbbképző központ kialakítása az agrár-élelmiszeripar számára

1.5. A turizmus fejlesztése

- Természetbarát turisztikai formák fejlesztése
- A turisztikai kínálat és termékek átfogó fejlesztése
- Gyógyturizmus átfogó fejlesztése

2. Lakható megye

2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása

- A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztésének megvalósítása
- Holtágak rehabilitációja, hasznosítása
- Mezőgazdasági területek erdősítése

2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása

- Egészséges ivóvízellátás feltételeinek biztosítása
- A hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele, a bezárt települési lerakók rekultivációja és az állati hullák elhelyezésének megoldása

- Valamennyi településen a szennyvízkezelés biztosítása
 - Bel- és külterületi vízrendezés biztosítása
 - A lakóövezetekből a termelési célú telephelyek kitelepítése
 - Belterületi úthálózat teljes körű kiépítése
 - Alternatív és megújuló energia hasznosításának elterjesztése
- 2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása
- A térségi feladatokat ellátó szociális és gyermekvédelmi rendszer fejlesztése, bővítése
 - Tartós munkanélküliek, súlyos válsághelyzetbe került családok, csoportok ágazatközi összefogással megvalósuló segítése
 - A cigányság lakás- és életkörülményeinek fejlesztése, foglalkoztatási lehetőségük bővítése
 - Nyugdíjas benntlakásos intézmények fejlesztése
- 2.4. A népesség egészségi állapotának javítása
- Az egészségügyi ellátás korszerűsítése, új ellátási formák térségen belüli biztosítása
 - Sportlétesítmények építése, korszerűsítése

3. Kiegészítő megye

3.1. Vidékfejlesztés

- Településközpontok rekonstrukciója, zöldterületek növelése
- Építészeti- és kulturális örökség védelme
- A külterületi infrastruktúra fejlesztése

3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása

- Törökszentmiklós városi funkcióinak bővítése és a középszintű feladatok ellátásában térségi funkciómegosztás kialakítása egyes települések várossá válása érdekében
- A térségi intézményrendszer létrehozása

3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

- Összekötő és elkerülő utak építése és a zsáktelepülések elérhetőségének javítása
- Az alsórendű úthálózat átfogó fejlesztése, burkolatának erősítése
- Kerékpárút-hálózat fejlesztése
- Egyes települések várossá válásának elősegítése

3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése

- A szolnoki és jászberényi kistérségekkel való gazdasági együttműködés erősítése
- A Tisza-mente kiemelt fejlesztése
- A Szolnok-Karcag tengely fejlesztése

XII. A koncepció megvalósításában érintettek

A koncepció megvalósítása csak a területfejlesztés valamennyi szereplőjének összefogásával biztosítható. A célok és a megvalósításában érintett szintek, továbbá a társadalmi-gazdasági szférák kapcsolatrendszere a következő:

Tevékenységek, programcsoportok	Országos	Regio-nális	Megyei	Kis-térsgégi	Vállalko-zói	Civil
1. Versenyképes megye						
1.1 Az elérhetőség fejlesztése						
1.1.1. Gyorsforgalmi úthálózat kiépítése	•	•	•			
1.1.2. Főúthálózat fejlesztése, elkerülő utak építése		•	•	•		
1.1.3. Vasúti fővonalak rekonstrukciója	•	•	•			
1.1.4. Szolnoki repülőtér fejlesztése		•	•	•	•	
1.2. Meglévő adottságokra alapozott differenciált gazdaságfejlesztés előmozdítása						
1.2.1. Az ipari termelés bővítése és fejlesztése	•	•	•		•	
1.2.2. A kis- és közepes vállalkozások tevékenységének erősítése	•	•	•	•	•	•
1.2.3. A gazdasági kooperáció, koordináció, intézmény- és eszközrendszerük fejlesztése	•	•	•	•	•	
1.2.4. Logisztikai szolgáltatások fejlesztése		•	•	•	•	
1.3. Agrárfejlesztés						
1.3.1. Az agrárium jövedelemtermelő és piacképességének erősítése	•	•	•	•	•	
1.3.2. Öntözésfejlesztés, a Jászság térségi többcélú vízgazdálkodási rendszer kiépítése	•	•	•		•	
1.3.3. Agrár-környezetvédelmi tevékenységek támogatása	•	•	•	•	•	
1.4. A tudásbázis erősítése						
1.4.1. A szaktudás piacképességének erősítése	•	•	•	•	•	•
1.4.2. A tudományos élet és a felsőfokú oktatás fejlesztése	•	•	•			
1.4.3. A társadalmi innováció fejlesztése	•	•	•	•	•	•
1.4.4. Az információs társadalom feltételeinek biztosítása, a megye infokommunikációs hálózatának fejlesztése	•	•	•	•	•	•
1.5. A turizmus fejlesztése						
1.5.1. Termálvízkészletre alapozott turizmusfejlesztés	•	•	•	•	•	
1.5.2. A Tisza-tó turisztikai hasznosításának fokozása		•	•	•	•	
1.5.3. A Tisza és mellékfolyói turisztikai hasznosításának növelése		•	•	•	•	
1.5.4. Ökoturizmus, falusi és agroturizmus fejlesztése		•	•	•	•	
1.5.5. A turisztikai szálláshelyek minőségi és mennyiségi növelése		•	•	•	•	
1.5.6. Turisztikai termékek és szolgáltatások körének bővítése		•	•	•	•	
2. Lakható megye						
2.1. Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása						
2.1.1. Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, az ár- és belvízvédelmi biztonság növelése	•	•	•	•		
2.1.2. Táj- és természetvédelem	•	•	•	•	•	•
2.1.3. Erdősültség növelése	•	•	•	•	•	
2.2. Az infrastrukturális felzárkózás folytatása						
2.2.1. A lakhatás körülményeinek javítása	•	•	•	•		
2.2.2. Az egészséges ivóvíz teljes körű biztosítása	•	•	•	•		
2.2.3. A korszerű szennyvízkezelés megvalósítása	•	•	•	•		
2.2.4. A korszerű hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése	•	•	•	•		
2.2.5. Az energetikai rendszerek modernizálása	•	•	•		•	
2.3. Szolidáris társadalmi törekvések támogatása						
2.3.1. A hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása	•	•	•	•		•
2.3.2. Foglalkoztatási lehetőségek növelése	•	•	•	•	•	•
2.3.3. A cigányság helyzetének javítása	•	•	•	•		•

Tevékenységek, programcsoportok	Országos	Regionális	Megyei	Kistérségi	Vállalkozói	Civil
2.4. A népesség egészségi állapotának javítása						
2.4.1. Az egészségügyi ellátás komplex fejlesztése	•	•	•	•	•	•
2.4.2. Az egészséges életmód elterjesztése	•	•	•	•	•	•
3. Kiegészüllyozott megye						
3.1. Vidékfejlesztés						
3.1.1. Vidéki infrastruktúra fejlesztése, javítása	•	•	•	•		
3.1.2. Tevékenységek diverzifikálása, alternatív jövedelemszerzés előmozdítása				•	•	•
3.1.3. Kulturális örökség védelme			•	•	•	•
3.1.4. Közösségi együttműködések, szolgáltatások fejlesztése			•	•	•	•
3.2. Településközi, térségi együttműködések fokozása						
3.2.1. Regionális és térségi együttműködések erősítése		•	•	•	•	•
3.2.2. A szolnoki agglomeráció kibontakozásának előmozdítása		•	•	•	•	
3.2.3. Kistérségi, településközi társulások és programok támogatása		•	•	•	•	•
3.3. Térségi egyenlőtlenségek mérséklése						
3.3.1. A térszerkezet átfonnálását és a települések összeköttetését segítő közlekedésfejlesztés	•	•	•	•	•	
3.3.2. A térségi központok erősítése		•	•	•	•	
3.3.3. Az elmaradott térségek fejlődési lehetőségeinek előmozdítása	•	•	•	•	•	•
3.4. Egyes térségek kiemelt fejlesztése						
3.4.1. A Tisza-mente térségének kiemelt fejlesztése	•	•	•			
3.4.2. A megye északkeleti területeinek fejlesztése		•	•	•	•	
3.4.3. A Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése		•	•	•	•	
3.4.4. A Szolnok-Karcag tengelyhez kapcsolódó területek fejlesztése		•	•	•	•	
3.4.5. A Körös-völgy fejlesztése		•	•	•	•	

XIII. A megvalósítást segítő intézmény- és eszközrendszer

Az Európai Unió regionális politikájának alapelveire és célkitűzéseire épülő megyei területfejlesztési koncepció sikeres megvalósítása, benne a „*Fenntartható fejlődés a sokszínű együttműködés keretében*” jövőkép elérésének előfeltétele egy hatékony, a változásokra sikeresen reagáló professzionális intézményrendszer megteremtése.

Ezen intézményrendszer működés-filozófiájának középpontjában az együttműködések ösztönzése áll a gazdaságépítés és társadalomfejlesztés területén, a külső és belső kohézió megvalósítása érdekében.

A hatékony intézményrendszert nem új szervezetekből kell létrehozni, hanem a meglévő szervezetek hálózati jellegű újragondolt együttműködése szükséges. Olyan intézményi struktúra kialakítása szükséges, amelyben az együttműködő felek célirányos lobby tevékenysége a megye és a kistérségek érdekérvényesítő képességének növelését, hatékonyabb beruházás- és tőkevonzóképeségét szolgálja.

Az intézményrendszer középpontjában a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács áll, amelynek törvényi feladata a konkrét területfejlesztési funkciók betöltése. A tanács működésének segítségével meghatározó szerepe van a munkaszervezeti feladatokat ellátó Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht-nak. A tanács tevékenységét kiegészíti a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat és Hivatala koordinációs és integrációs jellegű munkavégzése.

Az intézményrendszer meghatározó elemei a kistérségi szinten - a statisztikai körzetekhez igazodva - megalakult önkormányzati és/vagy többcélú társulások, a kapcsolódó térségmenedzseri hálózat, amelyek stabil alapot nyújtanak a települési kapcsolattartáshoz, a program- és projektgeneráláshoz a koncepció megvalósítása keretében. A kistérségi irodahálózat mennyiségi és minőségi fejlesztése azonban elengedhetetlenül szükséges.

Az intézményrendszer további fontos eleme a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, valamint a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Gazdaságfejlesztő Kht.

A térség- és gazdaságfejlesztési feladatok megvalósításában érintett szereplők (Megyei Munkaügyi Központ, gazdasági kamarák, ipari parkok, FVM Megyei Földművelésügyi Hivatala, MVH Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kirendeltsége, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Allami Közútkezelő Kht, KÖTIKÖVIZIG) nagy részét összefogja a gazdaságfejlesztési és befektetés-ösztönzési együttműködési megállapodás.

A megyei szintű célkitűzések megvalósítását segíti humán területen a Megyei Közoktatási Alapítvány, a Megye Tudományáért Közalapítvány, a Megyei Felsőoktatási Koordinációs Bizottság és a Megyei Szakképzési Bizottság.

A megyei szintet meghaladóan elsősorban az Észak-alföldi régióban működő regionális szervekkel (Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács és Ügynökség; Észak-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság; Tisza-tavi Regionális Idegenforgalmi Bizottság és a Magyar Turizmus Rt. kapcsolódó szervezetei; Észak-Alföldi Regionális Ifjúsági Tanács; Észak-Alföldi Regionális Egészségügyi Tanács; Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Észak-Alföldi Regionális Irodája, Észak-Alföldi Regionális Ipari-Innovációs és Technológiatranszfer Kp. Kht) szükséges a megyei területfejlesztési tanács kapcsolatrendszerének elmélyítése, esetleges intézményesítése.

A gazdasági és társadalmi élet területén meghatározó, térségi, megyei és megyehatáron átnyúló együttműködések között említést érdemel a Tisza Vízgyűjtő Programrégió Önkormányzati Társulás, Tisza-tó Térségi Fejlesztési Tanács valamint a Tiszazug Térsége Programtanács.

A fentiek túlmenően az alábbiak szerint vázolhatóak a szükséges új együttműködések és eszközök:

- a megye nemzetközi gazdasági kapcsolatainak erősítése érdekében önálló befektetési iroda

létrehozása valamely meglévő szervezet keretében;

- a szomszédos megyékkal együttműködések kialakítása;
- a szoros kapcsolat kialakítása a megyében működő nagyüzemekkel;
- megyei és térségi szinten a jelentősebb vállalkozók folyamatos párbeszédének kialakítása;
- civil szervezetek bevonásával a megyei és kistérségi koncepciók és programok integrálásának és koordinálásának biztosítása és ezek társadalmasításának erősítése;
- a tudományos illetve szakértői háttér erősítése, bővítése megyei és kistérségi szinten a koncepcióalkotás, a programozás és a projektkészítés terén.

A koncepció megvalósításában meghatározó jelentőségű lesz, hogy a megyei területfejlesztési tanács miként tud kialakítani önálló cél- és támogatási rendszert, illetve hogyan tudja biztosítani az egyéb alapok igénybevételének koordinálását. Ehhez partnerségi akciók kialakítása és a megyei területi információs rendszer megyei önkormányzattal közösen megvalósított teljes körű kiépítése is szükséges.

A koncepcióban foglalt célok és feladatok közül számosnak a megvalósítása nem lehetséges kormányzati támogatás nélkül. Ezek közül kiemelendő a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése megvalósítása és a tervezett gyorsforgalmi útfejlesztések mellett a Jászszági főcsatorna megépítése, a Tisza-tó kiemelt fejlesztése, a Tiszazug és a Közép-Tiszavidék felzárkóztatása, valamint a kunmadarasi repülőtér hasznosítása.

XIV. A koncepció megvalósításának hatásai

A fejlesztési koncepció kidolgozása során figyelembe vett elvekhez, a kialakított célkitűzésekhez és a fejlesztési irányokhoz igazodva, a megfogalmazott fejlesztések megvalósulása révén a következő társadalmi, gazdasági és környezeti hatások érvényesülnek Jász-Nagykun-Szolnok megyében:

1. Versenyképes megye:

A megfogalmazott fejlesztési elképzelések realizálódása során növekedhet a megye gazdasági versenyképessége, innovációs készsége, erősítve a megye felzárkózásának esélyeit a fejlettebb országrészhez.

A megvalósuló fejlesztéseknek a következő konkrét eredményei lehetnek:

- A megye elérhetőségének növekedése, tőkevonzó képességének fokozása
- A megye gazdasági potenciáljának országon belüli növekedése
- Ipari és mezőgazdasági modernizáció kibontakozása
- A turizmus megyei adottságaiban rejlő lehetőségek hatékonyabb hasznosítása
- A gazdasági szervezetek működési keretfeltételeinek megteremtése
- A lakosság általános és szakképzettségi szintjének növekedése
- Piaci viszonyokhoz igazodó képzési kínálat megteremtése
- Környezetgazdálkodást elősegítő környezettudatos termelési módszerek elterjedése
- A megye infokommunikációs szerepének erősödése, az információs társadalom feltételeinek biztosítása
- Az innovációs eszközök elterjedése és hasznosulása

2. Lakható megye:

A megye nyugodt fejlődésének egyik alapkövetelménye, hogy a kiegyensúlyozott mindennapi életvitel biztosítása a lakosság életkörülményeinek és egészségi állapotának folyamatos javítása és a természet értékeinek védelme mellett valósuljon meg.

A koncepció ez irányú fejlesztései a következő változásokat generálhatják:

- A lakások komfortosságának növelése
- A természeti és lakókörnyezet állapotának minőségi javulása
- A környezettudatos életvitel és gazdálkodási szemlélet kialakítása
- A környezeti biztonság növekedése
- A megújuló és alternatív energia-hasznosítás növekedése
- A társadalmi esélyegyenlőség növekedése, a hátrányos rétegek társadalmi integrálódása
- A foglalkoztatási viszonyok átfogó javulása, új foglalkoztatási formák megjelenése
- Szociális és egészségügyi ellátórendszer fejlődése
- Egészséges életmód szemlélet elterjedése

3. Kiegyensúlyozott megye:

A megye kiegyensúlyozott gazdaságfejlesztésének elengedhetetlen eszköze, hogy a megyében meglévő társadalmi, területi különbségek csökkenése mellett a kooperációs készség növekedjen, teret adva a megyei, térségi kezdeményezések megvalósításának.

Ezek hatásai a következők:

- A gazdasági-társadalmi szervező központok szerepének erősödése
- A területi és térségi esélyegyenlőség kialakulása
- Térségi megközelíthetőség átfogó javulása
- A vidék népességmegtartó és népességeltartó képességének erősödése
- A települések és térségek kapcsolatrendszerének bővülése, meglévő együttműködési formák megerősödése
- A szomszéd megyékkel szorosabb partneri viszony és együttműködés kialakulása
- Környezettudatos elveken alapuló kooperatív fejlesztések számának növekedése
- A megyeszékhely és közvetlen környezete közötti hatékonyabb és szorosabb kohézió kialakulása
- A legelmaradottabb térségek gyors felzárkózásának megindulása
- A kiemelt térségek tökevonzó képességének erősítése, kihasználva a tágabb környezetükre kisugárzott multiplikatív hatásaikat
- A fenntartható fejlődést megalapozó kistérségi fejlesztések megvalósulása

XV. Ajánlás a II. Nemzeti Fejlesztési Tervbe és az Észak-Alföldi Régió Területfejlesztési Stratégiai Programjába beépíthető programokra

A 2007-2013 közötti időszakra kidolgozandó II. Nemzeti Fejlesztési Terv olyan alapvető dokumentum lesz, amely lehetővé teszi a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap igénybevételét az ágazati és regionális programokon keresztül. Jelenleg is folyamatban van az Észak-Alföldi Régió Területfejlesztési Koncepció és Stratégiai Program kialakítása, a régió fejlesztési irányvonalainak kijelölése.

A koncepcióban megfogalmazott célkitűzések megvalósulása érdekében az alábbi programok megjelenítése javasolható a második Nemzeti Fejlesztési Tervben és az Észak-Alföldi Régió Területfejlesztési Stratégiai Programjában:

- A megyét érintő nemzetközi gyorsforgalmi úthálózat kiépítése (M4, M8, M44, Szolnoknál új Tisza-híd építése)
- A főúthálózatok kapacitásának növelése, elkerülő szakaszok építése
- A vasúti fővonalak rekonstrukciójának folytatása
- A Szolnok város közlekedésének átfogó fejlesztése (Logisztikai Központ továbbfejlesztése, Szolnoki medencés kiskötő kialakítása, Szolnoki katonai repülőtérén kiegészítő polgári terminál létesítése, tömegközlekedés fejlesztése)
- Kunmadarasi repülőtér gazdasági hasznosítása
- Új ipari parkok létrehozása a megye elmaradott térségeiben
- Agrárkörnyezetvédelmi programok támogatása
- Térségi többcélú vízgazdálkodási rendszerek kialakítása (A Jászsági főcsatornához kapcsolódó vízgazdálkodási rendszer kiépítése, megyei öntözésfejlesztési program)
- Az élelmiszeripari termékek feldolgozási szintjének növelése
- Iskolák és kollégiumok átfogó rekonstrukciója
- Térségi integrált szakképzési központok kialakítása
- Felsőoktatási intézmények fejlesztése
- Szélessávú adatátviteli hálózat elérhetőségének biztosítása minden település, infokommunikációs hálózatok fejlesztése
- Tiszai kishajókikötők kialakítása
- A Tisza-tó térségének átfogó turisztikai fejlesztése, állapotának megőrzése (infrastruktúra-fejlesztés, termékkínálat, szálláshelyek, marketing)
- A termál- és gyógyturizmus komplex fejlesztése
- Ár- és belvízbiztonság növelése
- Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztéséhez kapcsolódó infrastrukturális és vidékfejlesztések megvalósítása

- Megyei holtágprogram indítása
- Az egészséges ivóvízellátás biztosítása valamennyi településen, települési és térségi szennyvízkezelési programok gyorsított megvalósítása
- A hulladékfeldolgozás kialakítása
- A megyei hulladékgazdálkodási rendszer teljessé tétele
- Megyei rekultivációs program, állati hullák gyűjtése és elhelyezése
- Önálló romaprogram kialakítása
- Integrált foglalkoztatási lehetőségek biztosítása, alternatív jövedelemszerzés támogatása egyes térségekben
- A járó- és fekvőbeteg ellátási intézményrendszer összehangolt korszerűsítése
- A mentő és sürgősségi ellátás fejlesztése
- Sportlétesítmények felújítása, építése
- Az alsóbbrendű utak rekonstrukciója és fejlesztése, új közlekedési irányok fejlesztése
- A külterületi infrastruktúrák átfogó rekonstrukciója és fejlesztése
- Szolnok és Jászberény regionális szerepének erősítése
- A Tiszazug, a Közép-Tiszavidék, mint elmaradott térségek és a Kunmadaras és Térsége Vállalkozási Övezet kiemelt állami kezelése
- A megye északkeleti részének kiemelt fejlesztése
- A Tisza-mente településeinek összehangolt fejlesztése
- A Jászberény-Szolnok-Kunszentmárton és a Szolnok-Karcag tengelyek fejlesztése

XVI. Ajánlás a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Stratégiai Programba beépíthető programokra

Megyei Területfejlesztési Konceptió a megye hosszú távú társadalmi-gazdasági fejlődését elősegítő és megalapozó célokat fogalmaz alapvetően átfogó jelleggel, vagyis minden potenciális célterület és fejlesztési elképzelés megjelenítésére szolgál, ugyanakkor a stratégiai program a 2007-2013 közötti időszakban megvalósítható konkrét célkitűzésekre épül.

A megye társadalmi-gazdasági helyzete, relatív elmaradottsága a térségi különbségek nagysága, a megoldandó problémák jellege a következő európai uniós ciklusban egy általános felzárkózást megcélzó fejlesztési politikát generál, amelyben a versenyképesség támogatása és a működőképessé tétel egyaránt helyet kap.

A stratégiai programot az alábbi főbb fejlesztési irányok mentén indokolt kialakítani:

- Lépés- és léptékváltás a megye elérhetőségében
- Környezeti biztonság növelése, a környezet állapotának javítása
- Gazdaságfejlesztés, a foglalkoztatási lehetőségek bővítése
- Humán erőforrás fejlesztése
- Térségi egyenlőtlenségek mérséklése

A stratégiai programban a megye felzárkóztatásának előmozdítása, a területi kiegyenlítés elősegítése érdekében az alábbi térségekre szükséges kiemelt figyelmet fordítani:

- A megye északkeleti része
- A Tisza-mente települései
- A megye két legelmaradottabb kistérsége (Tiszazug, Közép-Tiszavidék)

